

[illegible]

«SCIENTIFIC HORIZONS - 2014»

September 30 - October 7, 2014

Volume 2
Economic science

Sheffield
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2014

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES
Registered Number: 08878342

OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S
YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

**Materials of the X International scientific and practical
conference, «Scientific horizons», - 2014.**

Volume 2. Economic science. Sheffield. Science and education
LTD - 104 crp.

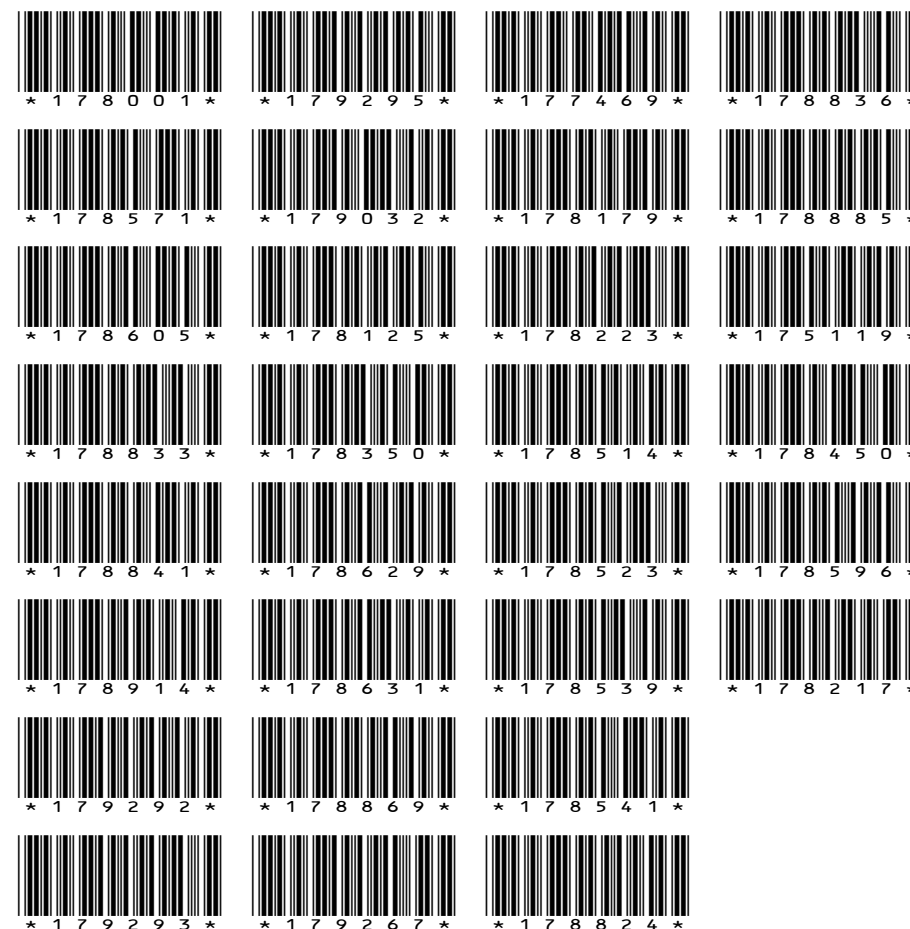
Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Materials of the X International scientific and practical conference,
«Scientific horizons», September 30 - October 7, 2014
on Economic science.

For students, research workers.

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors, 2014

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2014

Боброва Е.А. Ретроспективный анализ механизма управления затрат при принятии управленческих решений.....	51
---	----

REGIONAL ECONOMY

Марченко О.А. Формування конкурентних переваг у галузі туризму на регіональному рівні.....	57
Kruglov V.N. Some aspects of innovation activities at the regional level	59
Джафарова З.К. Оценка регионального налогообложения на примере Республики Дагестан	62
Авдеев Ю.М., Гребёлкин Д.Н., Розанов В.Н. Высокое качество древесины как показатель гарантированного развития лесного комплекса	67
Авдеев Ю.М., Розанов В.Н., Гребёлкин Д.Н. Качество лесоматериалов как показатель конкурентоспособности товаров из древесины	68
Дружинина В.В., Беяева Ю.В. Особенности развития современного туризма у Полтавской области	69
Гужина Г.Н., Гужин А.А. Региональные особенности продовольственного обеспечения	72
Сидорук І.С. Методичні підходи до формування регіональних програм державної підтримки малого підприємництва	75
Орлова В.С. Современный усадебный туризм: вектор развития.....	77

ECONOMIC THEORY

Пиль Э.А. Прогноз роста парка автомобилей в северо-западном федеральном округе	81
---	----

STATE REGULATION OF ECONOMY

Пакулина И.С., Пакулина А.С. Направления реформирования системы социальной защиты населения и решение неотложных социальных проблем страны	84
Сидоренко О.О., Резніченко О.А. Особенности управления государственным боргом та напрямки його удосконалення в Україні	86
Гладилина И.П. Основные принципы контрактной системы в сфере закупок.....	89

MACROECONOMICS

Залесский Б.Л. Беларусь – всемирный банк: взаимодействие в целях развития	96
--	----

ECONOMIC SCIENCE

ENTERPRISE ECONOMY

К.е.н., доц. Гавловська Н.І., к.е.н., доц. Рудніченко Є.М.

Хмельницький національний університет

ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЯ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Нерозвиненість вітчизняної інфраструктури та орієнтація на виробництво промислової продукції сировинного характеру, обумовили практично повне ігнорування на державному рівні проблем та перспектив розвитку підприємств сфери послуг, а саме підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Підтвердженням критичного стану даної сфери стало проведення в Україні у 2012 році чемпіонату Європи з футболу, що зумовило необхідність прийняття швидких рішень нормативного характеру для належного забезпечення даного заходу. Найбільше проблем виникло з розміщенням і харчуванням великої кількості туристів та відсутністю якісного сервісу, до якого вже давно звикли представники більшості Європейських країн. Про нераціональне використання коштів виділених на цей захід було написано досить багато і навіть розпочато декілька кримінальних проваджень, проте з точки зору наукового підходу проблематика розвитку підприємств сфери послуг є набагато глибшою і лежить у царині формування сприятливого бізнес-середовища та мінімізації опортуністичної поведінки державних агентів. Тому ідентифікація наявних та потенційних загроз і ризиків у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу є необхідною умовою для подальшої розробки системи економічної безпеки даних суб'єктів господарювання і забезпечення управлінських рішень з реалізації стратегії їх розвитку.

У контексті дослідження, вважаємо за доцільне визначити термінологічні особливості ризикології з метою проведення подальшої безпосередньої ідентифікації небезпек, загроз та ризиків у сфері готельно-ресторанного бізнесу.

Незважаючи на відмінності підходів, спільним для всіх є певна еволюційна складова, оскільки під впливом загроз і ризиків підприємство змушене постійно навчатися та вдосконалювати свої захисні механізми. І якщо внутрішні загрози мінімізуються за рахунок самоорганізації системи, то вплив зовнішнього середовища потребує набагато більших зусиль для мінімізації негативних наслідків. Особливе місце в цьому процесі відведене державі, як одному з головних гравців економічного середовища, що може не тільки суттєво впливати на соціально-економічні процеси, а й встановлювати в наказовому порядку правила гри [4]. Така позиція є правомірною і для підприємств готельно-ресторанного бізнесу,

оскільки держава та її агенти можуть суттєво сприяти розвитку даної сфери (Туреччина, Хорватія, Грузія), або значно гальмувати її розвиток. Відповідно формується безпечне або небезпечне бізнес-середовище макро та мезорівня. Стосовно мікрорівня – основною небезпекою є втрата клієнтів, оскільки така ситуація призведе до припинення діяльності суб'єкта господарювання, а деталізація загроз і ризиків відбувається з урахуванням специфіки функціонування таких суб'єктів, хоча і може передбачати певне агрегування.

Неоднозначність підходів до трактування та класифікації ризиків у готельно-ресторанному бізнесі проявляється і у відповідних публікаціях та дослідженнях. Класифікацію ризиків діяльності готельного підприємства наведено у роботах Ю.Ф. Волкова [1], де він виділяє: екологічний ризик; промисловий ризик; транспортний ризик; інвестиційний ризик; ризик країни; політичний ризик; підприємницький ризик; ризик незатребуваності готельних послуг; ризики невиконання господарських договорів (контрактів); ризик посилення конкуренції; ризики виникнення непередбачених витрат і зниження доходів; ризик необхідності виплат штрафних санкцій та арбітражно-судових витрат; ризик втрати прибутку; фінансові ризики (валютні, процентні та портфельні ризики); технічні ризики; комерційні ризики.

Погодіна А.С. у своїх дослідженнях наводить дещо іншу класифікацію ризиків готельного бізнесу [3]:

1. Неспецифічні ризики готельного бізнесу: економічні ризики: ризики цінової конкуренції; ризики поява нових конкурентів; ризики зниження попиту; інвестиційні ризики: ризики недоступності кредитування; ризики окупності; ризики нерационального вибору контрагентів; нормативно-правові ризики: ризики зміни законодавства; ризики адміністративного тиску; ризики криміногенної обстановки;

2. Специфічні ризики готельного бізнесу: ризик посилення візового режиму; ризик зниження заповнюваності номерного фонду; ризик загрози безпеки клієнтів; ризик загрози безпеки персоналу; ризик втрати репутації; ризик псування / втрати майна; ризик експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки; ризик аварій і катастроф в сфері житлово-комунального господарства; частка неспецифічного ризику в повному наборі ризиків.

У дослідженнях Леонт'єва Ю.Ю., Почепинець Д.С. наводять класифікацію ризиків виробничої діяльності готельного підприємства за наступними ознаками [2]:

1. За факторами ризиків: зовнішні ризики: політичні; соціально-економічні; екологічні; науково-технічні; внутрішні ризики: відтворювальної діяльності; діяльності в сфері управління; діяльності в сфері обігу; виробничої діяльності(основної; допоміжної; забезпечуючої);

2. За об'єктом впливу: ризики, наслідки яких впливають на людей: ризики, що впливають на персонал, і ризики, що впливають на відвідувачів; ризики, наслідки яких впливають на виробничі системи;

3. За ознакою того, чи є наслідок його настання видимим для гостя: видимі для гостя: за прийомом і випискою (ризик оформлення; організаційний ризик;

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

ENTERPRISE ECONOMY

Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М. Об'єктивізація загроз та ризиків у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу	3
Дюжев В.Г., Попов М.О. Підвищення інноваційної сприйнятливості до енергозбереження олійно-жирових підприємств на основі формування бази типового переліку енергозберігаючих технологій	7
Круглов В.В., Мельникова М.Г. Инновационные процессы в сфере религиозного туризма	10
Туриць В.Ю., Гулліков А., Лі Хао Виробничо-економічне навчання кадрів	12
Кравец С.В., Гуань Мейцзюань Современный опыт управления персоналом в Японии	14
Ткаченко С.А. Нарація методології планування, обліку і аналізу додаткових витрат на підвищення якості продукції	16
Бусарєв В.В. Основні етапи формування методології бюджетування при реалізації девелоперських проектів ЕРС-компаніями	19
Ріжок І.М. Експрес-діагностика кризового стану та загрози банкрутства будівельного підприємства	22
Сторожук Н.В. Впровадження системи оціночних показників-індикаторів ризик-менеджменту в інвестиційних проектах будівельних підприємств	25

LOGISTICS

Резников С.Н. Реконфигурация глобальных цепей поставок в контексте новой модели роста развивающихся экономик	29
---	----

ECONOMICS OF AGRICULTURE

Бєлаш І.А. Сучасний стан та проблеми агрозахування в Україні	37
Потравка Л.О. Необхідність трансформаційного вектора аграрного сектора економіки України в умовах інтеграції у європейський простір	40
Васильєв В.Л., Рузанов Ф.Н., Ганиєв И.М. Место продовольственной безопасности в системе экономической безопасности страны	42
Ефремов А.А. К вопросу о выборе критерия оптимальности при планировании комплекса сельскохозяйственных работ	45
Бочарова Н.О., Патрушев С.В., Манжола М.В. Формування інфраструктури агропродовольчого ринку України	48

http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-vitse-prezidentom-vsemirnogo-banka-po-regionu-evropy-i-tsentralnoj-azii-loroj-tak-9811/

3. Премьер-министр Республики Беларусь Михаил Мясникович встретился с Чимьяо Фаном [Электронный ресурс]. – 2012. – URL: <http://www.government.by/ru/content/4490>

4. Михаил Мясникович встретился с директором отдела Беларуси, Молдовы и Украины Всемирного банка Чимьяо Фаном [Электронный ресурс]. – 2013. – URL: <http://www.government.by/ru/content/5107>

5. Савко, С. Всемирный банк одобрил для Беларуси два займа по \$90 млн под проекты по водо- и теплоснабжению / С. Савко // [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Vsemirnyj-bank-odobril-dlja-Belarusi-dva-zajma-po-90-mln-pod-proekty-po-vodo-i-teplosnabzheniju_i_664571.html

6. Михаил Мясникович встретился с делегацией Всемирного банка [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: <http://www.government.by/ru/content/5369>

7. Дмитриева, М. Минлесхоз Беларуси рассчитывает получить от Всемирного банка кредит в 35 млн евро на закупку техники / М. Дмитриева // [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Minleshoz-Belarusi-rasschityvaet-poluchit-ot-Vsemirnogo-banka-kredit-v-35-mln-evro-na-zakupku-texniki_i_680484.html

8. Михаил Мясникович встретился с Лорой Так [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: <http://www.government.by/ru/content/5691>

9. Савко, С. Эксперты ВБ консультируют Минэкономики Беларуси по созданию спецорганизации поддержки малого и среднего бизнеса / С. Савко // [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Eksperty-VB-konsultirujut-Minekonomiki-Belarusi-po-sozdaniju-spetsorganizatsii-podderzhki-malogo-i-srednego-biznesa_i_680554.html

10. Савко, С. План действий по обеспечению сбалансированного развития экономики Беларуси дополнят эксперты ВБ / С. Савко // [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Plan-dejstvuj-po-obespecheniju-sbalansirovannogo-razvitiya-ekonomiki-Belarusi-dopolnjat-eksperty-VB_i_680561.html

11. Для повышения конкурентоспособности Беларуси нужны структурные реформы – эксперты ВБ [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Dlja-povyshenija-konkurentosposobnosti-Belarusi-nuzhny-strukturnye-reformy---eksperty-VB_i_664299.html

12. Савко, С. У Беларуси хороший потенциал стать процветающей, конкурентной экономикой – Лора Так / С. Савко // [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/U-Belarusi-xoroshij-potentsial-stat-protsvetajuschej-konkurentnoj-ekonomikoj---Lora-Tak_i_680571.html

ризик оплати); у номерах (ризик обслуговування номерів; ризик відмови техніки; зовнішні ризики); за організацією харчування (ризик резервування; ризик обслуговування); інші ризики (ризик ненадання послуг); невидимі для гостя.

Враховуючи наведені вище трактування та реалії функціонування вітчизняних підприємств, необхідно розрізняти небезпеки, загрози та ризики у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу, оскільки це дозволяє конкретизувати їх та певним чином реагувати менеджменту зазначених підприємств. У [4] наведено авторський підхід цих понять, відповідно до якого:

– небезпека – це об'єктивно існуюча реальність, яка може порушити стан рівноваги суб'єктів і призвести до негативних наслідків;

– загроза – це наслідок небезпеки у вигляді об'єктивізованого чинника потенційно негативної дії;

– ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, що пов'язана з певною мірою невизначеності результату внаслідок ухваленого рішення (дії і/або обставин). Значимо, що ми не акцентуємо увагу на втратах, оскільки існує таке поняття, як «виправданий ризик», тобто ризик – це не лише втрати, а також певні можливості, що можуть мати позитивний вияв у вигляді додаткових надходжень (прибутку).

Отже, небезпеки можна розглядати на макро, мезо та мікрорівні, що було зроблено вище. Загрози необхідно ідентифікувати за сферами виникнення, а ризики будуть пов'язані з певною мірою невизначеності результату внаслідок ухваленого рішення (дії і/або обставин) або бездіяльності, щодо мінімізації загроз.

Таким чином, сформуємо перелік основних загроз у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу за сферами виникнення (табл. 1).

Таблиця 1

Основні загрози у діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу

Сфера виникнення	Вид загрози
Персонал	Некомпетентність персоналу Невідповідність кваліфікаційним стандартам Агресивна поведінка Опортуністична поведінка Кримінальна спрямованість у діяльності (крадіжки, розкриття конфіденційної інформації та інше) Недотримання правил техніки безпеки
Інформаційне забезпечення	Недосконале програмне забезпечення Відсутність системи захисту інформації (як внутрішньосистемної, так і інформації про клієнтів) Неефективна робота сайту, або його відсутність Недостатній рівень інтеграції у світовий інформаційний простір Незадовільний рівень комунікації
Технології	Невідповідність стандартам та правилам техніки безпеки Зношеність обладнання Низька потужність (пропускна спроможність) обладнання Низька енергоефективність

	Недостатня ергономічність Невідповідність екологічним та санітарним нормам Неналежає забезпечення послугами ЖКГ
Фінанси	Негативні фінансові результати Неефективне ціноутворення Відсутність системи фінансового контролю Недосконала система розрахунків з клієнтами, персоналом та поставальниками Недотримання норм фіскального законодавства Зменшення надходжень виручки за рахунок відтоку клієнтів
Логістика	Відсутність належного забезпечення ресурсами відповідної якості Несвоєчасне виконання замовлень Наявність дефіциту або понаднормових залишків ресурсів
Фізична безпека клієнтів	Відсутність служби безпеки Відсутність технічних засобів охорони приміщень Відсутність договорів з МВС або комерційними організаціями на охорону та обслуговування (у тому числі обслуговування технічних засобів з охорони об'єктів) Можливість проникнення на територію сторонніх осіб Можливість нападу сторонніх осіб або створення фізичної загрози безпеки клієнтів Недостатнє забезпечення безпеки дітей (у тому числі від факторів потенційно-негативної технологічної природи походження)
Імідж	Відсутність іміджевих заходів Формування негативного іміджу Наявність провокацій з боку конкурентів
Нормативно-регулятивне поле	Зміни законодавства Адміністративний тиск Зміни у зовнішньоекономічних відносинах

Враховуючи, що ризик для підприємств готельно-ресторанного бізнесу в першу чергу буде пов'язаний з управлінськими рішеннями (або бездіяльністю) у певній сфері виникнення загроз, вважаємо за доцільне виділити: інформаційні ризики, ризики у сфері управління персоналом, технологічні ризики, фінансові ризики, логістичні ризики, іміджеві ризики, ризики нормативно-регулятивного характеру, ризики забезпечення фізичної безпеки.

Таким чином, на відміну від існуючих підходів до трактування та ідентифікації ризиків у готельно-ресторанному бізнесі, ми вважаємо, що доцільно розглядати триаду понять – «небезпека-загроза-ризик», що дозволяє комплексно охарактеризувати всі можливі негативні аспекти діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу і є однією з умов формування дієвої системи економічної безпеки досліджуваних суб'єктів господарювання. Однак враховуючи соціально-економічне становище та негативні тенденції у сфері зовнішньоекономічних відносин, існує об'єктивна потреба у подальших ґрунтовних дослідженнях зазначеної проблематики.

уже «разработана концептуальная стратегия создания и функционирования такой организации» [9], которая, как предполагается, будет выполнять функции центра субконтрактации, гарантийного фонда по кредитам для бизнеса и сама будет осуществлять выдачу льготных займов. Министерство экономики Беларуси рассчитывает получить от Всемирного банка в этой связи инвестиционный займ до 40 миллионов евро.

Но, пожалуй, еще более актуальным и важным для Беларуси может стать участие Всемирного банка в реализации плана действий белорусского правительства, который принят в августе 2014 года, по обеспечению сбалансированного устойчивого развития экономики страны. Ожидается, что именно с экспертами банка в данном плане, куда включены оперативные и долгосрочные меры, «детально пропишут систему социальной помощи населению, поддержки предприятий в ходе реализации структурных изменений, которые так или иначе в краткосрочном периоде будут влиять на малоимущие слои населения, на предприятия, которые находятся в негативном состоянии платежеспособности» [10]. По мнению экспертов Всемирного банка, сегодняшняя ситуация в белорусской экономике показывает, что для повышения производительности и конкурентоспособности предприятий нужны серьезные структурные реформы, которые должны быть направлены на снижение давления со стороны издержек, повышение инновационного потенциала, сохранение качества человеческого капитала, создание более эффективных институтов, а также снижение государственного вмешательства и упрощение регулирования для развития частного сектора. В то же время они считают, что «реформы должны сопровождаться мерами социальной защиты уязвимых групп населения» [11], поэтому указывают на необходимость создания в Беларуси адресной программы социальной поддержки менее защищенных слоев населения, а также на продолжение обеспечения роста частного сектора, благодаря которому будет создаваться больше рабочих мест с высокой зарплатой.

Более чем 20-летняя история взаимодействия сторон показывает, что практически все реформы, рекомендованные Всемирным банком, включая структурные, в Беларуси реализуются с учетом специфики социально-экономической рыночной экономики страны. И та новая позитивная динамика, которая появляется в этом сотрудничестве за последние годы, только подчеркивает его высокую эффективность, где не последней роль играет уверенность Всемирного банка в том, что у Республики Беларусь «есть потенциал стать процветающей, конкурентной экономикой» [12].

Література

1. Многостороннее сотрудничество [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: <http://www.mfa.gov.by/multilateral/>
2. Встреча с вице-президентом Всемирного банка по региону Европы и Центральной Азии Лорой Так [Электронный ресурс]. – 2014. – URL:

Весной 2014 года Всемирный банк выразил также готовность выделить 250 миллионов долларов кредита на реконструкцию автомобильной магистрали Минск – Гродно, которую планируется выполнить на участках с 57-го по 130-й и с 197-го по 211-й километр. Работы могут быть начаты уже в 2015 году. Напомним, что Беларусь и Всемирный банк уже имеют опыт плодотворного сотрудничества в части развития транспортной инфраструктуры. Примером совместных действий является реконструкция участка Пуховичи – Бобруйск автомобильной дороги Минск – Гомель. На эти цели банк выделил около 150 миллионов долларов. Участок дороги протяженностью 53 км был введен в эксплуатацию в конце 2013 года. А в начале 2014 года белорусское правительство озвучило свое предложение, которое заключалось в том, что «Беларуси и Всемирному банку следовало бы расширить сотрудничество в области дорожного строительства. <...> Можно было бы взять всю программу дорожного строительства и развития транспортной инфраструктуры под эгиду Всемирного банка, чтобы делать масштабные проекты» [6].

Свой интерес к сотрудничеству с Всемирным банком есть и у Министерства лесного хозяйства Республики Беларусь в рамках совместного проекта «Развитие лесного сектора Беларуси», направленного на повышение эффективности лесохозяйственных работ. Данный проект предусматривает повышение устойчивости ведения лесного хозяйства за счет увеличения интенсивности ранних рубок ухода, расширения использования порубочных остатков для производства древесной биомассы и повышения качества выращиваемого посадочного материала для лесоразведения и лесовосстановления. В этой связи Министерство лесного хозяйства Беларуси рассчитывает получить от Всемирного банка кредит в сумме 35 миллионов евро на срок около пяти лет. Эти средства «планируется направить на закупку техники (преимущественно отечественной) для производства древесного топлива, а также на строительство лесосеменных центров» [7].

Речь о новых направлениях взаимодействия Беларуси и данной международной организации шла в ходе визита в нашу страну вице-президента Всемирного банка по региону Европы и Центральной Азии Лоры Так в сентябре 2014 года. В частности, белорусская сторона озвучила свое приглашение Всемирному банку принять участие в программе «Дети Беларуси», а также «поучаствовать в программе, касающейся развития Припятского Полесья. Это мог бы быть региональный проект Беларуси, Украины и Польши, поскольку на Полесье аккумулированы интересы трех государств» [8]. Помимо этих направлений, стороны уже обсуждают возможные проекты в области образования, сфере управления государственными финансами.

Одним из важнейших приоритетов этого взаимодействия обещает стать также поддержка малых и средних предприятий. Эксперты Всемирного банка уже консультируют Министерство экономики Республики Беларусь по созданию в нашей стране специальной организации по содействию развитию предприятий частного сектора. По словам белорусского министра экономики Н. Снопкова,

Література

1. Волков Ю.Ф. Введение в гостиничный и туристический бизнес: Учебное пособие / Ю.Ф. Волков. – М., 2004. – 272 с.
2. Леонт'єва Ю.Ю. Класифікація ризиків виробничої діяльності готельного підприємства [Електронний ресурс] /Ю.Ю. Леонт'єва, Д.С. Почепинець // Науково-технічний збірник. – 2012. – № 102. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/25423/1/518-522%20%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%94%D0%B2%D0%B0%20%D0%AE%D0%AE.pdf>
3. Погодина А.С. Управление рисками деятельности малых гостиничных предприятий.: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 « Экономика и управление народным хозяйством: экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами- сфера услуг » / А.С. Погодина. – СПб, 2011. – 26 с.
4. Рудніченко Є. М. Оцінювання та моделювання впливу суб'єктів митного регулювання на систему економічної безпеки підприємства: [монографія] / Є.М. Рудніченко. – Луганськ: Промдрук, 2014. – 389 с.

К.е.н., проф. Дюжев В.Г., асистент Попов М.О.

Національний технічний університет «ХПІ»

ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРИЙНЯТЛИВОСТІ ДО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ОЛІЙНО-ЖИРОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ БАЗИ ТИПОВОГО ПЕРЕЛІКУ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На підприємствах олійно-жирової галузі енерговитрати є другими в структурі собівартості продукції після витрат на сировину. Але враховуючи, що складова сировини на підприємствах галузі не входить у собівартість, так як переважна більшість із них працює на давальницькій сировині, витрати на енергоносії становлять визначальну частку в загальних витратах підприємства. Це обумовлює актуальність підвищення інноваційної сприйнятливості до енергозберігаючих технологій на підприємствах олійно-жирової галузі.

Одним із напрямків підвищення інноваційної сприйнятливості до технологій енергозбереження, на думку авторів, є формування бази типового переліку енергозберігаючих технологій в олійно-жировій галузі. Розглянемо етапи формування бази типового переліку енергозберігаючих технологій більш детально.

Етап 1. а) В основу класифікації енергозберігаючих технологій було покладено виділення виробничих і невиробничих об'єктів олійно-жирової галузі. У свою чергу, залежно від характеру та напрямку виробничої діяльності, об'єкти

були диференційовані на олійнодобувні й олійнопереробні, що мають свою специфіку – різне функціональне призначення устаткування та особливості протікання основних і допоміжних технологічних процесів на розглянутих стадіях.

При цьому, з метою доведення даної бази до сприйняття максимальною кількістю підприємств галузі, зокрема з енергозберігаючих технологій, необхідно враховувати специфіку підприємства, апаратне оснащення при виробництві відповідного виду продукції тощо. Інакше кажучи, при класифікації енергозберігаючих технологій та подальшої їх систематизації слід розглядати різні види та марки технологічного й енергогенеруючого обладнання.

б) Далі на підставі детального виділення організаційно-технічних об'єктів галузі, слід класифікувати енергозберігаючі технології, в залежності від економії виду енергоресурсу.

При виробництві олійно-жирової продукції для забезпечення технологічних процесів використовуються наступні види енергоресурсів: паливо, електроенергія, теплова енергія. Зокрема, в якості теплоносіїв – водяна пара різних рівнів тиску, гаряча вода, вторинна пара розчинника (на олійноекстракційних заводах).

Етап 2. З метою вдосконалення процесу формування типового переліку потенційних енергозберігаючих технологій за вищенаведеною класифікацією, була максимально проаналізована та зібрана інформація з наступних джерел [1-5].

На підставі узагальнення даних матеріалів було сформовано типовий перелік енергозберігаючих технологій, які потенційно можуть бути впроваджені на підприємствах олійно-жирової галузі (понад 150 енергозберігаючих технологій).

Етап 3. На основі аналізу та систематизації інформаційних потоків (етап 2), а також згідно класифікаційними ознаками (етап 1) були виділені найбільш актуальні енергозберігаючі технології, які згруповані по об'єктам олійно-жирової галузі, відзначена специфіка технологічних процесів, відповідно кожен об'єкт має свої «адресні» технології з енергозбереження.

В загальному вигляді даний етап можна проілюструвати наступною схемою (рис. 1).

Отримані за результатами групи енергозберігаючих технологій після «адресних» інформаційних потоків є важливим елементом формуванням вторинної інноваційної сприйнятливості до енергозбереження.

преодолеении последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС. Белорусское правительство также высоко оценивает проекты Всемирного банка, которые «содействуют региональному развитию, к примеру, в коммунальном хозяйстве» [3].

В июне 2013 года членам белорусского правительства была представлена Стратегия партнерства Группы Всемирного банка для Республики Беларусь на предстоящие четыре года, которая включает взаимодействие сторон по трем основным направлениям – «повышение конкурентоспособности белорусской экономики за счет содействия структурным реформам, включая сокращение роли государства, трансформацию государственных предприятий и стимулирование развития частного и финансового секторов и интеграции Республики Беларусь в мировую экономику; совершенствование государственной инфраструктуры, повышение эффективности использования сельскохозяйственных и лесных ресурсов и повышения их значимости в глобальном масштабе; улучшение показателей человеческого развития посредством повышения качества образовательных, медицинских и социальных услуг» [4]. В Беларуси считают, что с принятием этой стратегии у страны могут появиться новые проекты и новые финансовые возможности.

В рамках осуществления данной Стратегии партнерства уже весной 2014 года Совет исполнительных директоров Группы Всемирного банка одобрил для Беларуси два займа по 90 миллионов долларов каждый под проекты по водо- и теплоснабжению. По первому из них, в частности, будут профинансированы мероприятия по реконструкции магистральных канализационных коллекторов в Могилеве и Гродно, по модернизации систем водоснабжения в Рогачеве и Шклове, которые будут дополнены мероприятиями государственной программы по водоснабжению и водоотведению «Чистая вода». Таким образом будут расширены мероприятия по повышению качества услуг водоснабжения и водоотведения, реализованные за счет первоначального займа в размере 60 миллионов долларов, утвержденного в 2008 году. Второй займ предусмотрен для проекта по использованию древесины биомассы для централизованного теплоснабжения в Беларуси, реализация которого будет способствовать более эффективному использованию возобновляемой биомассы для производства тепловой и электрической энергии, что позволит снизить производственные издержки, улучшить надежность энергоснабжения сразу в 13 городах страны и повысить уровень жизни, улучшив условия труда для 79 тысяч белорусских граждан. Во Всемирном банке уверены, что реализация первого из этих двух проектов «окажет содействие Беларуси в выработке рациональной политики для привлечения эффективных инвестиций в сектор водоснабжения и водоотведения, позволит повысить его финансовую устойчивость и, тем самым, обеспечит доступность услуг для потребителей. <...> Использование низкокачественной древесины для производства тепловой и электрической энергии также будет способствовать развитию деревообрабатывающей промышленности, это позволит создать новые рабочие места и коммерческие возможности» [5].

MACROECONOMICS

Залесский Борис Леонидович

Белорусский государственный университет

БЕЛАРУСЬ – ВСЕМИРНЫЙ БАНК:
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ЦЕЛЯХ РАЗВИТИЯ

Участие Республики Беларусь в работе универсальных и специализированных, глобальных и региональных международных организаций и интеграционных объединений является одним из важнейших направлений внешнеполитической деятельности белорусского государства. Актуализация многостороннего международного сотрудничества в современных условиях объясняется тем, что «в эпоху глобализации мировой экономики, нарастания новых глобальных вызовов и угроз требуются действенные международные многосторонние механизмы реагирования на эти проблемы и регулирования происходящих экономических, социальных и политических процессов» [1]. Для эффективного смягчения последствий глобального экономического кризиса и проведения масштабных структурных реформ в сфере экономики и финансов в Беларуси избрали стратегию расширения сотрудничества с ведущими международными финансовыми и экономическими организациями, к числу которых, в первую очередь, следует отнести Группу Всемирного банка.

Республика Беларусь, вступившая в Группу Всемирного банка в 1992 году, получила от нее с той поры 1,14 миллиарда долларов кредитных ресурсов. Кроме того, несколько программ, включая реализуемые при участии организаций гражданского общества, получили поддержку за счет грантового финансирования в объеме 25 миллионов долларов. В итоге на середину сентября 2014 года инвестиционный портфель Всемирного банка в Беларуси включал пять проектов на общую сумму 648 миллионов рублей: «Реабилитация районов, пострадавших в результате катастрофы на Чернобыльской АЭС»; «Развитие систем водоснабжения и водоотведения»; «Повышение энергоэффективности в Республике Беларусь»; «Обращение с твердыми бытовыми отходами в Республике Беларусь»; «Усовершенствование и модернизация автомобильной дороги Минск – Гомель».

В Республике Беларусь отношение к Группе Всемирного банка базируется на том утверждении, что «Всемирный банк является наименее политизированной финансово-экономической структурой» [2]. И, действительно, за годы взаимодействия эта международная организация оказала большую помощь нашей стране, в частности в модернизации энергетической базы, что дало возможность белорусскому государству значительно продвинуться в энергоэффективности, а также в

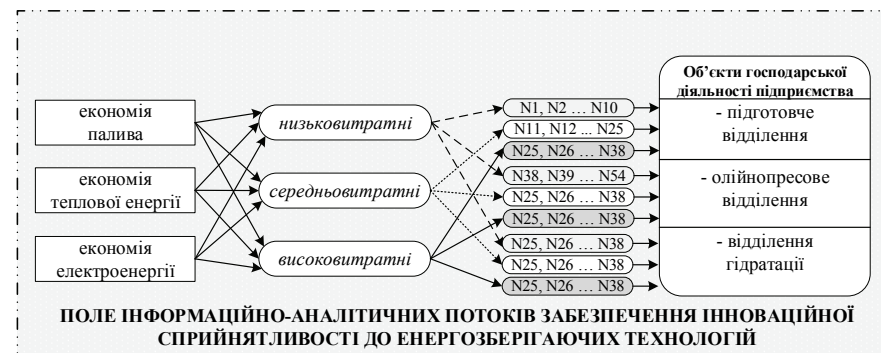

Рис. 1. Групування енергозберігаючих технологій для забезпечення їх інноваційної сприйнятливості на олійно-жирових підприємствах

Етап 4. Виділення і класифікація типових корисних ефектів розкриває потенційні можливості та підвищує сприйняття підприємства до конкретних енергозберігаючих технологій, тим самим забезпечує підвищення мотивованої готовності до їх реалізації.

Таким чином, поєднання типових корисних ефектів з конкретними технологіями енергозбереження дозволить показати потенційні ефекти, які можливо отримати в результаті їх впровадження на конкретних об'єктах, для конкретних ПЕР, при конкретному рівні капітальних витрат. Все це необхідно для підвищення інноваційної сприйнятливості щодо можливостей впровадження даних технологій та розрахунку їх комплексної ефективності.

Література

1. Товажнянский Л.Л. Определение энергосберегающего потенциала на действующих предприятиях производства жиров / Л.Л.Товажнянский, П.А. Капустенко, Л.М. Ульянов, С.А. Болдырев // Интегрированные технологии и энергосбережение. – 2007. – №2. – С. 3 – 13.
2. Захаренко Ю.В. Основные направления энергосбережения в масло-жировой отрасли / Ю.В. Захаренко // Олійно-жировий комплекс. – 2007. – №1(16). – С. 39 – 40.

Круглов В. В., к. гос. упр., доц., Мельникова М. Г.

Харьковский торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СФЕРЕ РЕЛИГИОЗНОГО ТУРИЗМА

Эффективность современного туристского продукта, а также темпы его развития определяются инновационной активностью и производством новых предложений и услуг, которые либо удовлетворяют совершенно новую потребность, либо существенно расширяют круг потребителей [2, с. 61]. Сегодня в мире идет активное развитие различных видов инновационного туризма: экологического, приключенческого, гастрономического, космического. Сейчас также начали пользоваться популярностью такие новые виды туризма, как экспедиционный туризм, пенитенциарный туризм, дачный туризм (специальные программы для туристов, включающие обработку различных овощей в деревнях, уход за домашним скотом и др.) и духовно-паломнический. Действительно, относительно с недавних пор одним из перспективных новых направлений туризма является паломническо-религиозный туризм. Во всем мире этот вид туризма стал приносить огромные доходы государству.

В настоящее время религиозный туризм получил развитие на совершенно новом уровне. Изо дня в день разрабатываются и частично вводятся в жизнь новые туристические направления религиозного профиля. Потребители религиозных туров в основном люди верующие или те, кто интересуется историей возникновения и развития различных религий [3, с. 78].

На сегодняшний день большой популярностью пользуются паломнические поездки экскурсионно-познавательной направленности, с участием в богослужении, с проживанием и питанием в монастырях, при храмах, с посещением памятников и различных сакральных мест. Темпы развития туризма на религиозную тематику на современном рынке туристских услуг указывают на то, что за религиозным туризмом большое будущее. Поэтому, именно прогрессивное развитие данной сферы туризма во многом зависит от внедрения инновационных процессов, которые затрагивают не только область науки и технико-технологической сферы, но и непосредственно связаны с социально-экономическими преобразованиями.

Необходимо понимать, что инновация – это объект, внедряемый в производство в результате проведенного маркетинга и сделанного открытия, качественно отличный от предыдущего аналога. Инновация в любой отрасли, в том числе и в туризме, качественно отличается от нововведений [2, с. 19].

Инновации в туризме нужно рассматривать как существенные шаги, которые под собой понимают качественную новизну, и в результате приводят к положительным сдвигам и обеспечивают устойчивое функционирование и развитие туристических направлений в регионе, в государстве и в мире в целом (в нашем случае, таким туристическим направлением выступает религиозный туризм).

3) изменение или отзыв участником закупки заявки на участие в определении поставщика (подрядчика, исполнителя) после истечения срока окончания подачи таких заявок;

Статьей 34 сформулированы условия взыскания штрафа, пени за невыполнение или ненадлежащего выполнения обязательств как поставщиком (подрядчиком, исполнителем), так и заказчиком.

Законом о контрактной системе установлены антидемпинговые меры (ст. 37) с целью недопущения ненадежных поставщиков к исполнению контракта.

Статьями 103, 104 определено внесение в единую информационную систему (ст. 4) реестров контрактов, недобросовестных поставщиков.

Статья 41 Закона о контрактной системе предусматривает привлечение на этапе приемки товаров, работ, услуг экспертной организации. Статья 94 устанавливает случаи, при которой привлечение экспертной организации обязательно. Также данная статья обязует заказчика с целью обеспечения открытости и прозрачности закупок размещать отчет о проведенной работе в единой информационной системой

Внесены изменения в КоАП РФ о мерах административной ответственности должностных лиц заказчика при осуществлении закупок (ст.ст. 7.29-7.32, 19.5, 19.7).

Законом о контрактной системе определены методы определения начальной (максимальной) цены контракта (ст. 22), а также предусмотрено обязательной обоснование предмета закупки, выбора способа определения поставщика и начальной (максимальной) цены контракта (статьи 18, 19).

Таким образом, Закон о контрактной системе построен на принципах открытости и прозрачности, обеспечения добросовестной конкуренции, единства контрактной системы, стимулирования инноваций, а также принципах профессионализма и, соответственно, ответственности за результативность обеспечения государственных и муниципальных нужд. Все заявленные принципы тесно взаимосвязаны между собой и лежат в основе всех статей Закона о контрактной системе. Особую роль в обеспечении соблюдения данных принципов, на наш взгляд, играет введение в эксплуатацию единой информационной системы и организация электронного документооборота.

- открытость и прозрачность процесса размещения заказа;
- проведение муниципальных закупок в строгом соответствии с утвержденной бюджетной росписью;
- финансовая обеспеченность проводимых процедур.

Таким образом, реализация принципа автоматизации процедур закупок позволит перейти к новым стандартам работы и усовершенствовать систему осуществления закупок в целом.

Принцип ответственности за результативность обеспечения государственных и муниципальных нужд, эффективность осуществления закупок.

Статья 12 гласит, что государственный заказчик при планировании и осуществлении закупок должен исходить из необходимости достижения заданных результатов обеспечения государственных и муниципальных нужд, а также что должностные лица заказчиков несут персональную ответственность за соблюдение требований, установленных законодательством Российской Федерации о контрактной системе в сфере закупок и нормативными правовыми актами, указанными в частях 2 и 3 статьи 2 Закона о контрактной системе.

Статья 34 Бюджетного кодекса Российской Федерации гласит, что при составлении и исполнении бюджетов участники бюджетного процесса в рамках установленных им бюджетных полномочий должны исходить из необходимости достижения заданных результатов с использованием наименьшего объема средств (экономности) и (или) достижения наилучшего результата с использованием определенного бюджетом объема средств (результативности). На основании изложенного, неэффективным использованием бюджетных средств является:

- недостижение заданного результата (по объему и (или) качеству) при использовании запланированного объема средств;
- достижение результата с большими, чем это было возможно, затратами;
- завуалированный расход средств, который изначально предполагает их неэффективное использование.

Для повышения использования эффективности бюджетных средств Законом о контрактной системе вводятся следующие механизмы (статья 44):

- обязательность установления заказчиком требования о внесении денежных средств в качестве обеспечения заявки на участие в конкурсе, аукционе;
- возврат денежных средств, внесенных в качестве обеспечения заявок, не осуществляется, а в случае проведения электронного аукциона денежные средства, внесенные в качестве обеспечения заявок, перечисляются на счет, который указан заказчиком и на котором в соответствии с законодательством Российской Федерации учитываются операции со средствами, поступающими заказчику, или осуществляется уплата денежных сумм по банковской гарантии, в следующих случаях:

- 1) уклонение или отказ участника закупки заключить контракт;
- 2) непредоставление или предоставление с нарушением условий, установленных Законом о контрактной системе, до заключения контракта заказчику обеспечения исполнения контракта;

Важно понимать грандиозность возможностей внедрения инноваций в индустрию религиозного туризма, вместе с которыми происходит теоретическое изучение феномена религиозного туризма. Как показывает практика, туризм, как культурное явление, обязательно способствует накоплению опыта и впечатлений и может служить источником идей для новых открытий. Расширение кругозора, духовное обогащение происходит благодаря двум компонентам, характерным для туризма: атмосферы и межличностного общения. Инновации в религиозном туризме могут стимулировать открытие новых видов деятельности, идей и возможностей развития туризма как системы в целом, и, именно с помощью инновационных аспектов появляется возможность обеспечить туристскому продукту религиозной направленности вполне стабильное и длительное существование на рынке.

Инновационный процесс, т.е. процесс внедрения новых продуктов на рынок религиозного туризма по нашему мнению может характеризоваться:

- инновациями с точки зрения научных целей (изучение строения сакральных памятников, храмов, монастырей и пещер на их территории, отделка и оснащение религиозных объектов);
- изучение во время экскурсий древних религиозных писаний;
- обучение видам религиозных ремесел и обычаев (искусство иконописи, каллиграфии – церковной система обучения письменности);
- необычные варианты работы религиозных наставников с молодежью (священников, гуру, йогов, духовных учителей);
- создание виртуальных (интерактивных) экскурсий религиозной тематики (обзор сооружений, виртуальное участие в исполнении обрядов);
- «паломническая» экскурсия с элементами отречения от всего материального (туристу предлагается 2-3-дневное «заклечение» с целью почувствовать себя монахом, иметь возможность очистить свои мысли, забыть о своих желаниях).

Предложения, описанные выше, могут представлять собой определенный инновационный процесс, т.е. совокупность научных, организационных и в некой мере развлекательных мероприятий, которые выполняются в определенной последовательности и приводят к существенным и интересным нововведениям. Религия выступает одним из важнейших элементов общественной системы. Таким образом, инновационные процессы в сфере религиозного туризма способствуют решению как сугубо экономических, так и социально-духовных вопросов.

Литература:

1. Ковалев Г. Д. Основы инновационного менеджмента / Г. Д. Ковалев. – М., 1999. – С. 87.
2. Изотова М. А. Инновации в социокультурном сервисе и туризме. / М. А. Изотова, А. Ю. Матюхина. – М., 2006. – 136 с.
3. Тришин А. Ф. Мировые религии и религиозные памятники: учеб. пособие / А. Ф. Тришин. – Брянск, 1997. – 190 с.

Туриць В'ячеслав Юр'ївич

Гуліков Азат

Лі Хао

Одеський Національний політехнічний університет, Україна

ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНЕ НАВЧАННЯ КАДРІВ

В даний час від кожного робітника потрібна компетентність не тільки в здійсненні виробничих обов'язків на своєму робочому місці, але й у питаннях ефективного господарювання на рівні цеху, ділянки, усього підприємства в цілому. Вирішити цю задачу багато в чому покликане виробничо-економічне навчання кадрів.

Виробничо-економічне навчання кадрів – складова частина всієї роботи з кадрами і вестися вона на кожному підприємстві повинна планомірно і цілеспрямовано. Зміцнюється її зв'язок з життям, з рішенням ключових задач прискорення соціально-економічного розвитку суспільства.

Перебудова системи економічного навчання покликана підсилити взаємозв'язок зміни кваліфікаційних розрядів, посадових переміщень і оплати праці працівників з рівнем їхньої професійної підготовки, ефективність практичного застосування економічних знань.

Вимоги до рівня економічних знань для працівників кожної категорії відбиті в кваліфікаційному довіднику посад керівників, фахівців і службовців і в єдиному тарифно-кваліфікаційному довіднику робіт і професій робітників.

Навчання працівників у різних постійно діючих формах безупинного виробничо-економічного навчання органічно доповнює підвищення кваліфікації і періодичну перепідготовку робочих і інженерних кадрів.

Комплексні навчальні програми, по яких ведеться виробничо-економічне навчання, спрямовані на забезпечення освоєння кадрами актуальних проблем економічної теорії, сучасних досягнень науки управління, нових методів господарювання в умовах ринкової економіки, на практичне оволодіння навичками аналізу виконання планів економічного і соціального розвитку, рішення конкретних господарських задач, на використання кращого вітчизняного і закордонного досвіду.

Навчання необхідно направити на те, щоб підвищувалася продуктивність праці, строго дотримувалися порядок і дисципліна на виробництві, велася рішуча боротьба з пияцтвом, дармоїдством, злочинністю.

Диференційовані типові навчальні програми, що рекомендуються для проведення економічного навчання, у всіх випадках повинні уточнюватися на місцях з врахуванням специфіки підприємств і особливостей складу тих, яких навчають. У плані соціально-економічного розвитку підприємство повинне пе-

Принцип стимулирования инноваций

Статья 10 определяет, что «...заказчики при планировании и осуществлении закупок должны исходить из приоритета обеспечения государственных и муниципальных нужд путем закупок инновационной и высокотехнологичной продукции».

Проведение конкурса на приобретение высокотехнологичной и инновационной продукции является одним из условий, допускающим проведение двухэтапного конкурса (ст. 57).

Заказчики города Москвы, согласно Постановлению Правительства Москвы от 24.02.2012 N 67-ПП «О системе закупок города Москвы», предусматривают в размере не менее пяти процентов от общего годового объема закупок товаров, работ, услуг закупки, при производстве (выполнении, оказании) которых используются приоритетные продукты и технологии, включенные в перечень, сформированный Департаментом науки, промышленной политики и предпринимательства города Москвы и размещаемый на официальном сайте указанного департамента в информационно-телекоммуникационной сети Интернет.

Принцип единства контрактной системы в сфере закупок

Статья 11 гласит, что контрактная система в сфере закупок основывается на единых принципах и подходах, предусмотренных настоящим Федеральным законом и позволяющих обеспечивать государственные и муниципальные нужды посредством планирования и осуществления закупок, их мониторинга, аудита в сфере закупок, а также контроля в сфере закупок. Суть принципа единства заключается в соблюдении строгой последовательности реализации предусмотренных стадий осуществления закупок. Построение процедур осуществления закупок позволит установить единообразие и оптимизацию при проведении процедур осуществления закупок.

Единство контрактной системы обеспечивается, в частности, путем введения в эксплуатацию единой информационной системы, взаимодействие которой с иными информационными системами обеспечивает обобщение информации по планированию, осуществлению закупок, а также мониторингу, аудиту и контролю за осуществлением закупок; формирование реестров контрактов, недобросовестных поставщиков, продукции, банковских гарантий. Кроме того, данная система должна обеспечивать автоматизированное размещение документации по процедурам в соответствии с планом-графиком заказчика и требованиями Закона о контрактной системе (ст. 4). Внедрение данной системы позволяет уравнять права и возможности всех участников закупки.

Развитие и широкое применение информационных технологий в различных сферах является глобальной тенденцией развития Российской Федерации.

Статьей 5 регламентируется организация электронного документооборота контрактной системы, внедрение которого позволит решить следующие задачи:

- равноправное отношение ко всем участникам размещения заказа;
- экономичное и эффективное расходование средств бюджетов и внебюджетных источников финансирования;

сфере закупок, в том числе путем повышения квалификации или профессиональной переподготовки в сфере закупок в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Переход к инновационному социально ориентированному типу экономического развития возможен только в условиях высокой профессиональной культуры участников закупочного процесса.

Отсутствие необходимого количества подготовленных кадров – одна из самых существенных проблем в сфере закупок. Чрезвычайно важной в этой связи представляется нацеленность Законопроекта на формирование предпосылок для профессионализации сферы закупок и использовании принципов персонализации ответственности.

Цель модернизации существующей системы закупок заключается в повышении уровня доверия общества к системе государственных и муниципальных закупок, формировании отношения к заказчикам как к профессионалам, которым общество доверило выбирать надежных поставщиков, способных удовлетворить государственные и муниципальные нужды продукцией самого лучшего качества.

Реализация полномочий государственных заказчиков, связанных с формированием и реализацией целевых программ различного уровня и иных программ (проектов) в сфере государственных заказов, требует высокой степени профессионализма должностных лиц, участвующих в данном процессе (дирекций целевых программ и др.). Это требует организации подготовки соответствующих специалистов.

Заказчики, члены конкурсных, аукционных, котировочных комиссий должны поддерживать уровень квалификации, в том числе путем проведения профессионального переобучения. Необходимо создавать методическую основу подготовки специалистов в сфере закупок. Привлечение образовательных и консалтинговых организаций по проведению специальных программ станет значительным толчком в повышении эффективности процедур закупок.

В соответствии со статьей 38 заказчик обязан создать контрактную службу. В случае, если годовой объем закупок не превышает 100 миллионов рублей, заказчик назначает должностное лицо, ответственное за осуществление закупки – контрактного управляющего. Пункт 6 статьи 38 устанавливает требование об обязательности высшего или дополнительного профессионального образования в сфере закупок.

Статьей 39 описан порядок создания комиссии по осуществлению закупок и требования к составу комиссии и входящим в нее работникам. В частности, отмечена необходимость преимущественного включения в комиссию лиц, прошедших профессиональную переподготовку или повышение квалификации в сфере закупок, а также лиц, обладающих специальными знаниями, относящимися к объекту закупки.

Статьей 40 предусмотрена возможность привлечения заказчиком для проведения закупочных процедур специализированной организации, однако не установлены требования к профессионализму сотрудников данной организации.

редбачатися створення необхідних умов для занять, необхідної матеріально-технічної бази для навчання кадрів. У кожному трудовому колективі повинні бути створені навчальні класи, добре оформлені аудиторії і кабінети.

Найбільш раціональна структура і час навчання, склад і чисельність слухачів, загальна тривалість навчання, порядок підведення її підсумків і оцінки професійних і економічних знань тих, хто навчається, визначаються в кожному окремому випадку, виходячи із задач розвитку галузей і особливостей функціонування трудових колективів.

Відмінною рисою занять повинні бути активні методи навчання:

аналіз конкретних ситуацій;
практичні завдання;
ділові ігри;
семінари-практикуми;
віїзні заняття;
конференції;
колективний пошук резервів.

У трудовому колективі повинна діяти ефективна система обліку, узагальнення і реалізації пропозицій слухачів. Рівень виробничо-економічного навчання сьогодні повинен відповідати найвищим вимогам. Він повинен забезпечувати формування сучасного ініціативного, творчо мислячого працівника.

Література:

1. Заболотная С.П. В помощь работнику отдела кадров. – Днепропетровск: Баланс-клуб, 1999. – 293с.
2. Кадровое деловодство: Методичний посібник. – Дніпропетровськ: Баланс-клуб, 1999. – 112с.
3. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навчальний посібник. – Київ: КНЕУ, 1998. – 224с.
4. Рубан Г.С. Работа с кадрами на производстве. – Киев: Техника, 1990. – 124 с.
5. Щёкин Г.В. Аттестация и резерв кадров. – Киев, 1991. – 264с.
6. Щёкин Г.В. Теория и практика управления персоналом. – Киев: МАУП, 1998. – 256с.
7. Щокін Г.В. Теорія кадрової політики: Монографія. – Київ: МАУП, 1997. – 176с.

Кравец Сергей Васильевич

Гуань Мейцзюань

Одесский Национальный политехнический университет, Украина

СОВРЕМЕННЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЯПОНИИ

Если рассмотреть опыт зарубежных стран в управлении персоналом предприятия, то японский стиль управления кадрами отличает проявление уважения к человеку, формирующееся за счёт системы пожизненного найма, незначительной дифференциации продвижения по службе, а также систематического обучения и вовлечения персонала в управление. Система пожизненного найма ценна созданием у персонала ощущения того, что «все в одной лодке». При этом для персонала существует много возможностей продвижения вверх и повышения заработной платы. Но дифференциация работников незначительна, поэтому они считают добросовестную работу выгодной. С другой стороны, акцент на обучение и расширение возможностей участия в управлении улучшает понимание роли своего труда. Эти факторы приводят к высокой производительности, восприимчивости к нововведениям и, в конечном счёте, к высокой конкурентоспособности на мировых рынках.

Японский менеджмент, основанный на коллективизме, использовал и сегодня продолжает применять морально-психологические рычаги воздействия на личность. Специалист по менеджменту Хидеки Йосихара выделил ряд особенностей, характеризующих японский менеджмент.

– Гарантия занятости и создание доверительной обстановки. Это приводит к стабильности трудовых ресурсов и уменьшению текучести кадров. Гарантию занятости в Японии обеспечивает система пожизненного найма – явление уникальное и во многом непонятное для европейского мышления.

– Гласность и открытость корпоративных ценностей. Когда все рабочие имеют доступ к информации о политике и деятельности фирмы, развивается атмосфера участия и общей ответственности, что улучшает взаимодействие и повышает производительность.

– Сбор данных и их систематическое использование для повышения экономической эффективности производства и качественных характеристик продукции. Этому придается особое значение.

– Управление, ориентированное на качество. Руководитель должен направлять максимум усилий на контроль за качеством.

– Постоянное присутствие руководства на производстве.

– Поддержание чистоты и порядка.

Японский менеджмент можно охарактеризовать как стремление к улучшению человеческих взаимоотношений, которое включает в себя: согласованность,

о контрактной системе в сфере закупок стать поставщиком (подрядчиком, исполнителем). Запрещает совершение заказчиками, специализированными организациями, их должностными лицами, комиссиями по осуществлению закупок, членами таких комиссий, участниками закупок любых действий, которые противоречат требованиям настоящего Федерального закона, в том числе приводят к ограничению конкуренции, в частности к необоснованному ограничению числа участников закупок.

Соблюдение данного принципа обеспечивается требованиями Закона о контрактной системе к обоснованию способа определения поставщика; четкое регламентирование проведения определения поставщика; антидемпинговые меры при проведении конкурса и аукциона (ст. 37). Часть 5 статьи 24 гласит, что заказчик не вправе совершать действия, влекущие за собой необоснованное сокращение числа участников закупки. Участие в определении поставщиков (подрядчиков, исполнителей) может быть ограничено только в случаях, предусмотренных Законом о контрактной системе (ст. 27). Статьями 30-32 устанавливаются требования к участникам закупки, порядок оценки заказчиком заявок участников, а также недопустимость использования заказчиком дополнительных ограничений при рассмотрении заявок. Статья 33 устанавливает правила описания закупки, которые устанавливают обязательность объективного характера описания объекта закупки, недопустимость указания на конкретные товарные знаки (либо включение слов «или эквивалент» в случае такой необходимости), а также использование, если это возможно, стандартных показателей, требований, условных обозначений и терминологии. Статьей 7.30 КоАП РФ введены штрафы за нарушения процедуры определения поставщика, в частности, необоснованное отклонение заявки участника.

Дополнительные требования, обеспечивающие добросовестную конкуренцию, сформулированы в Федеральном законе от 26.07.2006 N 135-ФЗ (ред. от 28.12.2013) «О защите конкуренции». В частности, запрещается ограничение конкуренции между участниками торгов, участниками запроса котировок, участниками запроса предложений путем включения в состав лотов товаров, работ, услуг, технологически и функционально не связанных с товарами, работами, услугами, поставки, выполнение, оказание которых являются предметом торгов, запроса котировок, запроса предложений.

Принцип профессионализма

Сформулирован статьей 9. Гласит о том, что контрактная система в сфере закупок предусматривает осуществление деятельности заказчика, специализированной организации и контрольного органа в сфере закупок на профессиональной основе с привлечением квалифицированных специалистов, обладающих теоретическими знаниями и навыками в сфере закупок. Заказчики, специализированные организации принимают меры по поддержанию и повышению уровня квалификации и профессионального образования должностных лиц, занятых в

3) Отчет об исполнении, ненадлежащем исполнении или расторжении контракта; результаты экспертизы этапов исполнения контракта (ст. 94)

4) Документы по мониторингу и аудиту в сфере закупок:

- Сводный аналитический отчет, дающий оценку эффективности обеспечения государственных и муниципальных нужд, а также определяющий меры по совершенствованию законодательства Российской Федерации и иных нормативных правовых актов о контрактной системе в сфере закупок (ст. 97)

- Обобщенная информация по результатам проверки, анализа и оценки информации о законности, целесообразности, об обоснованности, о своевременности, об эффективности и о результативности расходов на закупки по планируемым к заключению, заключенным и исполненным контрактам

5) Документы контролирующих организаций:

- Предписания контрольного органа в сфере закупок (ст. 99)
- Информация о жалобах на действие (бездействие) заказчика, контролирующего органа (ст. 105)

Также в единой информационной публикуются реестр контрактов (ст. 103) и реестр недобросовестных поставщиков (ст. 104).

С целью обеспечения соблюдения организациями и должностными лицами принципа открытости и прозрачности, введены штрафные санкции за нарушение сроков размещения документации в единой информационной системе. За нарушение требований о размещении информации в единой информационной системе КоАП РФ предусматривает наказания в виде штрафов от 3 до 50 тысяч рублей для должностных лиц и от 10 до 500 тысяч рублей для юридических лиц (ст. 7.30)

Другим способом обеспечения открытости и прозрачности контрактной системы в сфере закупок является введение общественного обсуждения закупок. Статьей 20 предусмотрено обязательное общественное обсуждение закупок в случаях, устанавливаемых Правительством Российской Федерации.

По результатам обязательного общественного обсуждения закупок могут быть внесены изменения в планы закупок, планы-графики, документацию о закупках или закупки могут быть отменены (ст. 20).

С идеей информационной открытости всех стадий закупочных отношений напрямую связана система общественного контроля. От того, насколько на практике будет открыта и наполнена единая информационная система в сфере закупок, зависит эффективность общественного контроля. Без оперативной и полной информации о каждом размещении заказа для государственных или муниципальных нужд граждане не смогут реально воздействовать на закупки и своевременно выявлять и предотвращать нарушения в этой сфере.

Принцип обеспечения конкуренции

Сформулирован в статье 8 Закона о контрактной системе. Говорит о том, что любое заинтересованное лицо имеет возможность в соответствии с законодательством Российской Федерации и иными нормативными правовыми актами

моральные качества служащих, стабильность занятости и гармонизацию отношений между рабочими и управляющими.

Современные методы управления японцы в основном переняли у американцев, но творчески их адаптировали к новым условиям и японскому менталитету. Японский менеджмент содержит ряд концепций, которые выделяют его из ряда систем менеджмента других стран. Важнейшими из них являются:

- система пожизненного найма и процесс коллективного принятия решений;
- концепция непрерывного обучения, что приводит к саморазвитию;
- восприимчивость к новым идеям.

В целом японскую систему управления можно рассматривать как синтез импортированных идей и культурных традиций. «Работодатели не используют только труд человека, они используют его всего», – краткая формула, которая объясняет взаимоотношения работодателей и наемных рабочих.

Для сохранения дисциплины и улучшения качества работы японский менеджмент больше полагается на вознаграждение (грамоты, подарки, деньги, дополнительный отпуск), чем на наказание (выговоры, штрафы, увольнения). Японские менеджеры прибегают к мерам наказания крайне неохотно. А увольнение работника допускается в случаях воровства, принятия взяток, саботажа, жестокости, преднамеренного неповиновения инструкциям старших по должности. Таким образом, управление персоналом становится стратегическим фактором из-за необходимости гарантии пожизненного найма.

Японский менеджер очень тесно отождествляет себя с нанявшей его корпорацией. Многие служащие редко берут дни отдыха и часто не полностью используют свой оплачиваемый отпуск, так как убеждены, что их долг работать, когда компания в этом нуждается. Местные корпорации гарантируют своим служащим работу и используют систему вознаграждений, основанную на трудовом стаже, для того чтобы предотвратить уход работника в другую фирму. Перешедший в другую компанию служащий лишается трудового стажа и начинает все сначала. Система пожизненного найма основана на гарантии занятости работника и на гарантии его продвижения. Штат комплектуется на основе личных качеств и биографических данных. Лояльность ценится больше, чем компетентность. При отборе претендентов для менеджмента высшего уровня наибольшее значение придается способности руководить людьми.

Литература:

1. Заболотная С.П. В помощь работнику отдела кадров. – Днепропетровск: Баланс-клуб, 1999. – 293с.
2. Кадрове діловодство: Методичний посібник. – Дніпропетровськ: Баланс-клуб, 1999. – 112с.
3. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навчальний посібник. – Київ: КНЕУ, 1998. – 224с.
4. Рубан Г.С. Работа с кадрами на производстве. – Киев: Техника, 1990. – 124 с.
5. Щёкин Г.В. Аттестация и резерв кадров. – Киев, 1991. – 264с.

Ткаченко Сергій Анатолійович

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес) ВНЗ МТУ «Миколаївська політехніка», Україна

НАРАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПЛАНУВАННЯ, ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДОДАТКОВИХ ВИТРАТ НА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Для визначення економічної ефективності робіт із підвищення якісних характеристик продукції потрібно знати точну величину додаткових витрат, пов'язаних із цією роботою. Проблема квантифікації додаткових витрат може бути правильно вирішена тільки за умови поглибленого вивчення їх економічної природи і науково обгрунтованого групування цих витрат та інше.

Ознайомившись із поглядами провідних вітчизняних і іноземних вчених-економістів [1, 2] та інші, відзначимо той беззаперечний факт, означені роботи при всій їх вагомості зовсім не містять положень, які б надавали загальну економічну характеристику додаткових витрат на підвищення якості продукції.

Тому, ціллю даної наукової публікації виступає наведення загальної економічної характеристики додаткових витрат на підвищення якості продукції.

Виходячи із потреби визначення економічної ефективності підвищення якості продукції і послідовного дотримання принципів ринкової економічної системи на промислових підприємствах, усі витрати, пов'язані із підвищенням якості параметрів виробів, повинні бути згруповані за економічними ознаками.

Визначення економічного ефекту додаткових витрат, пов'язаних із підвищенням якості продукції, передбачає в першу чергу групування цих витрат за видами заходів і за відношенням до різних видів виробів-продукції ін.

Поділ витрат за видами заходів обумовлений тим, що саме заходи виступають початковими об'єктами планування, обліку і визначення економічної ефективності цих витрат на підприємствах та заводах-виробниках.

За ступенем впливу на споживчі властивості продукції додаткові витрати, пов'язані із підвищенням якісних характеристик, поділяються на дві групи. До першої групи належать витрати підприємства на підвищення рівня якості продукції, який відповідає показникам, передбаченим технічними умовами або стандартами. До другої групи належать витрати, які спрямовані на досягнення продукцією, яку виготовляють рівня якості, який перевищує вимоги технічних умов та стандартів, а також на досягнення рівня найкращих світових зразків ін.

Потреба у розмежуванні додаткових витрат на дві групи обумовлюється тим, що вони мають неоднакове значення для виробничо-господарської діяльності промислових підприємств. Витрати, спрямовані на досягнення продукцією рівня якості, який передбачено технічними умовами і стандартами, покриваються підприємству-виробнику лише в межах затверджених угодою оптових цін,

приросту ВВП та повної зайнятості, стримування інфляційних процесів, забезпечення фінансування соціальних програм, формування достатніх обсягів кредитних ресурсів для розвитку підприємницької діяльності, залучення необхідних обсягів іноземних інвестицій. Ця стратегія як в широкому, так і у вузькому розумінні потребує від держави системного підходу і визначає багатоплановий характер регулювання державної заборгованості.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456–IV (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Вівчар О. Й. Особливості управління державним боргом та методи його удосконалення / О. Й. Вівчар, М. Ю. Солдак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – С. 371–375
3. Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

Гладилина Ирина Петровна

д.п.н., профессор, профессор кафедры управления государственными и муниципальными закупками МГУУ Правительства Москвы

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ КОНТРАКТНОЙ СИСТЕМЫ В СФЕРЕ ЗАКУПОК

Основные принципы контрактной системы в сфере закупок сформулированы в статье 6 Закона о контрактной системе.

Принцип открытости (прозрачности) федеральной контрактной системы.

Сформулирован в ст. 7 Закона о контрактной системе. Устанавливает свободный и безвозмездный доступ к информации о контрактной системе в сфере закупок. Открытость и прозрачность информации обеспечивается, в частности, путем размещения ее в единой информационной системе, порядок работы которой устанавливается статьями 4 и 5 Закона.

Размещению в единой информационной системе информации о закупках подлежат:

- 1) Документы по планированию закупок:
 - Планы закупок (ст. 17)
 - Планы-графики закупок (ст. 21)
- 2) Документация по определению поставщика – извещение о проведении процедуры, конкурсная документация до момента заключения контракта (ст.ст. 49, 55, 57 и др.)

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг за 2009 – 2014 рр., млрд. грн.

Показник	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.07.2014
Загальна сума державного та гарантованого боргу	317, 904	432,303	473,185	515,511	584,369	837,446
Державний борг	226,996	323,475	357,274	399,218	480,219	686,805
Внутрішній борг	91,070	141,662	161,467	190,299	256,959	312,892
Зовнішній борг	135,926	181,813	195,807	208,919	223,259	373,913
Гарантований державою борг	90,908	108,828	115,911	116,292	104, 151	150,641
Внутрішній борг	14,063	13,895	12,303	16,211	27,129	31,669
Зовнішній борг	76,845	94,932	103,608	100,081	77,022	118, 971

Аналізуючи темпи зростання державного боргу за останні п'ять років, можна зробити висновок, що державні запозичення не спрямовувалися на модернізацію економіки, технічне переозброєння підприємств, не сприяли економічному зростанню, а «проїдалися», сприяли тому, що у майбутньому може виникнути ситуація, коли погашення боргів ляже важким тягарем на економіку України. Цей період можна назвати періодом загрози втрати боргової безпеки.

Вивчення попереднього досвіду врегулювання боргових проблем та аналіз ситуації з державною заборгованістю в Україні засвідчили, що можливими шляхами виходу із боргової кризи є:

- підвищення рівня фінансового управління на державних підприємствах і суворий контроль з боку міністерств за цільовою спрямованістю і обґрунтованістю джерел погашення зовнішніх кредитів;
- припинення обслуговування державних облігацій, які перебувають у власності НБУ або істотного зниження доходності державних цінних паперів;
- переспрямування грошової емісії та часткове погашення боргових зобов'язань;
- скорочення імпорту споживчих товарів через посилення тарифного регулювання;
- посилення валютного регулювання та застосування інших механізмів зупинення втечі капіталів за кордон;
- укладання угод із кредиторами щодо реструктуризації заборгованості на умовах зниження боргового навантаження та конверсії боргових зобов'язань у корпоративні цінні папери і товарні поставки [2].

Отже, перед урядом, як ніколи гостро, стоїть завдання у розробленні такої боргової стратегії, в якій державний борг розглядатиметься не з позицій боргового тягара на національну економіку, а як інструмент в механізмі забезпечення стабільного економічного зростання країни, забезпечення необхідних темпів

при цьому додаткові витрати підприємства поверх цих цін покупець не оплачує. Таким чином, ці витрати за інших рівних умов, призводять до зменшення прибутку підприємства, рентабельності виробництва.

В той же час витрати підприємства на досягнення рівня якості продукції, який перевищує показники, передбачені технічними умовами і стандартами, також як і на досягнення рівня найкращих світових зразків, покриваються споживачами за рахунок надбавки до оптових цін. Це сприяє зростанню чистого прибутку і підвищенню рентабельності продукції, що випускається ін.

Таким чином, з точки зору інтересів підприємства-виробника продукції, корисніше витрачати кошти на досягнення якості продукції, яка перевищує вимоги технічних умов і стандартів. В інтересах ж споживача і суспільства в цілому доцільно підвищувати якість продукції як за рахунок досягнення рівня, передбаченого технічними умовами і стандартами, так і перевищення цього рівня. При цьому критерієм оптимальності (якості) тих або інших витрат із удосконалення якості продукції повинен слугувати не чистий прибуток, отриманий підприємствами-виробниками, а економічна ефективність витрат ін.

Оскільки витрати, пов'язані із підвищенням якості, можуть відноситися як до одного, так і до декількох різних видів продукції, виникає потреба групування витрат за цими ознаками, яка дозволяє більш правильно визначати ефективність витрат, спрямованих на удосконалення якісних характеристик та параметрів різних видів продукції. Але разом із тим це групування передбачає різний підхід до методики визначення самої економічної ефективності витрат.

Найбільш повне використання можливостей ринкових відносин в діяльності підприємств із підвищення якості продукції також обумовлює конкретне групування додаткових витрат. Так, ці витрати групують за часом і за місцем їх здійснення, за статтями витрат, за джерелами фінансування і інше.

Витрати на підвищення якості продукції, які розрізняють за часом, поділяються на одноразові (спеціальні) витрати і поточні, що обумовлюється різним характером їх впливу на економіку підприємств і їх внутрішніх ланок. Одноразові витрати носять одиничний характер, і величина їх не залежить від циклічності виробництва продукції. Поточні витрати повторюються у кожному циклі виробництва продукції, і величина їх залежить від кількості циклів тощо.

Додаткові витрати, які розрізняються за місцем здійснення, поділяються на витрати, які робляться у одному внутрішньому підрозділі і в декількох внутрішніх підрозділах, які робляться одночасно. Таке групування залежить від характеру заходів, які здійснюються із удосконалення якості продукції і разом із тим диктується вимогами зрілої економічної системи, які для отримання суб'єктом господарювання максимально можливого прибутку передбачають тотальний контроль за величиною витрат у кожному внутрішньому підрозділі.

В основі визначення місць здійснення витрат із удосконалення якісних характеристик продукції повинна бути схема організації робіт із розробки і впровадження заходів із підвищення якості продукції підприємства-виробника.

Витрати, пов'язані із підвищенням якісних характеристик та технічних параметрів виробів, виходячи із діючих на цей час методології планування і обліку витрат на виробництво продукції, повинні групуватися за наступними статтями калькуляції: сировина і основні матеріали; купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств (об'єднань) та організацій; паливо та енергія на технологічні цілі; зворотні відходи (вираховуються); основна заробітна плата виробничих робітників; додаткова заробітна плата; відрахування на соціальне страхування; витрати на утримання та експлуатацію устаткування; загальновиробничі витрати; втрати від браку; супутня продукція (вираховується) та можливі інші.

Таке групування витрат потрібне для виявлення їх цільової спрямованості і здійснення контролю за діяльністю промислового підприємства та науково-виробничого об'єднання в області робіт із удосконалення якості продукції інше.

За джерелами фінансування витрати, пов'язані із підвищенням якісних характеристик та технічних параметрів, поділяються на витрати які: покриваються за рахунок поточних витрат виробництва, тобто за рахунок собівартості; покриваються за рахунок інших джерел фінансування (нецентралізовані джерела фінансування капітальних інвестицій, які включають позики банку; централізовані джерела фінансування капітальних інвестицій) ін.

Витрати, пов'язані із підвищенням якості продукції, необхідно розмежовувати за джерелами фінансування у зв'язку із тим, що використання різних джерел справляє різний вплив на виробничо-господарську діяльність підприємств і об'єднань. Власні інтереси вимагають, щоб підприємства в першу чергу найбільш повно використовували внутрішні джерела фінансування тощо.

Таким чином, групування витрат за ступенем впливу проведених заходів на споживчі властивості продукції, за відношенням до різних видів продукції, за місцем і часом здійснення, за статтями і за джерелами їх фінансування виступає методологічною основою для організації планування, бухгалтерського обліку і економічного аналізу цих витрат на підприємствах (об'єднаннях). Серед перспектив подальших розвідок у даному напрямку розвитку особливою актуальністю відрізняються питання пов'язані із плануванням, обліком і особливостями аналізу додаткових витрат на підвищення якості продукції інше.

Література:

1. Сарасеко Е. С. Развитие управления затратами на качество на промышленном предприятии: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Сарасеко Елена Сергеевна; [Место защиты: Саратовский гос. соц.-эконом. универ-т]. – Саратов, 2011. – 280 с.: ил. 2. Прокофьева Р. Г. Повышение эффективности затрат на качество продукции птицеводческих предприятий: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Прокофьева Римма Гусмановна; [Место защиты: Казанский (Приволжский) федеральн. ун-т]. – Казань, 2011. – 238 с.:ил.

економічного спаду, дефіцит бюджету істотно погіршує стан державних фінансів, підвищує ризик боргової кризи, що веде до погіршення загального стану економіки, метою запозичень є вирішення короткострокових економічних проблем, а саме – «латання» бюджетних дірок, або покриття витрат на функціонування економіки. В Україні політика запозичень характеризується відсутністю системності та розмитістю цілей, що призводить до низької ефективності залучення та використання запозичених коштів [2].

За даними рейтингу економічного агентства Standard & Poor's в 2014 році Україна потрапила до рейтингу країн, яким загрожує дефолт. Аналітики компанії збільшили шанси українського дефолту з 34,8% до 44,25%. У своїх оцінках експерти виходили із розміру зовнішнього боргу, а також фінансової і політичної стабільності в країні. Через великий розмір зовнішнього боргу, сповільнене зростання економіки, а також військовий конфлікт на Донбасі Україна займає сьоме місце в рейтингу.

Аналіз динаміки та структури державного боргу (табл. 1) засвідчують про наростаючі темпи приросту величини державного боргу в Україні. Протягом аналізованого періоду загальна сума державного та гарантованого боргу зросла у 2,6 рази, у т.ч. державного – у 3 рази, а гарантованого – майже у 1,7 рази. Стрімкий процес динамічного зростання державного боргу почався внаслідок різкого коливання курсу національної грошової одиниці до іноземних валют, збільшення обсягів випуску облігацій внутрішньої державної позики та отримання траншів позик МВФ для економічного оздоровлення економіки.

Станом на 31.07.2014 р. державний борг складає 82% в загальній сумі боргу, а гарантований державою борг, відповідно, 18%. Також, як можна побачити з даних табл. 1 найбільшу питому вагу як в структурі державного, так і гарантованого державою боргу займає зовнішній борг.

Державний та гарантований державою зовнішній борг становить 492 млрд. 883 млн. 903,54 тис. грн. (58,86% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 40 млрд. 743 млн. 473,52 тис. дол., державний та гарантований державою внутрішній борг – 344 млрд. 561 млн. 655,62 тис. грн. (41,14%) або 28 млрд. 482 млн. 647,92 тис. дол.

Динаміка обсягів державного та гарантованого державою боргу за останні 5 років наведена в таблиці 1 [3].

нием таких организаций, как Всемирный банк, ТАСИС, Агентство международного развития США и др. Экономические потрясения, вызванные распадом СССР, разрывом связей в экономических и торговых отношениях между бывшими республиками, прекращение трансфертов и субсидий из центра драматическим образом сказались на реальных доходах в большинстве образовавшихся стран СНГ. Практически во всех с обретением независимости начались экономические реформы, в той или иной степени связанные со структурными преобразованиями в экономике и приведшие к спаду производства, инфляции, бюджетному дефициту. Именно поэтому проблемы реализации социальной политики одинаковы во многих странах СНГ. Изучение опыта стран так называемого ближнего зарубежья позволило бы нам не повторять ошибок соседей.

Сидоренко О. О., Резніченко О. А.

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Управління державним боргом набуває особливо важливого значення у період трансформації національної економіки. На сучасному етапі накопичення обсягів державного боргу пов'язане з низкою чинників, таких як хронічний бюджетний дефіцит, структурна деформація економіки, залежність від імпорту енергоносіїв, значні потреби у капіталі для технологічного оновлення галузей національної економіки, низький рівень інвестиційної та інноваційної активності, необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної грошової одиниці тощо.

Тому ефективне обслуговування та управління державним боргом, перетворення державних запозичень на дієвий інструмент прискорення соціально-економічного розвитку країни є одним з пріоритетних завдань фінансової політики держави [2].

Значну увагу проблемі дослідження державного боргу та наслідкам його існування приділяють як вітчизняні, так і зарубіжні науковці-економісти: О. Кириченко, О. Барановський, В. Кучер, Т. Вахненко, Н. Приказюк, Т. Матюшко, В. Пластун, С. Юрій, С. Львовичкіна, Р. Рарро, М. Фрідмен та ін.

Відповідно до Бюджетного кодексу України «державний борг – загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають в дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору» [1].

Державний борг може бути корисним у період стійкого економічного зростання, політика запозичень направлена на інвестиційні цілі. І, навпаки, у фазі

Бусарєв В.В.

Київський національний університет будівництва і архітектури

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ БЮДЖЕТУВАННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕВЕЛОПЕРСЬКИХ ПРОЕКТІВ ЕРС-КОМПАНІЯМИ

Сьогодні український ринок будівництва вже не росте стрімкими темпами, і тепер конкурентну боротьбу виграють лише ті компанії, які вміють планувати прибутки на довгостроковий період. При цьому попит на будівельному ринку все ще великий – Україна відстає від світових показників забезпеченості нерухомістю й інфраструктурою. Конкуренція підсилюється, як на національному, так і на регіональному рівні. З боку держави висувуються усе більш тверді вимоги в державних тендерах, і їх стає усе складніше виконати. Банківські установи все неохотніше беруть участь у фінансуванні будівельних й девелоперських проектів. А інвестори вимагають високої ефективності й стовідсоткової прозорості.

Діяльність в області будівництва великих інфраструктурних об'єктів (ЕРС-компанії – *engineering, procurement, construction*) складна, ризикована й масштабна. Без ретельного керування й контролю процесів бюджетування інвестиційно-будівельних проектів виникає великий ризик банкрутства ЕРС-компаній.

Щоб мати серйозні конкурентні переваги в боротьбі на ринку, ЕРС-компанії необхідно впроваджувати й використовувати найкращу сучасну практику керування фінансами, проектами та взаєминами із стейкхолдерами. Для девелоперів і будівельників це означає – мати достовірне відбиття стану фінансів та ефективну схему «виробництва» – реалізації інвестиційно-будівельного проекту на кожній стадії його життєвого циклу, а саме необхідну комплексну систему управління фінансами, ресурсами й проектами. Саме такий інструментарій керування економічністю й результативністю діяльності компанії, тобто інструментарій підвищення ефективності передбачає система бюджетування.

Прикладний програмний комплекс бюджетування, запропонований автором для впровадження на підприємстві «Архітектурно-будівельні інновації» (м.Київ) був розбитий на блоки:

- 1) Розробка методології управлінського обліку й бюджетування;
- 2) Платіжний календар;
- 3) Бюджетне планування;
- 4) Інтеграція бухгалтерського та управлінського обліку в розрізі структурних підрозділів компанії та по етапах будівельних робіт в єдину базу на основі програмного забезпечення 1С версії 8.2.

Успішність проекту залежить від двох речей: 1) точність складеного кошторису, 2) ефективне управління ризиками та строками будівництва.

Кошториси об'єктів будівництва можуть складатися на основі ресурсних планів: механізми й машини, матеріальні ресурси, трудовитрати, субпідряд і т.п. складові елементи. Інформація про планові дані може автоматично підтягуватися з кошторисних програм. Допускається використання нормативних, кошторисних, внутрішньокорпоративних та будь-яких інших розцінок на одиницю готового продукту або ресурсу. Настроюється автоматична інтеграція вартості ресурсів у систему бюджетування, що й формує бюджет виробничих (прямих) витрат. Такий метод планування називається об'ємно-календарним, та має результати, виражені як у грошовому, так і натуральному виді. Крім того, кошториси можуть бути статичними, або пов'язані з календарним планом робіт, його етапами й завданнями.

Найважливішим управлінським рішенням девелопера є вибір тих проектів, які принесуть компанії прибуток. Рентабельність може розраховуватися для безлічі проектів, але в роботу будуть запущені лише деякі з них.

Будівництво й девелопмент об'єкта нерухомості є довгостроковим проектом, що триває іноді роками. Кожен проект є значною інвестицією, що вимагає ретельного бюджетування. На першому етапі важливо правильно оцінити потенційні доходи й витрати, а також розрахувати фінансові потоки проекту. Крім того, для девелоперських компаній істотною перевагою є наявність системи керування інвестиційною діяльністю. Настроєні в програмі шаблони для попередніх типових розрахунків полегшують аналітикам відбір оптимальних об'єктів і скорочують трудозатрати відповідальних фахівців.

Програмний продукт дозволяє автоматизувати всі стадії проекту, починаючи з фінансового моделювання ключових параметрів. Після ухвалення рішення про запуск проекту формується календарний графік робіт із визначенням необхідних ресурсів, їх вартості і кількості. Крім того, можливе формування графіка підписання актів виконаних робіт (визнання доходів) по проекту.

У випадку якщо організація займається підрядними роботами, вона може використати свою історію кошторисів і бібліотеку розцінок для розрахунку ціни контракту. Бізнес-процеси підготовки, узгодження й передачі кошторисів замовникам настроюються таким чином, щоб ураховувалися всі вимоги сторін, а також аналізувалися ризики, та зручно було контролювати конкурсні строки.

До того, як компанія погодиться реалізувати те або інше замовлення (проект), всі прямі витрати по проекту повинні бути ретельно проаналізовані. Для економії часу буде корисним створення шаблонів для типових замовлень, що враховують актуальні норми витрат по них. Звичайно, унікальні проекти неможливо стандартизувати під створений шаблон. Однак будь-який унікальний проект все-таки може містити деякі типові етапи, роботи, устаткування, і т.п. Використання навіть декількох окремих типових шаблонів дозволить істотно скоротити трудовитрати планово-фінансової або спеціалізованої кошторисної служби, а також підвищити точність підготовлених кошторисів. Далі можлива деталізація й уточнення планів і кошторисів. Найчастіше обґрунтованість окремо взятого кошторису можна оцінити, тільки маючи нормативний кошторис як базу для порівняння.

– введение частичного государственного регулирования фондов оплаты труда в производственной сфере с учетом результатов деятельности. При этом не ограничивать индивидуальные размеры оплаты труда, обеспечив их взаимосвязь с объемами производства и производительностью труда;

– развитие системы договорного регулирования оплаты труда и других социально-трудовых гарантий на производстве.

2. Продолжение реформирования системы пенсионного обеспечения включает следующее:

– совершенствование политики дифференциации размеров пенсий в зависимости от стажа работы и трудового вклада с целью снятия ограничений максимальных размеров пенсий. Повышение максимальных размеров пенсий до уровня четырех-пяти минимальных пенсий по возрасту и далее по мере стабилизации экономики. Поэтапное превышение уровня минимальной пенсии по возрасту к показателю прожиточного минимума;

– разграничение источников финансирования разнообразных видов пенсий;

– уточнение списка производств, которые дают право на пенсию по возрасту на льготных условиях;

– создание законодательных и организационных условий для функционирования системы негосударственного пенсионного обеспечения.

3. Совершенствование адресной системы оказания населению социальной помощи и субсидий: обеспечение постепенного перехода к оказанию подавляющего большинства видов социальной помощи исходя из среднедушевого уровня доходов; продолжение реформирования организационной структуры системы социальной защиты; совершенствование механизмов предоставления населению жилищных субсидий; Создание системы мониторинга социально-трудовых процессов, в том числе: оценка бедности с использованием показателя бедности по возможностям (ПБВ), наблюдение за семьями, которые имеют недостаточные для жизнедеятельности доходы; привлечение технической помощи международных организаций для реализации этого проекта.

4. Реформирование системы обязательного социального страхования: завершение работы по созданию законодательства по реформированию социального страхования с целью приближения его к европейским стандартам и гарантиям; разработка и принятие программ по четырем видам социального страхования: пенсионному; медицинскому; на случай безработицы или при несчастном случае на производстве; при профессиональном заболевании.

5. Совершенствование научного и кадрового обеспечения системы социальной защиты.

Для повышения эффективности и адресности системы социальной защиты значительно усилить ее научное обоснование.

Организация работы по созданию международной системы подготовки и переподготовки кадров для социальной сферы государства с широким привлече-

STATE REGULATION OF ECONOMY

К.э.н. Пакулина И. С.*, Пакулина А. С.**

Орловский филиал РАНХиГС, г. Орел, Россия**Украинская государственная академия железнодорожного транспорта,
г. Харьков, Украина*НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ
СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ
И РЕШЕНИЕ НЕОТЛОЖНЫХ СОЦИАЛЬНЫХ
ПРОБЛЕМ СТРАНЫ

К неотложным мерам по реформированию системы социальной помощи населению относится внедрение механизмов адресной помощи наиболее уязвимым группам с одновременной и постепенной ликвидацией практики предоставления ее через всевозможные дотации и льготы всем категориям населения независимо от уровня их доходов. Основные пути реализации этих мер следующие:

– установление и финансовое обеспечение на государственном уровне минимальных социальных гарантий (пенсий, стипендий, помощи малообеспеченным нетрудоспособным гражданам, безработным), нормализация соотношений между средними и минимальными уровнями заработной платы и пенсии, пособиями по безработице;

– осуществление этих гарантий, исходя из динамики потребительских цен, упреждающих мер социальной защиты и адресного оказания социальной помощи и предоставления субсидий;

– защита покупательной способности малообеспеченных нетрудоспособных граждан и семей через периодический пересмотр среднедушевого совокупного дохода, который дает право на помощь.

Важным фактором, ограничивающим возможность реализации социальных реформ, является отставание в реорганизации институциональных основ и создании соответствующей происходящим изменениям нормативно-правовой базы системы социальной защиты. Поэтому долговременные программы реформирования системы социальной защиты населения и решение неотложных социальных проблем государства проходят по следующим основным направлениям.

1. Упорядочение организации оплаты труда:

– реализация мер, направленных на ликвидацию задолженности по заработной плате. Выдача под остаток задолженности по заработной плате работникам хозрасчетных предприятий долговых обязательств этих предприятий в виде ценных бумаг, которые гарантируются их имуществом;

Дохідна частина бюджету проекту планується не менш ретельно. Для контролю рентабельності фактичні дані можуть завантажуватися з бухгалтерського й оперативного обліку (наприклад, з активів і накладних). Якщо буде потреба в управлінському контурі вони можуть доповнюватися управлінськими даними. Для приклада: внутрішній відділ технічного нагляду випускає акти, у яких відбивається фізичний обсяг виконаних і прийнятих робіт. Так, дані в бухгалтерському й управлінському контурі можуть бути різні, наприклад, у частині сум (обсягів), строків визнання витрат і доходів. У групі компаній часто існують внутрішні акти про виконання робіт між окремими підрозділами, юридичними особами, а також використовуються внутрішні (трансферні) ціни.

Нормування та процесний підхід дозволяє одержати таку звітність, у якій наочно виявляються план-фактичні відхилення, а також можна встановити їхні першопричини утворення. З метою контролю й запобігання перевищення кошторисів, бюджетний норматив встановлений на етапі укладання договору або на етапі надходження вимоги-списання матеріалів і ресурсів, дозволяє уникнути відхилень від бюджету. На цій стадії програма автоматично встановлює ліміти на запитувані позиції, звіряючи загальний кошторис із заздалегідь обраним обсягом і контролює, щоб договір підряду або кількість залучених ресурсів не перевищували дані, зазначені в кошторисі. Контроль може вестися як у грошовому, так й у натуральному вираженні, а також в обох вираженнях відразу. Однак, з огляду на те, що відхилення все ж таки можливі, у процес вбудовується додаткова гілка узгодження, по якій рішення може прийняти тільки команда певної уповноваженої особи.

За рахунок комплексного підходу до створення інтегрованої процесно-функціональної та вартісно-орієнтовної системи бюджетування девелоперська компанія одержує можливість у єдиному інтерфейсі відслідковувати й аналізувати як планові, так і фактичні дані та має наступні переваги:

- Автоматизацію розрахунків, гнучке настроювання аналітики, автоматичну звірку планових і фактичних даних та інші технічні рішення, що дозволяють максимально знизити навантаження на користувачів.
- Можливість ведення управлінського обліку по одному або по декількох стандартах одночасно (корпоративний, національний, МСФО).
- Легку інтеграцію з іншими обліковими системами, використовуваними в компанії.
- Систему управлінського обліку, що оперативно надає керівництву повну фактичну картину бізнесу, що надає можливість підвищити прозорість звітності для керівництва й інвесторів.
- Скоротити строки й трудовитрати на підготовку звітності, при одночасному підвищенні надійності й вірогідності підсумкових даних.
- Аналізувати план/фактичну звітність у розрізі бізнес-одиниць (а не тільки юридичних осіб), що має особливо практичну цінність для девелоперського бізнесу.

Ріжок І.М.

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТА ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні у науково-прикладних дослідженнях і економічному аналізі господарської діяльності економічних суб'єктів застосовується широке коло методик експрес-аналізу стану підприємства, в основі яких – співставлення абсолютних та відносних показників. Тому в практичній діяльності перед фінансовими аналітиками і управліннями промислових підприємств постає складна задача вибору методики проведення оцінки стану підприємства, яка б об'єктивно відображала тенденції господарської діяльності й реальну фінансово-економічну ситуацію.

Проблеми використання й удосконалення інтегральних економічних показників для оцінки стану підприємства розглядаються у роботах багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких О. О. Терещенко [1], Г. В. Давидова, А. Ю. Беліков [2], А. В. Матвійчук [3] та ін. Проте науковцями не приділяється належної уваги проблемам розкриття механізму попередження ймовірності банкрутства як найважливішого важеля підприємницької активності, який стимулює суб'єкти господарювання до постійного пошуку ефективних інструментів стабілізації економічного стану та обґрунтування концепції антикризового управління як превентивного засобу.

Аналітичними дослідженнями передумов появи криз на мікрорівні доведено, що криза неплатоспроможності може виникнути на будь-якій фазі життєвого циклу підприємства. Можливість переходити на вищі стадії розвитку або потрапляти у кризове становище потребує зміни мети, стратегій та способів їх реалізації. Врахування теоретичних та практичних процесів циклічного розвитку підприємства, дослідження кризових факторів на різних етапах життєвого циклу дозволить по новому оцінити стан ресурсів та оточення підприємства, визначити відмінності в управлінських діях та підвищити ефективність заходів щодо попередження банкрутства на більш ранніх стадіях.

Одним із загально визнаних та найефективніших методів аналізу поточної ситуації (або експрес-діагностики) підприємства є SWOT-аналіз. SWOT-матриця є засобом узагальнення стратегічних чинників підприємства та попередження кризового стану.

Метод SWOT (аббревіатура складена з перших букв англійських слів: сила, слабкість, можливості та загрози), який застосовується в стратегічному управлінні для аналізу середовища, є досить широко визнаним підходом, що дозволяє провести сукупне вивчення зовнішнього та внутрішнього середовища. Застосовуючи метод SWOT, вдається встановити лінії зв'язку між силою та слабкістю, які притаманні організації, зовнішніми загрозами та можливостями. Методологія

Как видно из табл. 2 расчетные данные при использовании таких функций как: линейная (лин), логарифмическая (лог), полиномиальная при $n=2$, а также степенная (степ) показали более близкие значения по отношению к статистическим. В табл. 3 представлен прогноз с использованием линейной функции, т.к. все остальные зависимости дали явно нереальные цифры.

Таблица 3.

Прогноз количества автомобилей в Северо-Западном федеральном округе до 2050 года.

№	Год	Стат.	Расчет	№	Год	Стат.	Расчет
1	2013	303,6	269,3	21	2032	578,6	316,0
2	2014	318,1	273,6	22	2033	593,1	317,4
3	2015	332,6	277,5	23	2034	607,6	318,8
4	2016	347,1	281,1	24	2035	622,1	320,1
5	2017	361,5	284,4	25	2036	636,5	321,5
6	2018	376,0	287,5	26	2037	651,0	322,7
7	2019	390,5	290,3	27	2038	665,5	323,9
8	2020	405,0	293,0	28	2039	680,0	325,1
9	2021	419,4	295,4	29	2040	694,4	326,3
10	2022	433,9	297,8	30	2041	708,9	327,4
11	2023	448,4	300,0	31	2042	723,4	328,5
12	2024	462,9	302,1	32	2043	737,9	329,6
13	2025	477,3	304,1	33	2044	752,3	330,6
14	2026	491,8	306,0	34	2045	766,8	331,6
15	2027	506,3	307,9	35	2046	781,3	332,6
16	2028	520,7	309,6	36	2047	795,8	333,6
17	2029	535,2	311,3	37	2048	810,2	334,5
18	2030	549,7	312,9	38	2049	824,7	335,5
19	2031	564,2	314,5	39	2050	839,2	336,4
20	2013	303,6	269,3				

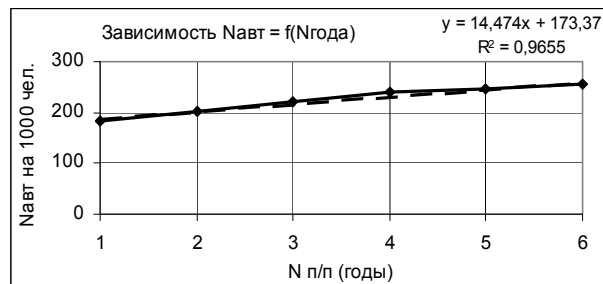
Для сравнения в табл. 4 даны значения количества автомобилей в ряде зарубежных странах.

Таблица 4.

Статистические данные количества автомобилей в разных странах за 2011 год.

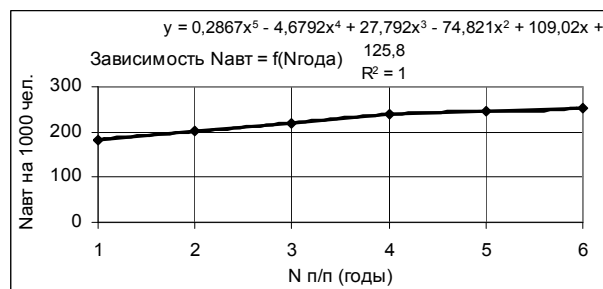
№	Страна	Навт	№	Страна	Навт
1	США	765	4	Германия	519
2	Австралия	558	5	Англия	426
3	Япония	543	6	Катар	378

Исходя из представленных выше таблиц 3 и 4 видно, что количество автомобилей в Северо-Западном федеральном округе достигнет уровня США только в 2045 году, если будет увеличиваться такими же темпами.

Рис. 1. Линейная зависимость $Навт = f(Nгода)$

Как видно из рис. 1, где представлена линейная зависимость, имеет достаточно высокий коэффициент корреляции $R^2 = 0,9655$.

На следующем рис. 2 представлена полиномиальная зависимость пятой степени ($n = 5$). Здесь уже коэффициент корреляции принял максимальное значение $R^2 = 1.0$.

Рис. 2. Полиномиальная зависимость $Навт = f(Nгода)$ при $n = 5$

В табл. 2 представлены статистическое и расчетное значения количества автомобилей для Северо-Западного федерального округа на 1000 человек.

Таблица 2.

Статистические и расчетные значения количества автомобилей для Северо-Западного федерального округа на 1000 человек.

№ п/п	Год	Навт, шт.	лин	лог	полиномиальная				ступ	эксп
					n=2	n=3	n=4	n=5		
1	2011	265,8	274,7	259,0	258,6	251,3	275,5	339,2	261,5	280,5
2	2012	277,0	289,2	264,4	259,2	239,3	333,1	667,5	268,3	299,6

SWOT передбачає спочатку виявлення сильних та слабких сторін, а також загроз та можливостей, а потім – встановлення зв'язків між ними, які в подальшому можуть бути використані для формулювання стратегії організації.

I етап – з урахуванням конкретної ситуації, в якій знаходиться організація, складається список її слабких та сильних сторін, а також список загроз та можливостей.

II етап – встановлення зв'язків між ними. Для цього складається матриця SWOT, яка має наступний вигляд (таблиця 1):

Таблица 1.

Матрица SWOT-анализу

	Можливості	Загрози
Сильні сторони	Поле «СИМ»	Поле «СИЗ»
Слабкі сторони	Поле «СЛИМ»	Поле «СЛИЗ»

У верхні та ліві розділи матриці заносяться всі відповідні можливості, загрози, сильні та слабкі сторони. На перетині розділів утворюються чотири поля: поле «СИМ» (сила і можливості), поле «СИЗ» (сила і загрози), поле «СЛИМ» (слабкість і можливості), поле «СЛИЗ» (слабкість і загрози). На кожному з даних полів дослідник повинен розглянути всі можливі парні комбінації та виділити ті, які повинні бути враховані при розробці стратегії поведінки організації. У відношенні тих пар, які опинились на:

- полі «СИМ» – слід розробляти стратегію з використання сильних сторін організації для того, щоб отримати віддачу від можливостей, які з'явилися у зовнішньому середовищі;
- полі «СЛИМ» – стратегія повинна бути побудована таким чином, щоб за рахунок можливостей, які з'явилися, намагатися подолати слабкості організації;
- полі «СИЗ» – стратегія повинна передбачати використання сили організації для усунення загроз;
- полі «СЛИЗ» – організація повинна розробляти таку стратегію, яка дозволила б їй позбавитися від слабкості і спробувати запобігти загрозі.

Виробляючи стратегію попередження кризи на основі експрес-діагностики, слід пам'ятати, що можливості та загрози можуть переходити у свою протилежність. Так, невикористана можливість може стати загрозою, якщо її використає конкурент, і навпаки [1].

Запропонований метод проведення SWOT-аналізу є досить ефективним для аналізу середовища функціонування підприємства. Але більш точніші результати SWOT-аналізу отримаємо при проведенні конкретного оцінювання кожного обраного напрямку (за окремо визначеними індикаторами) або показника експертним шляхом. При цьому треба обрати шкалу оцінювання. Для того, щоб уникнути суб'єктивізму, треба отримати оцінки також і від експертів, які не пов'язані з діяльністю певного підприємства.

Для отримання повної інформації, SWOT-аналіз підприємства, а точніше аналіз його переваг та слабких сторін буде доцільно проводити в порівнянні з конкурентами або підприємствами однієї галузі.

Для будь-якого підприємства існує імовірність настання кризи, якої зазвичай не можна уникнути, але її гостроту можна знизити, розпізнати й передбачити загрозу кризової ситуації. Досить суттєві деформації та якісні перетворення криза вносить у діяльність будівельних підприємств. А тому проблеми, пов'язані з настанням кризи на підприємствах будівельної галузі в сучасних умовах господарювання, посідають провідне місце, оскільки процеси саме в цій галузі є складними для управління та значно помітними для національної економіки. Загострення проблем будівельної галузі, яка створює близько 5% ВВП країни стали ключовими чинниками внутрішньої економічної кризи 2008-2009 рр. »Одне робоче місце в будівельній галузі – це п'ять робочих місць у суміжних галузях», – зазначається [3].

Характерні особливості будівництва, які відрізняють його від інших галузей і диктують необхідність специфічних форм організації й управління будівельним виробництвом:

- неповторність об'єктів будівництва;
- стаціонарний характер будівельної продукції;
- різноманітність учасників будівельного процесу;
- відносна повільність обороту капіталу в будівництві;
- більш високий ступінь ризику порівняно з іншими галузями.

Відсутність стабільності та динамічності економічного розвитку будівельних підприємств, високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансового забезпечення господарської діяльності, нераціональна внутрішня структура капіталу, неефективні моделі фінансування активів обумовлюють необхідність вирішення сукупності проблем для подальшого розвитку моделей експрес-діагностики кризового стану та їх інформаційно-аналітичного наповнення.

Література:

1. Терещенко О. О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства / О. О. Терещенко // Економіка України. – 2003. – № 8 – С. 38–44.
2. Методика количественной оценки риска банкротства предприятий. -Електронний ресурс / Г. В. Давыдова, А. Ю. Беликов // Управление риском. – 1999. – №3. – С. 13–20. – Режим доступа : <http://www.masters.donntu.edu.ua/2005/kita/sroka/library/art9.htm>.
3. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу / А. В. Матвійчук // Вісник НАН України. – 2010. – № 9. – С. 24–46.

ECONOMIC THEORY

Д.т.н., профессор. Пиль Э.А.

Санкт-Петербургский государственный морской технический университет,

ПРОГНОЗ РОСТА ПАРКА АВТОМОБИЛЕЙ В СЕВЕРО-ЗАПАДНОМ ФЕДЕРАЛЬНОМ ОКРУГЕ

С переходом экономики России на рыночные рельсы стал быстро расти парк владельцев личного автотранспорта. Кроме того, были построены филиалы различных известных брендов зарубежных автомобильных компаний, что ускорило «автомобилизацию» граждан России.

С этой целью был произведен анализ количества частных автомобилей в Северо-Западном федеральном округе с использованием программы Линия Тренда в MS Excel за период с 2005 по 2010 гг. Годы 2011 и 2012 были оставлены для того, чтобы на основе полученных уравнений произвести расчет и сравнить статистические данные с расчетными, и тем самым, выявить погрешность и те уравнения, которые позволяют более точно произвести прогноз (см. табл. 1).

Таблица 1.

Количество автомобилей в Северо-Западном федеральном округе Навт на 1000 жителей

№ п/п	Год	Навт, шт	№ п/п	Год	Навт, шт
1	2005	183,4	5	2009	245,7
2	2006	201,2	6	2010	254,3
3	2007	220,5	7	2011	265,8
4	2008	239,1	8	2012	277,0

Здесь следует сразу отметить, что количество личного транспорта в 1990 году в Северо-Западном федеральном округе на 1000 населения было только 50,5 автомобилей, а в 2012 году уже 277, т.е. увеличение составило 5,49 раз.

Ниже представлены ряд рисунков, которые показывают рост частных автомобилей Навт в зависимости от времени.

Возможности	Угрозы
– Рост спроса на региональные туры за счет сокращения выездного потока туристов и переориентации мотивов путешествия, обусловленной нестабильной социально-экономической ситуацией и эпидемиологической напряженностью в мире; – развитие регионального рынка туризма; – привлечение инвесторов, реализация перспективных инвестиционных проектов в рамках кластерного развития сферы туризма региона; – стабилизация и улучшение социально-экономической ситуации в области; – появление дополнительных рабочих мест; – расширение комплекса предлагаемых лечебно-оздоровительных услуг; – диверсификация турпродукта в целях: а) индивидуализации туристских услуг; б) улучшения качества обслуживания и безопасности туристов; – разработка и активное продвижение новых туристских программ и проектов; – повышение уровня информационной обеспеченности, маркетинговой активности в сфере туризма	– Сужение спроса на региональный турпродукт в силу ряда причин: – несоответствие соотношения «цена / качество» туристских услуг, невысокий уровень гостиничного сервиса и качества услуг организаций сети питания; – конкуренция со стороны популярных туристских центров России (города «Золотого кольца России», турпродукт республики Карелия и др.), а также ближнего и дальнего зарубежья; – ухудшение экологических условий и потеря рекреационных ресурсов вследствие несбалансированного природопользования; – неустойчивость эпидемиологической обстановки; – негативное влияние финансово-экономического кризиса, нестабильность социально-экономической ситуации в стране в целом

Обобщая вышесказанное, можно заключить, что в современных условиях эффективному развитию и полноценной реализации природного потенциала и культурно-исторических ресурсов территорий способствует формирование усадебных комплексов, пригодных для использования резидентами и нерезидентами с целью отдыха и ознакомления с историей, культурой и традициями регионов.

Литература

1. Бабкин, А.В. Специальные виды туризма. Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.
2. Исторические достопримечательности России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.hist-sights.ru>
3. Орлова, В.С. Основные направления развития туризма в муниципальных образованиях Вологодской области: отчет о НИР / В.С. Орлова, Е.Г. Леонидова. – Вологда, 2011. – 140 с.
4. Официальный сайт Департамента культуры и охраны объектов культурного наследия Вологодской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://depcult.cultinfo.ru>

Сторожук Н.В.

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ОЦІНОЧНИХ ПОКАЗНИКІВ-ІНДИКАТОРІВ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Під ризиком у проектному аналізі розуміють ймовірність визначеного рівня втрат фірмою частини своїх ресурсів або недоотримання доходів, або появу додаткових витрат при реалізації проекту. Найбільш ефективними методами аналізу обставин невизначеності є аналіз чутливості та аналіз міри ризику [1, С.30].

Існує співвідношення між мірою ризику і прибутком, яке зазвичай точно визначає, що інвестиції, при яких очікується великий прибуток, неминуче підлягають високому ступеню ризику.

Мета аналізу ризику – надати потенційним партнерам або учасникам проекту потрібну інформацію для прийняття рішення щодо доцільності участі у проекті та заходів їх захисту від можливих фінансових втрат [2, С.11].

До якісних методів ризику слід віднести експертний аналіз ризиків. Як правило, цей вид оцінки застосовується на початкових етапах роботи над проектом. До основних переваг цього методу належить: можливість оцінки ризику до розрахунків показників ефективності, відсутність необхідності у точних первинних даних і сучасному програмному забезпеченні, а також простота розрахунків. Однак, експертний аналіз ризиків, як і будь-яка експертна оцінка, достатньо суб'єктивний і не завжди дає змогу дати незалежну характеристику події, що аналізується [3, С.25].

Метод аналізу чутливості у деякій літературі трапляється під назвою «ранжування параметрів», є використання змін параметрів для визначеності життєздатності проекту в умовах невизначеності. Експерт розраховує можливу зміну кожного фактора або змінної величини, визначає вплив цієї зміни на показник певного рішення і виділяє суттєві фактори або змінні величини для більш поглибленого вивчення. Він визначає кількість і вказує на вплив невизначеності та намагається виразити математичним способом відношення серед змінних величин.

Проведення аналізу чутливості передбачає розрахунок базової моделі на основі припустимих значень вхідних змінних проекту, для якої визначається величина чистої теперішньої вартості. Ця величина є основою порівняння з припустимими можливими змінами, які необхідно проаналізувати.

Основна проблема проведення подібного аналізу полягає у неможливості з однаковою мірою достовірності і подати всі значення змінних, що існують у проекті, оскільки деякі з них ледве підлягають прогнозу, а для інших немає сенсу давати точний прогноз, оскільки вже укладено договір про поставки певного

збуту продукції за фіксованою ціною, що дозволяє спрогнозувати ці показники безпомилково.

Таким чином, суть цього методу полягає у вимірюванні чутливості основних показників, що визначають результат проекту (NPV або IRR) до зміни тієї чи іншої величини.

Під ризиками інвестиційно-будівельного проекту розуміють імовірність нездійснення запланованих цілей інвестування (у вигляді прибутку або соціального ефекту). Ризику важко позбутися, але ним можна керувати заздалегідь оцінюючи та плануючи дії, що мають знизити вірогідність небажаних подій під час реалізації інвестиційного проекту.

На нашу думку, найбільш перспективними для практичного використання є засоби сценарного аналізу та імітаційного моделювання, що можуть бути доповнені або інтегровані в інші методики.

Зокрема, для кількісної оцінки ризику інвестиційного проекту (ІП) пропонується використати наступний алгоритм:

1. Визначаються ключові фактори ІП. Для цього пропонується застосовувати аналіз чутливості по всім факторам (ціна реалізації, рекламний бюджет, обсяг продажів, собівартість продукції). В якості ключових вибираються ті фактори, зміни яких наводять до найбільших відхилень чистої поточної вартості (NPV).

2. Визначаються максимальне й мінімальне значення ключових факторів, й задається характер розподілу ймовірностей. В загальному випадку рекомендується використати нормальний розподіл.

3. На основі вибраного розподілу проводиться імітація ключових факторів, з урахуванням отриманих значень розраховуються значення NPV.

4. На основі отриманих в результаті імітації даних розраховуються критерії, що кількісно характеризують ризик ІП (математичного очікування NPV, дисперсія, середньоквадратичне відхилення).

Для кількісного оцінювання рівня ризику здійснюються варіантні розрахунки показника ефективності проекту й на основі їх відхилень від середнього значення визначається рівень невизначеності проекту.

Таким показником може бути середньоквадратичне відхилення (δ) або коефіцієнт варіації (v).

Кількість таких розрахунків позначимо n , а прогностичний показник ефективності для кожного розрахунку NPV_i , де i – змінюється від 1 до n .

Формула середньоквадратичного відхилення

$$\delta = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (NPV_i - \overline{NPV})^2}{n}}, \quad (1.1)$$

де NPV – значення чистої поточної вартості;

$\overline{NPV}$ – середнє значення чистої поточної вартості.

Следует отметить, что оценку потенциала территорий в плане развития усадебного туризма целесообразно проводить относительно друг друга, а не изолированно, что позволит определить место каждой территории в общем туристском потенциале региона (страны).

Наличие на территории 14 муниципалитетов Вологодской области усадебных комплексов определяет потенциал развития усадебного туризма (табл. 2). Среди этих муниципалитетов наиболее высоким потенциалом характеризуются Великоустюгский ($I_{увт}=1$), Вологодский ($I_{увт}=0,6$), Грязовецкий ($I_{увт}=0,4$) районы и г. Вологда ($I_{увт}=0,4$).

Таблица 2

Индекс, определяющий потенциал развития усадебного вида туризма ($I_{увт}$) в муниципальных образованиях Вологодской области

Субъект	I_y	Ранг	Субъект	I_y	Ранг
Великоустюгский	1,000	1	Вытегорский	0,077	6-14
Вологодский	0,615	2	Шекснинский	0,077	6-14
г. Вологда	0,385	3-4	Тотемский	0,077	6-14
Грязовецкий	0,385	3-4	Бабаевский	0,077	6-14
Чагодощенский	0,308	5	Устюженский	0,077	6-14
г. Череповец	0,077	6-14	Усть-Кубинский	0,077	6-14
Череповецкий	0,077	6-14	Вожегодский	0,077	6-14

В ходе сопоставительного анализа можно выявить позитивные аспекты и сдерживающие факторы, влияющие на реализацию потенциала усадебного туризма и позволяющие определить направления его дальнейшего развития на территории Вологодской области (табл. 3).

Таблица 3

SWOT-анализ развития усадебного туризма на территории Вологодской области

Сильные стороны	Слабые стороны
– Уникальность и богатство историко-культурного и архитектурного наследия региона (20 усадеб и усадебных комплексов, литературные места и места, связанные с именами знаменитых людей); – благоприятная экологическая обстановка большинства районов области	– Низкая степень сохранности многих дворянских усадеб; – ограниченность финансирования реставрационных работ; – сложность процедуры передачи памятников истории в частное владение; – трудности в исполнении обязательств, наложенных на частного владельца по сохранению первоначального облика усадьбы

Вологодский	8	Устюженский	1
Вытегорский	1	Харовский	-
Грязовецкий	5	Чагодощенский	4
Кадуйский	-	Череповецкий	1
Кирилловский	-	Шекснинский	1
Кичм.-Городецкий	-	г. Вологда	5
Междуреченский	-	г. Череповец	1

Источник: данные Департамента культуры и охраны объектов культурного наследия Вологодской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://depcult.cultinfo.ru/>. Исторические достопримечательности России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.hist-sights.ru>.

Усадьба Несвойское знатного дворянского рода князей Клементьевых (VIII в.), расположенная в 30 км от г. Вологды, считается самой старой из всех уцелевших дворянских усадеб области. Усадьба отреставрирована и функционирует как объект усадебного туризма. Туристам предоставляются услуги по размещению, питанию, а также дополнительные услуги – поездка на лошадях, русская баня и т.п. Усадебный комплекс Гальских в Череповецком районе – единственный в области, где сохранились все хозяйственные постройки. Последний его владелец – Николай Львович Гальской был предводителем уездного дворянства и земским деятелем. В настоящее время в усадьбе открыт музей.

Литературные музеи-усадьбы региона связаны с именами известных поэтов и писателей. Так, в Череповецком районе расположена усадьба Лотаревых, в которой находится музейная экспозиция, посвященная известному поэту Игорю Северянину и Лотаревым – его дяде и тете. Музей-усадьба К. Батюшкова и А. Куприна (VII в.) находится в Устюженском районе.

Потенциал развития усадебного туризма определен нами на основе индексного метода [3]:

$$I = \frac{X}{X_{\max}}, \quad (1)$$

где:

X – величина исследуемых показателей;

X_{max} – максимальная величина исследуемых показателей.

При негативном влиянии фактора используется следующая формула:

$$I = 1 - X/X_{\max}, \quad (2)$$

$$\overline{NPV} = \frac{\sum_{i=1}^n NPV_i}{n}, \quad (1.2)$$

$$\overline{NPV} = \sum_{i=1}^n NPV_i \times P_i, \quad (1.3)$$

$$v = \frac{\delta}{\overline{NPV}}, \quad (1.4)$$

PI – імовірність майбутніх умов, що відображені у варіанті i-того розрахунку.

Практичне застосування зазначених формул надано на прикладі конкретної ситуації: для 3-річного інвестиційного проекту прогнозується NPV 50 тис. грн. – песимістичний прогноз, 59 тис. грн. – найвірогідніший прогноз, 63 тис. грн. – оптимістичний. Визначити рівень ризику при прогнозуванні NPV проекту.

Рішення:

$$\overline{NPV} = \frac{50 + 59 + 63}{3} = 57,333 \text{ тис. грн.}$$

$$\delta^2 = \frac{(50 - 57,333)^2 + (59 - 57,333)^2 + (63 - 57,333)^2}{3} = 29,6 \text{ тис. грн.}$$

$$\sqrt{\delta^2} = 5,44$$

$$v = \frac{5,44}{57,333} = 0,095 \text{ (9,5\%)}$$

Висновок: отже, рівень ризику щодо цього проекту можна подати у вигляді коефіцієнта варіації, що становить 9,5%. За цим показником можна порівнювати інноваційні проекти й вибирати менш ризиковані з точки зору більшої визначеності прогнозів їх майбутньої прибутковості. Тобто, чим менший коефіцієнт варіації, тим ефективніший проект.

Загалом, вибір конкретних методів оцінки серед розглянутих вище визначається наступними факторами:

- видом інвестиційного ризику;
- повнотою й достовірністю інформаційної бази, сформованої для оцінки рівня ймовірності різних інвестиційних ризиків;
- технічною і програмною оснащеністю інвестиційних менеджерів;
- можливістю залучення до оцінки ризиків кваліфікованих експертів.

Література:

1. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения: Учебное пособие.– М.: «Дело и Сервис», 2002. – 230 с.
2. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування. – К.: Каравела, 2007. – 424 с.
3. Кочетков В. Н., Шипова Н. А. Экономический риск и методы его измерения.– К.: Европ. Ун-т финансов, информ. Систем, менеджм. и бизнеса, 2000.– 68 с.

К.э.н. Орлова В.С.

Вологодский государственный университет, Россия

СОВРЕМЕННЫЙ УСАДЕБНЫЙ ТУРИЗМ: ВЕКТОР РАЗВИТИЯ

Историко-культурное наследие в современных условиях является фактором социокультурного и туристского развития регионов России. При этом для провинциальных территорий ориентация на ресурсы наследия истории и культуры становится одной из реальных возможностей улучшения их социально-экономического положения. Культурно-познавательный тур, предполагающий знакомство с культурой, обычаями и нравами разных народов можно одновременно считать и экскурсионным, и этнографическим. При этом в настоящее время становится все более популярен отдых в усадьбах-памятниках архитектуры, ознакомление с традициями и укладом жизни высших слоев общества прошлых веков. Такие туры сформировали в последние годы отдельный вид туристской деятельности культурно-познавательного характера – **усадебный туризм**.

Провинциальные российские регионы характеризуются экологической чистотой, природным и историко-культурным потенциалом, способствующим развитию данного вида туризма. Среди таких территорий можно выделить Вологодскую область, где в последние годы сфера туризма активно развивается. К историко-культурному наследию региона относятся 44 усадьбы, принадлежащие высшим слоям общества VII-IX вв. Самое большое количество усадеб (13 ед.) находится в Великоустюгском районе (табл. 1). Одна из наиболее известных – музей-усадьба Брянчаниновых в с. Покровское Грязовецкого района принадлежала прославленному деятелю русской православной церкви Игнатию Брянчанинову. Усадьба построена в начале XIX в. представителем именитого дворянского рода Александром Семеновичем Брянчаниновым. На территории памятника функционирует культурно-просветительский и духовный центр. В старинной усадьбе проводятся литературные, музыкальные и театральные вечера, а также культурно-познавательные программы для семейного отдыха.

Таблица 1

Усадьбы Вологодской области по состоянию на 2014 г.

Субъект	Число усадеб, ед.	Субъект	Число усадеб, ед.
Бабаевский	1	Никольский	-
Бабушкинский	-	Нюксенский	-
Белозерский	-	Сокольский	-
Вашкинский	-	Сямженский	-
Великоустюгский	13	Тарногский	-
Верховажский	-	Тотемский	1
Вожегодский	1	Усть-Кубинский	1

Враховуючи результати проведеного аналізу стану малого підприємництва та визначення пріоритетних напрямів його підтримки, відбувається третій етап – формування програмних завдань та заходів реалізації програмних завдань. Програмним заходом є «конкретна дія (або низка дій), спрямована на досягнення практичного результату у вигляді матеріального, інтелектуального, організаційного чи системного продукту або соціального ефекту, які в сукупності зрештою сприятимуть досягненню основної мети регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва. Це може бути: створення інституційного об'єкту (наприклад, установи інфраструктури, розробка і запровадження механізму (наприклад, фінансово-кредитного, гарантійного), системи (наприклад, інформаційного доступу, реєстру), організація навчальних семінарів, підписання угоди, прийняття нормативного акту, підготовка пакету типових документів та ін.» [2].

Зниження ефективності реалізації регіональних програм підтримки малого підприємництва відбувається при неналежному виконанні затверджених заходів. Тому необхідним є четвертий етап – моніторинг реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого підприємництва та контроль за виконанням заходів. Моніторинг реалізації програм передбачає аналіз ефективності шляхів досягнення поставленої мети, завдань, напрямів використання коштів, результативних показників та інших характеристик програм, на основі яких здійснюються контроль за цільовим та ефективним впровадженням заходів і аналіз виконання відповідної програми.

Результати моніторингу враховуються під час розробки нових програм підтримки малого підприємництва на нові періоди та визначення необхідного обсягу їх фінансування.

На сьогодні, кожна область України має власну регіональну програму розвитку й підтримки малого підприємництва, але її наявність не є запорукою сприяння розвитку підприємництва. Ефективність застосування програмно-цільового методу управління знижується через неможливість або небажання фахівців дослухатися до реальних проблем малих підприємств регіону, що призводить до простого копіювання національних програм.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва, затверджені Наказом №44 від 18.09.2012 року Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/491>.

2. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затверджені Наказом №367 від 04.12.2006 року Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=92210&cat_id=38738.

LOGISTICS

К.э.н., докторант Резников С.Н.

Ростовский государственный экономический университет (РИНХ)

РЕКОНФИГУРАЦИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК В КОНТЕКСТЕ НОВОЙ МОДЕЛИ РОСТА РАЗВИВАЮЩИХСЯ ЭКОНОМИК

Научно-практический анализ современных особенностей трансформации цепей поставок в глобальной экономике показывает, что в мировой торговле сегодня эмпирически не просто оформляется новая конфигурация цепей поставок, а образуется парадигма дальнейшего развития и включения национальных экономик в глобальные цепочки накопления стоимости[2].

В системе современных логистических исследований последних формируются новые направления, среди которых можно выделить следующие два принципиальных:

– анализ влияния экономической политики и модели роста стран на формирование и развитие национальных производственно-сбытовых цепочек. Речь идет об оценке макроэкономических предпосылок развития процессов рыночной институционализации национального производственного бизнеса, его интеграции в систему глобальных товарных обменов и одновременно включении во внутреннюю экономику;

– анализ экономической эффективности и рыночной устойчивости национальных цепочек создания добавленной стоимости.

На наш взгляд, в части стратегической оценки вероятной реконфигурации производственно-сбытовых цепей большее значение имеет первое направление исследований, актуальность которого можно заострить на основе рассмотрения тех процессов, которые определяют политику и направления развития отдельных развивающихся экономик, и прежде всего Восточной Азии.

Итак, появление концепции декаплинга, в рамках которой был теоретически обозначен водораздел между ростом промышленно развитого Севера и бедного Юга, сегодня получает мощную фактографическую подпитку и не меньшую концептуальную подпорку со стороны теорий, которые пытаются объяснить, как будет формироваться модель роста мировой экономики в близлежащей перспективе.

Во-первых, сложности институционально-рыночной перестройки цепочек накопления стоимости в развивающихся экономиках можно дифференцировать на циклические и структурные.

Во-вторых, инволюция глобализации системы мировых товарных обменов приобретает все более отчетливое эмпирическое оформление, тем самым указывая

на тот факт, что модель экспортно-ориентированного роста в мировой экономике в перспективе не может быть признана удовлетворительной как в стратегическом, так и в чисто экономическом отношении. Лакмусовой бумагой положительной верификации этого посыла выступил кризис 2008–2009 гг., а также современные тенденции развития экономик, которые испытывают массу сложностей в процессе сжатия экспортных рынков, на которые они оказались ориентированы.

В результате одновременного воздействия циклических и структурных факторов страны БРИКС испытали торможение экономического роста, поскольку циклический спад здесь оказался одновременно и длительным, и глубоким. В послекризисный период политика активного бюджетного и денежного стимулирования обеспечила определенный рост цен на товары сырьевого экспорта и сообщила импульс глобального роста мировому хозяйству, которое начало постепенно восстанавливаться. Однако после 2011 г. конъюнктура рынка поменялась, действие данных факторов начало ослабевать, а на рынках сырьевых товаров произошла коррекция цен в сторону их понижения.

Примечательным является тот факт, что в Китае и России замедление экономического роста носит не только циклический, но и структурный характер. Так, в Китае экспансивная политика роста посредством накопления капитала и миграции рабочей силы из сельской местности в города привела к созданию профицита промышленных мощностей и постепенному снижению отдачи от них. Исчерпание избытка рабочей силы к 2020 г. и замедление роста производительности факторов производства сформируют масштабные и фундаментальные предпосылки для будущего существенного замедления экономического роста.

Можно констатировать, что именно на уровне макроэкономических параметров функционирования экономики и механики модели ее роста сегодня воспроизводятся условия, которые ограничивают потенциал развития отдельных экономик и в перспективе блокируют возможности масштабного товароснабжения глобальных экспортных рынков в результате утраты традиционных конкурентных преимуществ экономик быстроразвивающихся.

«Так, в ближайшие десятилетия будет радикально снижаться роль дешевой рабочей силы как сравнительного преимущества в мировой экономике. Между тем именно этот фактор позволил странам Восточной и Юго-Восточной Азии ворваться в круг лидеров по темпам экономического роста во второй половине XX в. – первом десятилетии XXI в. Постепенное повышение зарплат и завершение демографического перехода будут способствовать размыванию этих преимуществ» [1, с.6].

Таким образом, в системе глобальных товарных обменов эмпирически вызревают новые макроэкономические детерминанты, которые априори сформируют новую модель экономического роста развивающихся экономик. Последние, вероятно, не смогут активно интегрироваться в глобальный рынок и развивать производственно-сбытовые цепочки на основе использования прежних конкурентных преимуществ.

Сидорук І.С.

Національний університет державної податкової служби України

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Основним методом державної підтримки малого підприємництва в Україні є розробка й реалізація цільових державних і регіональних програм його розвитку.

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва, програми мають: відображати систему цілей, завдань, цільових показників і комплекс заходів для їхнього досягнення та реалізації; узгоджувати за ресурсами, виконавцями і термінами реалізації комплекс заходів (цільових проектів, підпрограм), спрямованих на створення правових, фінансових, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших умов розвитку малого і середнього підприємництва в Україні [1].

Програми розробляються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування строком на два роки [2].

Формування та реалізація регіональних програм підтримки малого підприємництва складається з чотирьох етапів: 1) комплексний аналіз стану розвитку та підтримки малого підприємництва в регіоні; 2) визначення пріоритетних напрямів підтримки малого підприємництва в регіоні; 3) формування програмних завдань та заходів реалізації програмних завдань; 4) моніторинг реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого підприємництва та контроль за виконанням заходів [2].

Перший етап – комплексний аналіз стану розвитку та підтримки малого підприємництва в регіоні. На даному етапі надається характеристика структури й потенціалу малого підприємництва регіону, оцінка результативності діяльності малого підприємництва, аналіз підприємницького середовища та визначення основних факторів, що мають вплив на розвиток малого підприємництва.

На другому етапі формування регіональних програм визначаються пріоритетні напрями підтримки малого підприємництва в регіоні. Пріоритетні напрями підтримки малого бізнесу мають базуватись на регіональній стратегії, а також бути логічним продовженням регіональної програми попереднього періоду з урахуванням результатів її виконання. При визначенні пріоритетів окремо виділяються депресивні території. Надання підтримки (в тому числі фінансової) суб'єктам малого підприємництва на цих територіях та формування інфраструктури розвитку підприємництва сприятимуть створенню нових робочих місць, покращенню умов життєдіяльності, збільшенню виробництва товарів та послуг.

Аграрная экономика области призвана обеспечить население региона основными продуктами, которые можно относительно эффективно производить в данных агроклиматических условиях. Но общая зависимость от внешних поставок (примерно до 40% в основном за счет зерна, сахара, подсолнечного масла, мяса) неизбежно требует внимания к структуре этих поставок, с большей ориентацией на российские рынки. Оценка доли своей продукции и поставок извне при изучении сбалансированности спроса и предложения всегда необходима, так как выявляет наиболее напряженные сегменты данных рынков, позволяет активизировать здесь конкуренцию.

Необходимо отметить, тенденцию к снижению доли импорта за счет принятия Правительством Российской Федерации мер по ограничению внешних поставок.

Импортёры блокируют отечественным товаропроизводителям ценовые возможности, поскольку готовы увеличивать объёмы ввоза. Применение защитных мер необходимо и в дальнейшем, так как наши производители пока не в состоянии конкурировать по цене с дешевой зарубежной продукцией.

Таким образом, анализируя и оценивая потребности и возможности внутреннего рынка, следует отметить его значительную разбалансированность и существенную зависимость от внешних источников. Современная пропорциональность развития производства и потребления достигается за счет ввоза продукции из других регионов, и в основном из-за рубежа. Выявленная потенциальная емкость продовольственного рынка (с учетом динамики населения региона и научно-обоснованных норм потребления) позволяет делать вывод о перспективности сельского хозяйства области и его возрастающей значимости в обеспечении населения продукцией местного производства.

Литература:

1. Гужина Г.Н., Гужин А.А. Продовольственная безопасность и ее регулирование//Управление и экономика в современных системах, всероссийская научно-практическая конференция, Волгоград, 2009г.
2. Корабейников И.Н., Иневатова О.А. Социально-экономические особенности потребительского рынка//Вестник ОГУ. – 2010. – № 8 (114). – с. 70-76.
3. Коротков А.В Принципы маркетинговой деятельности. Москва 2003г.
4. Назаренко В.И. Продовольственная безопасность (в мире и в России). – М.: Памятники исторической мысли, 2011.

То есть остальные развивающиеся экономики будут проходить иной эволюционный путь экономического и промышленного подъема, формирующийся в новых условиях масштабного сдвига к экономичным капиталоемким технологиям, что означает массовое замещение труда капиталом. Сложность данной траектории роста будет автоматически дополнена неблагоприятными институциональными условиями в наиболее трудоизбыточных странах, к которым можно отнести государства Африки, а также беднейшие страны Азии[7].

Можно зафиксировать и теоретически развернуть *два важных эмпирических следствия* этого разворота в факторах и условиях трансформации глобальных цепей поставок.

1. Развитие промышленной базы, ориентированной на использование квалифицированного труда в условиях взрывного роста эффективности использования квалифицированного труда в 2020–2030 гг., может существенно изменить баланс конкурентных преимуществ в пользу экономически развитых стран. Данные страны уже проводят политику стимулирования роста экономики без роста населения, тестовой площадкой отработки модели которой сегодня выступает Япония. Обратим внимание на тот факт, что в основе решоринга (возврат обрабатывающей промышленности в национальную экономику) сегодня лежит не столько государственная экономическая политика, сколько реальный механизм сравнительных цен, подстегивающий процесс замещения затратно-технологических и ресурсов более экономичными. Менее динамичное развитие ресурсосберегающих и энергоэффективных технологий в ЕС, где так и не произошла революция сланцевого газа, сохранение чрезвычайно высоких затрат на рабочую силу в рамках прежней welfare state обусловили менее динамичный процесс решоринга, в котором механизм сравнительных цен срабатывает автоматически.

В настоящее время развивающиеся экономики постепенно утрачивают один из основных драйверов их экспансионистского роста на глобальных рынках, связанный со сравнительными ценовыми преимуществами. Испытав циклический и/или структурный спад, а также постепенно повышая уровень жизни населения, эти страны усиливают роль внутреннего и внутрирегиональных рынков сбыта продукции. Так, экономика Китая становится менее эластичной к изменению объемов товарного экспорта, вклад которого в ВВП страны (включая услуги) не превышает 5%. Основную роль в стимулировании роста страны играет инвестиционный спрос (48%), внутреннее потребление домохозяйств (35%), а также государственное потребление (13%)[4].

Пример Китая является весьма показательным при обосновании нами предположения перехода к новой модели реконфигурации цепей поставок развивающихся экономик (прежде всего Восточной Азии), поскольку модель роста китайской экономики с 2000-х годов была подчеркнута экспортно-ориентированной. Она представляла собой рыночный аналог директивного перераспределения капитала в пользу корпоративного сектора экономики, реализованного в России в послевоенный период XX в.

Переток капитала из сферы конечного потребления в производительный сектор экономики был обеспечен политикой дешевых денежных средств, сдерживанием темпов роста заработной платы, поддержанием высокого уровня сбережений населения, государственным стимулированием процессов создания производственной инфраструктуры. Внутреннее потребление активно росло лишь в последние годы при опережающем экспорте в динамике роста импорта. Все это позволяет сделать вывод о том, что в процессе построения мощной внутренней экономики рост ВВП Китая при неумолимой значимости экспорта обеспечивался преимущественно за счет наращивания объемов внутреннего инвестиционного спроса.

Восстановление объемов торговли развивающихся стран в перспективе будет определяться рядом факторов [3, с.317]:

- высокая ликвидность, то есть быстрое наращивание денежной базы;
- позитивные демографические тенденции;
- снижение реальных процентных ставок;
- не обремененные большими долгами потребители;
- банковский сектор с невысоким отношением займов к ВВП.

Данным критериям в наибольшей степени соответствуют пять развивающихся стран – Турция, Бразилия, Малайзия, Индия и Индонезия. Отдельные из них в силу специфики сложившегося хозяйственного комплекса активно привлекают избыточную ликвидность из-за рубежа, что отчасти становится и слабой стороной, например Турции, которая имеет второй после США дефицит текущего счета платежного баланса (в среднем 10% ВВП). Несмотря на замедление на внутреннем рынке в период кризиса, турецкая экономика не скатилась в рецессию благодаря экспорту в страны Ближнего Востока, уровень потребления которых оставался относительно стабильным из-за дорогой нефти.

Следует отметить такой не менее важный проблемный аспект, как устойчивость модели роста, которая обеспечивается посредством сочетания экспансионистской политики, поддерживающей экономический рост и антикризисных стабилизационных мер. Речь идет о том, что развитые и развивающиеся экономики проводят разную внутреннюю макроэкономическую политику и опираются на различную ресурсную базу. Например, укрепляя слабые звенья экономики очередными бюджетными вливаниями, развитые страны использовали собственную финансовую основу, а развивающиеся – импортную. Однако меньшая проблема здесь состоит в том, что затягивание данной политики чревато усилением структурных дисбалансов. Так, сегодняшний рост японской экономики на фоне относительной слабости других экономических центров развитого мира (ЕС, США) свидетельствует прежде всего о наличии серьезного структурного дисбаланса, обусловленного широким набором стимулирующих мер. Постепенное свертывание программы денежного стимулирования, обеспечивающей слабость иены, несет в себе серьезные риски, которые могут быть ослаблены только в процессе незамедлительного проведения структурных реформ в экономике Японии.

целях формирования оптимального потребительского ассортимента). Этими пропорциями в рассматриваемом случае и будет определяться потенциально возможный уровень самообеспеченности.

При исследовании вопросов продовольственного обеспечения населения наиболее часто используются следующие показатели:

- уровень потребления основных продуктов питания (перечень их устанавливается Правительством РФ);
- структура потребления;
- медицинская норма потребления;
- энергетическая ценность минимального набора продуктов питания;
- величина прожиточного минимума;
- величина минимального потребительского бюджета;
- величина потребительской корзины;
- коэффициенты физической и экономической доступности продуктов питания;
- коэффициент достаточности потребления продуктов.

Наши исследования позволили выявить закономерные, но очень тревожные пропорции: с увеличением производства какой-то продукции, одновременно увеличивается ее потребление, и соответственно с уменьшением производства уменьшается потребление. Для контроля и предотвращения данной ситуации необходимо развивать межрегиональные экономические связи и оперативно формировать государственный продовольственный фонд.

Следует отметить, что важное значение для нормального функционирования рыночного механизма управления сбытом сельскохозяйственной продукции имеет сбалансированность спроса и предложения.

Сбалансированность может считаться удовлетворительной, когда показатель равен 1 или находится в близких пределах.

В хозяйственной практике часто складывается ситуация, когда показатель равен 1, и казалось бы сбалансированность достигнута. В этом случае, для правильного определения сбалансированности, нами предлагается использовать физиологическую, или нормативную норму потребления продуктов питания, установленную РАМН.

Расчеты нормативной сбалансированности можно провести с использованием следующей формулы:

$$B_n = P_f \div C_n,$$

где B_n – баланс по нормативам;

P_f – предложение, производство продукции кг. в год на душу населения;

C_n – спрос по норме, рекомендуемое РАМН потребление продукции кг. в год на душу населения.

Д.э.н., профессор Гужина Г.Н.

Московский государственный областной гуманитарный институт

к.э.н., доцент Гужин А.А.

Российский государственный социальный университет

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

С точки зрения организации продовольственного снабжения лучшее функционирование регионального продовольственного рынка достигается, когда регион может максимально обеспечить себя товарами «собственного» производства.

В широком смысле слова самообеспеченность – это наиболее полное удовлетворение имеющихся социальных и экономических запросов территории в материальных и духовных потребностях за счет собственного производства, а также значительного расширения горизонтальных экономических связей, углубления кооперации и интеграции производства, самостоятельного участия в международном и региональном разделении труда на основе эквивалентного обмена товарами, работами и услугами.

Максимальный уровень самообеспеченности может быть достигнут, если производственные мощности используются на 100% и произведенные товары остаются в регионе до полного удовлетворения потребностей его населения. Подобные условия вряд ли выполнимы, поэтому максимальный уровень самообеспеченности на региональном уровне практически недостижим. Производственные мощности не могут использоваться полностью, в связи с тем, что в условиях неопределенности, вероятностного характера рыночной среды обязательно должен быть резерв производственных мощностей и других ресурсов. Кроме того, в силу разделения труда и специализации каждого региона на производстве определенных видов продукции и услуг объективно необходим межрегиональный и межгосударственный обмен. Следовательно, полное удовлетворение потребности региона товарами собственного производства, как правило, невозможно.

Рассматривая и оценивая реальные возможности каждого региона с учетом ограничений, существующих при использовании производственных мощностей и формировании потребностей, целесообразно говорить о потенциально возможном уровне. Он характеризует реально достижимую степень самообеспеченности при полном использовании всех факторов, влияющих на ее формирование в сфере производства и потребления. Так, хозяйственная практика показывает, что уровень использования производственной мощности в дискретных производствах, где изготавливается большая часть товаров культурно-бытового и хозяйственного назначения, не может превысить 96-98%. Вносит свои коррективы и сфера потребления. Например, если говорить о товарах местного рынка, то для реализации в регионе нецелесообразно оставлять более 70-80 % этих товаров (в

2. Поскольку экспортно ориентированное развитие снижает рыночную устойчивость цепей поставок, в реальной рыночной практике мы будем наблюдать углубление процессов региональной интеграции и товарно-сбытовой кооперации. Формирование модели внутренне ориентированного роста экономик и/или роста, ориентированного на региональные рынки, в перспективе не является рукотворным, а обусловлено естественным ходом эволюционного развития экономик, в частности Юго-Восточной Азии, стратегической задачей которых является отыскание оптимального баланса между экспортной ориентацией и импортозамещением. Сложность реализации этой двуединой задачи обусловлена ускорением процесса расширения внутреннего рынка этого региона и ростом объемов внутрирегиональной торговли. «Однако косвенные экспортные связи, охватывающие огромные потоки промежуточных товаров и капиталов, обуславливают сохранение сильной зависимости региона от спроса в развитых странах»[4, с.44].

В контексте рассматриваемой нами проблематики текущей и перспективной трансформации глобальных цепей поставок с учетом изменения модели роста экономик важно отметить, что институциональное обновление цепочек создания добавленной стоимости является производным от достаточно сложного процесса индустриализации отраслевого хозяйства, в рамках которой инвестиции, спрос и экспорт находятся в сложной взаимозависимости. Все эти факторы играют важную роль, например, в развитии китайской экономики, где внутренний инвестиционный спрос формирует необходимую промышленную платформу для расширения экспорта. Вместе с тем индустриализация Поднебесной в течение последних двух десятилетий была бы невозможной в условиях сохранения автаркии, которая была снята в процессе активной либерализации внешнеэкономической деятельности, создания экспортно ориентированных производств.

В перспективе можно прогнозировать постепенное выравнивание уровней инвестиционного и потребительского спроса в ВВП КНР, в том числе за счет использования производственной базы обрабатывающей промышленности и ее постепенной переориентации на внутренний рынок. С точки зрения цепочек поставок в Юго-Восточной Азии это имеет принципиальное значение с учетом монополизации товарных потоков восточноазиатских стран со стороны Китая, который может частично переориентировать их на свой внутренний рынок в процессе более активного перераспределения доходов от корпоративного сектора к потребительскому.

В качестве важного императива дальнейшей перестройки паназиатских производственно-сбытовых цепочек можно отметить, что рецессия и глубина экономического спада (с точки зрения обуславливающих его причин структурного порядка) в развитых странах в перспективе не может обеспечить стабильного и/или растущего спроса на товары восточноазиатского экспорта. Это де-факто ограничивает число вариантов надежной и экономически эффективной реконфигурации их цепей поставок, которые должны формироваться в

рамках процесса дальнейшего углубления региональной экономической интеграции. Принципиальным условием последней выступает расширение емкости внутренних рынков региона, прежде всего за счет роста среднего класса, формирующего спрос на широкую ассортиментную линейку товаров и услуг. В отличие от ЕС, продуктом интеграции промышленно развивающейся Азии должна стать структура «открытого регионализма», имеющая потенциал дальнейшего глобального расширения.

С точки зрения теории логистики, формирующей когнитивную платформу современного научно-практического анализа и синтеза цепочек создания добавленной стоимости в системе глобальных товарных обменов, основной вывод в результате обобщения рассмотренных выше посылов состоит в следующем. Современная и будущая конфигурация цепей поставок формируется в результате сложной институциональной эволюции производственного и торгового бизнеса, стратегия развития которого оказывается вложенной в более широкий спектр условий и факторов, определяющих потенциал и направления модели роста экономик[5]. В течение двух десятилетий мы наблюдали ряд фазовых переходов в поступательном развитии производственного бизнеса, индустриализация которого в Юго-Восточной Азии определялась формированием внутрирегиональных производственно-сбытовых цепочек. Конечный продукт последних был ориентирован на рынки богатого Севера. Кризис 2008–2009 гг. показал неустойчивость сложившейся модели, рецессия в экономически развитых странах постепенно ослабила перспективы достижения стабильных объемов сбыта в США и Европе, а инерционно довлеющие макроэкономические подвиги в экономике самой Юго-Восточной Азии постепенно девальвировали ее сравнительные конкурентные преимущества, формируя стимулы для углубления процесса регионализации товарных потоков.

При всей ясности данного резюме следует подчеркнуть, что процесс формирования внутрирегионального рынка в Азии и уплотнения территориальной аллокации цепочек создания добавленной стоимости не является тривиальным. В силу эмпирически внятно обозначившегося контура будущих цепей поставок их относительно легко идентифицировать, но более трудно «прописать» модель устойчивого, сбалансированного и динамичного развития такого рынка.

Эмпирически мы показали, что процесс современной эволюции цепей поставок оказался крайне сложным и был катализирован большим числом факторов. Их одномоментное воздействие привело к относительно быстрой и, что самое главное, радикальной смене фаз развития цепочек накопления стоимости. Дешевая рабочая сила и трудоемкая структура промышленных мощностей обеспечила подъем быстроразвивающихся экономик Азии. Однако сегодня выравнивание конкурентных преимуществ обнулило этот драйвер роста, стимулируя процесс ускоренной регионализации цепочек поставок.

Конфигурация цепей поставок в рамках модели замкнутого (на регион) цикла работает прежде всего на снижение долгосрочных рисков Китая, который

фактори впливу на скорочення туристичних потоків напряму впливають на динаміку кількості колективних засобів розміщення (КЗР) (табл. 2).

За результатами аналізу даних табл. 2 бачимо, що кількість КЗР юридичних осіб розвивалась рівномірно, що стосується фізичних осіб підприємців з 2011-2013 рр. збільшилась. Це відбулося переважно за рахунок приватної власності громадян, а саме оренди і задіч помешкання, що підвищило їх особистий рівень життя. Кількість місць як фізичних, так і юридичних осіб усього у 2011 р. становила 10054 одиниць, порівняно з 2013 р. збільшилась до 10465 одиниць. Так, кількість розміщених осіб усього протягом 2011 р. становила 177575 осіб, а у 2013 р. зросла на 40633 особи по відношенню до 2011 р. та становила 218208 осіб.

Таблица 2

Колективні засоби розміщування

Роки	Кількість КЗР,			місць,			розміщених,		
	одиниць	усього	юридичні особи	фізичні особи-підприємці	усього	у тому числі	усього	юридичні особи	фізичні особи-підприємці
						юридичні особи			
2011	126	88	38	10054	10465	1053	177575	148570	29005
2012	133	88	45	10383	8985	1398	195083	16238	32695
2013	154	89	65	10465	8989	1476	218208	159742	58466

Таким чином, Полтавський регіон має значні природні, історичні та культурні ресурси, а також сприятливу для розвитку туризму розгалужену транспортну мережу, але в області відзначається ряд проблем, які гальмують розвиток такого прибуткового сектору економіки. При вирішенні цих проблем Полтавська область зможе конкурувати не лише з іншими регіонами України, а навіть вийти на міжнародний рівень.

Література:

1. Сvida I. В. Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку вітчизняного ринку туристичних послуг / I. В. Сvida // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2009. – № 28(3). – С. 64–69.
2. Дружинина В. В. Проблеми трудоустроїства молоді в сфері туризму [Електронний ресурс] / В. В. Дружинина. – Режим доступу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2012-6-1\(77\)/134.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2012-6-1(77)/134.pdf).
3. Головне управління статистики у Полтавській області. До всесвітнього дня туризму : прес-реліз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poltavastat.gov.ua>.

Київського національного університету культури і мистецтв до 2009 р, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського [2];

перспективи створення в Полтавській області різних типів туризму. Майже всі райони області є перспективними для розвитку різних типів туризму: оздоровчого (санаторії, профілакторії, турбази), кваліфікованого, з активним способом пересування (кінний, водний, велосипедний, гірськолижний), культурно-пізнавального та культурно-етнографічного, релігійного та паломницького.

Попри певні досягнення існує ряд проблем щодо розвитку туристичної інфраструктури в регіоні. На нашу думку, можна виділити ряд факторів, що гальмують розвиток туризму в регіоні: невідповідність нормативно-правової бази міжнародному законодавству; обмеженість інвестиційної привабливості туристичної та курортної галузей; недостатній рівень фінансування за рахунок державного бюджету; невідповідність переважної більшості туристичних закладів міжнародним стандартам. Аналіз туристичних ресурсів, передумови виникнення туризму в Полтавській області дав змогу систематизувати туристичні потоки (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка туристичних потоків Полтавської області*

Роки	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності області – усього	Із загальної кількості туристів:			Кількість екскурсантів
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
2011	26887	389	11682	14816	32773
2012	27895	165	14565	13165	25933
2013	20125	119	16228	3778	28661

*Таблиця складена за даними [3]

Результати аналізу табл. 1 показують, що іноземний туризм, як і туризм загалом, Полтавської області розвивались у 2011-2013 рр. нерівномірно. У цей період спостерігається тенденція до значного зменшення кількості іноземних туристів із 389 осіб у 2011 р. до 119 осіб у 2013 р. У той же час кількість туристів Полтавської області, які виїжджали за кордон України зменшилась із 11682 осіб у 2011 р. до 16228 у 2013 р. Основними причинами зменшення кількості туристів є недостатній рівень розвинутості безпосередньо мережі та об'єктів туристичної інфраструктури, їх невідповідність світовим стандартам; технологічна відсталість галузі; низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі; відсутні кошти на реконструкцію пам'яток історії та архітектурного мистецтва; низький рівень доходів населення, зокрема заробітної плати. Перелічені

більше других стран включен в большую и сложную глобальную цепочку поставок. В этом смысле потенциал КНР в части стимулирования внутреннего спроса, развития сферы конечного потребления и повышения доходов населения сильно ограничен. Ускоренное старение населения и сокращение рабочей силы приведут к замедлению роста китайской экономики, сокращению накоплений и росту социальных расходов. У Индии как второй крупной экономики региона имеются иные проблемы, связанные с низким уровнем образования и занятости: слабый рост этой страны является следствием длительной квазисоциалистической политики, в результате которой частный сектор оказался излишне зарегулирован и бюрократизирован. Однако большую проблему для Индии составляет асимметричное построение ее экономики, которая опирается, в основном, на рост сектора капиталоемких услуг, требующего квалифицированной рабочей силы и оттого не способного заполнить пробел в занятости.

Не разбирая детально специфику построения модели роста экономик Азии, можно выделить ее общие черты, которые с той или иной точностью воспроизводились в Японии, Южной Корее, Тайване или Китае.

Во-первых, при колоссальной ставке на экспорт важно отметить, что внутренние рынки бедных стран не способны вывести их из отсталости. Это формирует определенные ограничения в части наращивания объемов внутреннего конечного потребления, что имеет принципиальное значение. «В конце XX – начале XXI вв. циклическая динамика хозяйственных величин и пропорций в Азии была связана с отставанием структуры потребления от производственной структуры при одновременной интенсификации межотраслевого взаимодействия»[6, с.36]. Вполне очевидно, что инерционное давление этой институциональной асимметрии будет сохраняться еще длительный период. Уже один этот факт не позволяет оптимистично оценивать перспективы ускоренной перестройки цепочек накопления стоимости в Азии. Заметим, что сегодня структура спроса и предложения в системе товароснабжения внутреннего рынка стран Азии характеризуется его существенной диффузией: множество мелких групп разноукладных поставщиков и продавцов не является консолидированным, а сами они не имеют значимой в маркетинговом отношении доли рынка.

Во-вторых, высокая динамика экономического роста этих стран была обеспечена за счет экстремального повышения доли инвестиций в ВВП при одновременном снижении уровня потребления. То есть рост экспортно ориентированных производств был обеспечен за счет сжатия внутреннего потребления.

В-третьих, гибкий рынок труда при традиционно высокой трудовой культуре азиатских стран обеспечил возможность экстенсивного роста, особенно на этапе превалирования трудоемких обрабатывающих производств.

Отсюда возникает вопрос о том, насколько реальной является переориентация промышленной базы цепочек создания стоимости на внутренние и внутрирегиональные рынки Юго-Восточной Азии.

Литература:

1. Афонцев А. Мировая экономика в поисках новой модели роста // Мировая экономика и международные экономические отношения. 2014. № 2.
2. Зуев В. Н., Островская Е. Я., Дунаева М. С. Включение национальных экономик в глобальные цепочки стоимости: изменение парадигмы организации внешнеэкономических связей // Современная конкуренция. 2014. № 2. .
3. Молдин Д., Теппер Д. Развязка. Конец долгового суперцикла и его последствия / пер. с англ. Э. Кондуковой. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. .
4. Потапов М. Состояние и перспективы экономического развития Восточной Азии // Мировая экономика и международные экономические отношения. 2014. № 1. .
5. Резников С. Н. «Производство» и «оборот» финансов: проблема дивергенции материальных и финансовых потоков в базовых экономических процессах // Интеграл. 2012. № 6 (68). .
6. Рынок и социальные проблемы: Восток – Россия : сб. статей. М. : ИВ РАН, Центра стратегической конъюнктуры, 2013. .
7. Сибрук Дж. Мировая бедность / пер. с англ. А. Захарова. М. : Книговек, 2014.

К.е.н., доц. Дружиніна В. В., Беляєва Ю. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Туризм в сучасному світі є однією з найважливіших галузей економіки. Багато держав виділяють його як основну статтю доходу, причому досить прибуткову. Все більше людей подорожують у вільний час, бажаючи подивитися світ. Кожне місто, регіон, держава є привабливими туристично-рекреаційними територіями, але кожне по-своєму в залежності від географічного його розташування, туристичної інфраструктури, видів туристичних послуг та продуктів тощо.

Багатоаспектність таких ознак визначають особливості розвитку туризму того чи іншого міста, регіону, держави, а так як Полтавщина є одним з привабливих туристично-рекреаційний регіонів, розташований в центральній частині Лівобережної України та недостатньо вивчений науковцями у галузі туризму, тому дане дослідження є актуальним та своєчасним.

Серед українських дослідників проблемами розвитку туризму займалися

М. П. Афанасьєв, В. Ф. Кифяк, І. Ю. Мальська, І. Г. Смирнов, Л. М. Устименко, В. В. Худо, А. В. Вавринюк, О. М. Гусєва, Н. Н. Коцан, Н. П. Луцишин, П. В. Луцишин, В. О. Патійчук, В. В. Ядощук та ін.

Питання особливостей туристичних ресурсів Полтавської області, основних проблем та шляхів їх вирішення висвітлені у працях С. В. Панкової, В. В. Павлова, Л. М. Патенко, І. В. Свиди, О. О. Любіцевої та інших науковців. Вивченню особливостей розвитку туризму на Полтавщині приділено недостатньо уваги, що ще раз підтверджує необхідність наукових досліджень.

Сьогодні туризм є однією з провідних галузей народного господарства. Однак туризм як зовнішній, так і внутрішній повністю або частково взаємодіють з іншими галузями, тим самим сприяючи інтенсивному розвитку не тільки цих галузей, а й територіям, на яких вони функціонують. Такою є територія Полтавської області, передумови Виникнення туризму на якій є:

зручне географічне та транспортне розташування. Полтавська область розташована на перехресті важливих економічних, історично-обумовлених шляхів між Сходом і Заходом, Північчю і Півднем. Вдале проходження магістралі Київ – Харків – Ростов-на-Дону через Полтавщину [1];

підготовка кадрів на рівні вищих навчальних закладів. На даний момент в Полтавській області 17 ВНЗ, з них 8 державних, 7 філій і 9 комерційних ВНЗ. Професійну туристичну освіту надають: приватний вищий навчальний заклад «Полтавський інститут економіки і менеджменту «Світоч», вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Полтавський факультет

К.с.-х.н. Авдеев Ю.М., студент Розанов В.Н., студент Гребёлкин Д.Н.,
Вологодская государственная молочнохозяйственная академия
имени Н.В. Верещагина

КАЧЕСТВО ЛЕСОМАТЕРИАЛОВ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ТОВАРОВ ИЗ ДРЕВЕСИНЫ

Производство лесоматериалов занимает одно из ведущих мест по объемам внутреннего валового продукта и экспорта в структуре экономики северо-запада России. Весомой составляющей их конкурентоспособности является высокое качество.

Качество древесного сырья является одновременно его технической и экономической характеристикой. В странах Европы, Северной Америке, Японии внедрены долгосрочные программы целевого выращивания древесины, предусматривающие доступные для лесовода-практика методы, основанные на правильном выборе выращиваемой древесной породы, оптимальном расположении растений по площади, своевременном проведении лесоводственных уходов. Опыт этих стран показывает, что повышение технических показателей качества древесины обеспечивает значительный экономический эффект [1].

Проблема повышения качества насаждений приобретает все большую актуальность. Ее своевременное научно-обоснованное решение позволит обеспечить потребителей древесиной высокого качественного уровня и гарантированно повысить эффективность производства лесопромышленного комплекса.

Проводимые изменения структуры лесного комплекса РФ, вступление России во Всемирную торговую организацию в первую очередь, ставят задачи рационального потребления древесного сырья. При этом эффективность потребления все в большей степени связывается с качеством выпускаемого продукта, так как это в значительной степени определяет конкурентоспособность товаров из древесины [1].

Литература

1. Корчагов С.А. Повышение качественной продуктивности насаждений на лесоводственной основе [Текст] / авт. дисс. ... д-р с.-х. наук / С.А. Корчагов. – Архангельск, 2010. – 42 с.

ECONOMICS OF AGRICULTURE

Студентка 41 ФК Бєлаш І.А
Таврійський Державний Агротехнологічний Університет, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ АГРОСТАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті досліджено стан сільськогосподарського страхування та основні його проблеми в Україні. Визначені такі поняття як: агрострахування або страхування аграрних ризиків та з'ясована головна мета страхування агроризиків.

Ключові слова: сільськогосподарське страхування, страхова діяльність, страхові послуги, страхові тарифи.

Вступ. Агрострахування або страхування аграрних (сільськогосподарських) ризиків – це комплексне страхування сільськогосподарських культур, які підлягають компенсації державою.

Страхування ризиків сільськогосподарського виробництва є важливим елементом системи фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських виробників.

Головна мета страхування агроризиків – частково або повністю компенсувати фермеру втрату врожаю, яка можлива з-за несприятливих природних явищ, таких як посуха, град, ураган.

Постановка проблеми. На даний час сільське господарство вважається однією з найризиковіших сфер підприємницької діяльності. Це супроводжується тим, що доходи сільськогосподарських товаровиробників майже на 70% залежать від природно-кліматичних умов. Одним із способів зниження ризиків і стабілізації доходів аграрних підприємств є страхування, яке дає можливість компенсувати втрати внаслідок непередбачуваних подій.

Але на сьогоднішній день сільськогосподарських ризиків залишається в нерозв'язаному стані. Більшість господарств не здійснюють страхування своєї виробничої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки страхування сільськогосподарських ризиків викликає великий інтерес серед науковців. Серед них варто виділити: А.І. Амоша, В.Д. Базилевича, К.Г. Воблого, О.Д. Зарубу, С.С. Осадця, Б.К. Супіханова, Я.П. Шумелду, Т.А. Ротову, Л.С. Руденко та інших.

Мета статті. Враховуючи ситуацію, що склалася в агропромисловому комплексі України, основною метою є виявлення та аналіз проблем страхування ризиків сільськогосподарських товаровиробників та пошук можливих шляхів усунення даних проблем.

Відомо, що розмір страхових тарифів на страхування сільськогосподарських ризиків характеризується значною розбіжністю від 0,1 до 18% страхової суми. Також треба зазначити, що на страхові тарифи впливають виробничі технології виробництва сільськогосподарської продукції, географічне розташування страхувальника та кількість років його функціонування на ринку.

9 лютого 2012 року Верховною Радою України була прийнятий Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Саме цей закон спрямований на регулювання відносин у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється із державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників, і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві. Але 41,5 % сільгоспвиробників не знають про існування даного закону.

Загалом можна сказати, що в Україні є потенціал для подальшого розвитку аграрного страхування. Але недовіра сільськогосподарських виробників до страхових компаній, перешкоджає збільшенню ринку страхових послуг. Сільськогосподарські виробники, зазвичай, переконані у тому, що отримання відшкодування в разі настання страхового випадку є досить складною справою. І саме тому, не мають бажання цим займатися.

Для того, щоб викликати довіру, страхові компанії повинні пропонувати сільськогосподарським виробникам прості і зрозумілі для них страхові послуги, докладно знайомити своїх клієнтів з умовами страхування, їх правами та обов'язками.

На ринку страхових посередників з'явився новий гравець. Ним стала сюрвейерська (оцінює страхові ризики) компанія S. A. I. Service, що спеціалізується на експертній оцінці сільськогосподарських ризиків.

Основним замовником послуг нової компанії виступає Аграрний страховий пул, створений у минулому році після вступу в силу закону про страхування агроризиків з підтримкою держави. У нього входить чотири страхові компанії (СК) – «Брокбізнес», «Страхові гарантії», «Українська аграрно- страхова компанія» та «Домінанта». За даними прес-служби Аграрного страхового пулу, з осені 2012 р. по весну 2013 р. компанії-члени уклали близько 1 тис. договорів страхування зернових і технічних культур.

Страхові компанії-члени Аграрного страхового Пулу України в період осінь 2013 р. – весна 2014 року застрахували врожай зернових культур за програмою форвардних закупівель Аграрного Фонду України. Всього було укладено 684 договорів страхування, що на 216 договорів більше ніж у минулому році.

Сума відповідальності страховиків склав 1,7 млрд. грн., при цьому сума зібраних страхових премій склала понад 55 млн. грн. Урожай сільськогосподарських культур був застрахований на загальній площі понад 190 тис. гектарів.

К.с.-х.н. Авдеев Ю.М., студент Гребёлкин Д.Н., студент Розанов В.Н.
Вологодская государственная молочнохозяйственная академия
имени Н.В. Верещагина

ВЫСОКОЕ КАЧЕСТВО ДРЕВЕСИНЫ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ ГАРАНТИРОВАННОГО РАЗВИТИЯ ЛЕСНОГО КОМПЛЕКСА

В современных условиях России все большее внимание уделяется такому комплексному понятию, как качество. При этом важнейшая составляющая системы качества, характеризующая эффективность всех сторон деятельности предприятия – качество продукции.

Лесные культуры дают возможность создавать высокопродуктивные насаждения наиболее ценного видового состава и формы; позволяют более рационально использовать соответствующие лесорастительные условия; выращивать породы, которые раньше не произрастали на данной территории; сократить до минимума лесовосстановительный период, то есть время, в течение которого лесные земли остаются непродуцирующими; создавать насаждения селекционным посадочным и посевным материалом; проводить облесение неиспользуемых земель; целенаправленно выращивать древесину определенного качества. [1]

Под качеством древесины понимают совокупность свойств, обуславливающих ее пригодность удовлетворять потребности в соответствии с назначением. Управление в процессе лесовыращивания качеством древостоя и самой древесины в заданном направлении позволит в максимальной степени использовать биологический потенциал каждого лесорастительного участка через полную реализацию биологических особенностей выращиваемой древесной породы. Ориентация на высокое качество выращиваемых древостоев обеспечит гарантированное развитие лесного комплекса. [2]

Литература

1. Родин А.Р. Лесные культуры / А.Р. Родин, Е.А. Калашников, С.А. Родин и др.; Под ред. А.Р. Родина. – М.: ВНИИЛМ, 2002. – 440 с.
2. Мелехов. В.И. Качественные характеристики сосны в культурах: учебн. пособие для вузов / В.И. Мелехов, Н.А. Бабич, С.А. Корчагов. – Архангельск: Изд-во АГТУ, 2005. – 116 с.

гражданской обороны, обеспечения безопасности и правопорядка. Предоставление таких льгот можно рассматривать как скрытое налоговое изъятие региональных и местных налогов. [1, с. 423];

- не установления конкретных сроков регистрации имущества. Так, целый ряд имущественных объектов в течение многих лет не попадают в налоговую базу, соответственно не уплачивается и налог;

- уплаты налога на имущество обособленными подразделениями, не имеющими отдельного баланса, а также на движимое имущество по местонахождению организации. Следовательно, налоговые поступления не попадают в бюджет субъекта Федерации.

Также, в целях обеспечения эффективности налогового контроля за правильностью исчисления и полнотой и своевременностью уплаты налога на имущество организаций необходимо наладить информационное взаимодействие налоговых органов со службами БТИ. Только строгий государственный учет способен обеспечить налоговые органы достоверной информацией об имуществе.

Как пример, налогообложение имущества организаций за рубежом имеет различные формы: налог на собственность и налог на недвижимость, включающие или не включающие налог на землю (Австрия, Швейцария). Чаше всего эти налоги предполагают выведение из-под налогообложения части имущества в установленном размере, иногда обязательную дифференциацию ставок (США). Несмотря на отличия в налогообложении имущества предприятий в России и за рубежом (форма, механизм формирования, ставки, льготы), общая черта для всех налоговых систем – региональный или местный характер этих налогов [6, с. 29].

Литература:

1. НК РФ, 2014.
2. Аналитическая записка УФНС РФ по РД за 2013 год
3. Динамика поступления местных налогов в бюджет РД за 2011-2013гг.
4. Алиев Б.Х. Налоги и налогообложение: Учебное пособие/Под ред. Б.Х. Алиева. – М.: Финансы и статистика, 2011.
5. Брызгалов А.В., Берник В.Р., Головкин А.Н. Налоговая оптимизация: принципы, методы, рекомендации, арбитражная практика/Под ред. к.ю.н. А.В. Брызгалова. – Екатеринбург: Издательство «Налоги и финансовое право», 2010.
6. Горлов В.В. Налоговое планирование: направления совершенствования и перспективы развития // Налоговое планирование. – 2011. – №2.

Відома також структура ринку агрострахування в Україні у 2013 році.

До початку березня 2014 року, 16 компаній отримали ліцензії на здійснення страхування ризиків у сільському господарстві на території України.

На кінець 2013 року структура ринку агрострахування України виглядала наступним чином:

- 84% ринку України – компанії-члени Аграрного Страхового Пулу:
 - Домінанта;
 - Страхові Гарантії;
 - Брокбізнес Страхування;
 - Українська Аграрно-Страхова Компанія (УАСК).
- 16% ринку України – компанії, що розвивають добровільне та банківська (заставне) агрострахування:
 - ІНГО Україна;
 - АСКА;
 - ПЗУ Україна;
 - Оранта-Січ;
 - Провідна.
- На ринку присутні компанії, що мають ліцензії на ведення агрострахової діяльності, але не проявляють активності на ринку. Андеррайтингові дані по цим компаніям не надавалися:
 - Агрополіс;
 - Статус;
 - Український Страховий Дім;
 - Финист;
 - Прогрес;
 - Домінант;
 - Безпека.

Висновок. Можна сказати, що сучасний стан аграрного страхування в Україні знаходиться на перехідному етапі розвитку. Страхування сільськогосподарської продукції здійснюється з метою отримання кредиту, що є не досить чесним ходом. Для подальшого розвитку аграрного страхування потрібно повернути довіру сільськогосподарських виробників до страхової компанії, розширити спектр страхових послуг і зробити їх доступними для всіх сільськогосподарських товаровиробників.

Література

1. <http://forinsurer.com/>
2. <http://www.agroinsurance.com/ru/>
3. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Потравка Лариса Олександрівна

к.е.н., доцент, докторант ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

НЕОБХІДНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ВЕКТОРА АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР

У світовому економічному просторі Україна займає одну з провідних позицій серед експортерів аграрної продукції. У 2013 р. Україна займала лідируючу позицію за обсягом експорту соняшникової олії (56,5%), третє місце – експорт ріпаку (10,5%), четверте – кукурудзи (12,7%), п'яте місце за експортом ячменю (11,1%). Це є показником схильності України до експорту, який за даними Світового банку у 2013 р. сягнув рівня 50%. Негативним у цьому процесі є відсутність суттєвої диверсифікації експорту та підвищення якості його структури (переважають продукти з низькою доданою вартістю). В свою чергу збільшується залежність вітчизняних виробників від попиту на їх продукцію на зовнішніх ринках. [1,2].

Доля експорту в загальному обсязі зовнішньої торгівлі продукції аграрного сектору у 2012 р. становила 69,8%, що становить 18,2 млрд. дол. США. Найважливішими чинниками позитивного сальдо сільськогосподарської продукції за даний період були: високі обсяги експорту зернових культур – 38,5% від загального експорту с/г продукції, олії – 22,7%, а також насіння олійних культур – 9,4%.

Географічна структура експорту свідчить, що частка країн Азії – 30,3% (5515,7 млн. дол. США), країни ЄС – 27,9% (5079,3 млн. дол. США,) країни СНД – 20,3% (3697,7 млн. дол. США), Африканські країни – 19,2% (3495,2 млн. дол. США), США – 0,1% (24,5 млн. дол. США), інші країни – 2,1% (378,8 млн. дол. США). Незважаючи на загальні позитивні тенденції експорту та лідируючі позиції у світовій торгівлі аграрною продукцією, внутрішня цінова політика у 2013 р. просувається у розрізі з загальними світовими цінами. Таким чином, обвал цін на внутрішньому ринку, знецінення національної валюти, зростання вартості сільськогосподарської техніки, цін на пальне, мінеральні добрива та засоби захисту рослин ускладнює можливості малого та середнього бізнесу.

Существующая практика взимания платежей по региональным налогам говорит о наличии существенных недоработок в законодательстве, системе исчисления и взимания, что влечет за собой недополучение региональными бюджетами денежных средств, что, в свою очередь, приводит к дефициту финансовых ресурсов, что значительно усугубляет проблему финансовой зависимости регионов от политики вышестоящих уровней. Для целей выравнивания бюджетной обеспеченности предусмотрен фонд финансовой поддержки регионов (Фонд ФПС), субсидии из которого предоставляются по единой методике в зависимости от налогового потенциала конкретного субъекта РФ [5].

Так, введение транспортного налога вызвало определенные проблемы. Собираемость транспортного налога в России составляет около 50% от должной суммы. Недополучение налоговых поступлений в бюджет связано с предоставлением налоговых льгот, отсутствием достоверной и полной информации о владельцах транспортных средств, а также с уклонением от уплаты транспортного налога. В целях повышения собираемости транспортного налога было бы эффективным установить в Налоговом кодексе РФ норму, обязывающую плательщика транспортного налога предъявлять справку налогового органа об отсутствии задолженности по уплате налога при регистрации, перерегистрации автотранспорта и при прохождении технического осмотра транспортных средств. По статистике, в последние годы, если от организаций поступает около 90-92 % от начисленной суммы налога, то от физических лиц только 68-69 %. При этом применение мер принудительного взыскания транспортного налога с физических лиц возможны только в судебном порядке [5].

Также большой проблемой является то, что действующие ставки транспортного налога не отражают разную степень воздействия автотранспорта на дорожную сеть страны и экологию. В большинстве стран при установлении ставок транспортных налогов на большегрузный транспорт, в первую очередь, учитываются вес автомобиля и нагрузка на дорожное полотно, так как эти факторы напрямую связаны с затратами на обслуживание данного транспортного средства дорожной сетью. Российская система налогов на автотранспорт и нефтепродукты не обеспечивает поступлений, необходимых для финансирования дорожного хозяйства, не компенсирует расходов на содержание и ремонт дорожной сети в соответствии со степенью воздействия транспортных средств на нее. Кроме того, возможным представляется установление дифференцированных ставок: так с владельцев больших, мощных автомобилей нужно взимать крупный налог и минимизировать его в отношении малых автомобилей.

Наиболее существенным региональным налогом является налог на имущество организаций. Уменьшение поступлений этого налога происходит за счет:

- установления федеральных льгот, освобождающие от него имущество, используемое федеральными органами исполнительной власти для нужд обороны,

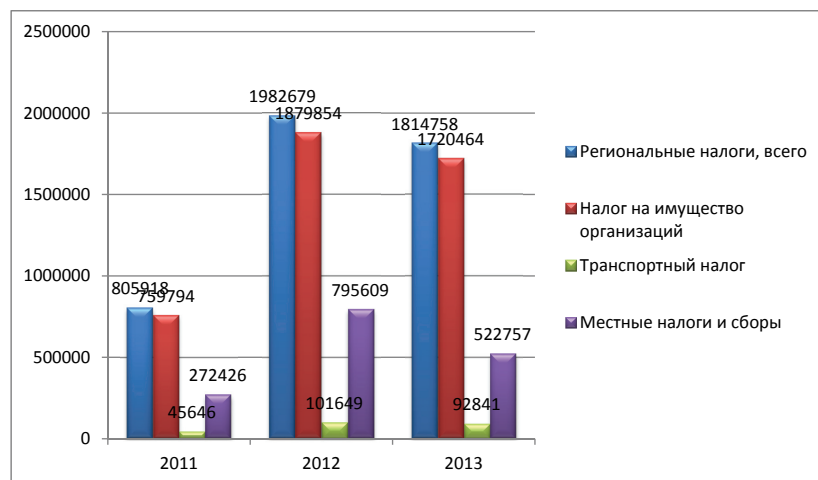

Диаграмма 5. Динамика поступления региональных и местных налогов и сборов в бюджетную систему Российской Федерации, собираемых налоговыми инспекциями в Республике Дагестан за 2011-2013 гг., тыс.руб.

К настоящему времени в региональном налогообложении накопилось большое количество разнообразных проблем. Необходимо заметить, что вообще, без проведения эффективной региональной налогово-финансовой политики, невозможно построить эффективную социально-экономическую политику в любом регионе. Поэтому необходим равномерный рост финансовых ресурсов во всей финансовой системе России.

Структура планируемых доходов и расходов бюджета должна отражать приоритеты социально-экономического развития региона и страны в целом. Прогноз строится исходя из финансового состояния и исполнения бюджета в прошедшем и текущем годах. Налоговые доходы региональных бюджетов формируются как за счет поступлений от вводимых органами власти субъектов РФ региональных налогов, так и за счет отчислений от федеральных налогов. При прогнозировании доходов региона основой являются региональные налоговые поступления.

Негативное влияние на формирование финансовой базы регионов оказывают процессы, происходящие в экономике страны в целом – это и снижение темпов производства, и низкая рентабельность многих отраслей и производств (за исключением сырьевых), и значительная доля убыточных предприятий. Неплатежи и дебиторская задолженность также приводит к налоговой задолженности. Таким образом, чем больше задолженность налогоплательщиков перед бюджетом, тем больше проблем в этой сфере, и, как следствие, она нуждается в реформировании и постоянном контроле.

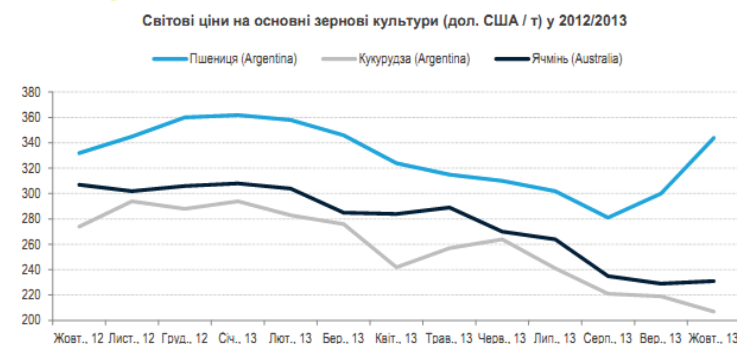
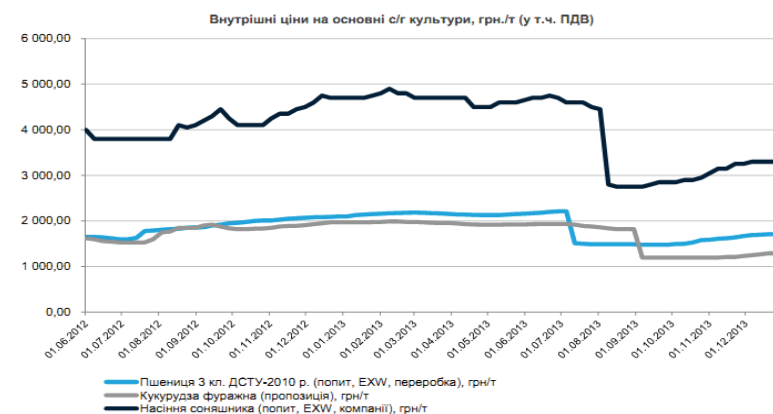

Рис.1. Внутрішні ціни на основні види сільськогосподарської продукції
Джерело: Міністерство аграрної політики та продовольства

доступу на ринок ЄС. Окрім цього, за таких умов, будуть спрощуватися процеси прийняття технологічних та інноваційних рішень, що сприятиме підвищенню продуктивності праці та капіталу, стимулюванню оновлення існуючих виробництв та розширенню пропозиції для внутрішнього та зовнішнього ринку.

Динаміка формування ВВП України свідчить про зниженні питомої ваги в галузево-секторальній структурі національної економіки переробної промисловості та машинобудування, збільшення частки добувної промисловості та сільського господарства свідчить про деіндустріалізацію національної економіки. За таких умов, в першу чергу, необхідне залучення державної підтримки, яка має виражатися у сприянні адаптації вітчизняних товаровиробників до світових ринків, що покращити інвестиційний клімат підприємств. Політика підтримки виробництва має бути зорієнтована на підвищення енергоефективності за рахунок впровадження технологій енергозбереження, скорочення ресурсних втрат, покращення умов функціонування підприємницького середовища підприємств середнього та малого бізнесу.

Література

1. Інтеграційні можливості України: перспективи та наслідки: наукова доповідь / за ред. академіка НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НАН України Л.В.Шинкарук; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К., 2014. – 92 с.
2. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» за 2011 рік /Державний комітет статистики України: [від. за випуск І.В. Крачова]. – К. Держкомстат України, 2011. – С.25-105.

Васильев В.Л.

*кандидат економічних наук, доцент Елабужского института
Казанского федерального университета*

Рузанов Ф.Н.

кандидат економічних наук, доцент Елабужского филиала Казанского национального исследовательского технического университета им.А.Н.Туполева

Ганиев И.М.

кандидат економічних наук, Директор Елабужского филиала Казанского национального исследовательского технического университета им.А.Н.Туполева

МЕСТО ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

В настоящее время исследования экономической безопасности приобретают высокую актуальность. Особое место в системе экономической безопасности занимает продовольственная безопасность. Анализ продовольственной безопасности России должен учитывать такие вопросы как: экономика сельского

году многие налоговые инспекции в Республике Дагестан стали проводить разъяснительно-информационную работу с налогоплательщиками, пытаются повысить налоговую культуры. Это отразилось на результатах контрольной работы.

Так, по состоянию на 2012 год всего региональных налогов и сборов, собираемых в Республике Дагестан и начисленных в бюджетную систему Российской Федерации оказалось больше аж на 60%. Почти в 2,5 раза выросли и цифровые значения – 1982679 тысяч рублей всего. Немалое значение в структуре региональных налогов сыграл транспортный налог, выросший более чем в 2 раза по Республике (в 2012 году – 101649 тысяч рублей, против 45646 тысяч рублей в 2011 году).

Таблица 2

**Поступление региональных и местных налогов по Республике Дагестан
в 2012 году, тыс. руб.**

	региональные налоги и сборы	из них: налог на имущество организаций	транспортный налог	местные налоги и сборы
ВСЕГО	1982679	1879854	101649	795609

Источник:

http://www.r05.nalog.ru/html/sites/www.r05.nalog.ru/r05/pril_757.xls

По состоянию на 31 октября 2013 года показатели собираемости региональных налогов и сборов практически вплотную приблизились к уровню 2012 года – 1814758 тысяч рублей. Местных налогов и сборов поступило от налоговых инспекций Республики Дагестан в консолидированный бюджет Российской Федерации на сумму 522757 тысяч рублей.

Таблица 3

**Поступление региональных и местных налогов по Республике Дагестан
в 2013 году, тыс. руб.**

	региональные налоги и сборы	из них: налог на имущество организаций	транспортный налог	местные налоги и сборы
ВСЕГО	1814758	1720464	92841	522757

Источник:

http://www.r05.nalog.ru/html/sites/www.r05.nalog.ru/r05/pril_769.xls

8. Kruglov V.N., Leontiev PS Path resource provision of innovative development of economy. /Laselahttema, Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2013. № 4. – p. 326-333.

9. Kruglov V.N., Leontiev PS Scenario conditions of formation of the forecasted development of the region. /Laselahttema, Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2013. № 5. – p. 358-367.

К.Э.н. Джафарова З.К.

Дагестанский государственный университет, Россия

ОЦЕНКА РЕГИОНАЛЬНОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

По данным Управления ФНС по Республике Дагестан в 2011 году всего региональных налогов и сборов в 2011 году поступило на сумму 805918 тысяч рублей, из которых налог на имущество организаций занимает главенствующую роль. Его результативность – 759794 тысяч рублей, в то время как транспортный налог имеет в республиканском бюджете небольшое значение. За 2011 году собираемость транспортного налога была весьма низкой, с показателем – 45646 тысяч рублей.

Что касается местных налогов и сборов, то в Республике Дагестан их значимость невелика. И 2011 год – яркое тому подтверждение. Всего в бюджетную систему Российской Федерации местных налогов от республиканского бюджета поступило на сумму 272426 тысяч рублей.

Таблица 1

Поступление региональных и местных налогов по Республике Дагестан в 2011 году, тыс. руб.

	региональные налоги и сборы	из них:		местные налоги и сборы
		налог на имущество организаций	транспортный налог	
ВСЕГО	805918	759794	45646	272426

Источник:

http://www.r05.nalog.ru/html/sites/www.r05.nalog.ru/r05/pril_404.XLS

В 2012 году собираемость и поступление региональных и местных налогов и сборов по Республике Дагестан значительно выросла. Именно в этот год многие налоговые инспекции перешли на некоторые новые электронные системы проведения удаленного проведения налогового контроля. Кроме того, в 2012

хозяйства, предпринимательство на селе, государственная поддержка аграриев, финансовые механизмы развития фермерских хозяйств, прогнозирование и оценка инвестиционных проектов в области пищевого производства и торговли.

Необходимо учитывать, что современная экономика базируется на наукоемких отраслях. Точнее все традиционные отрасли становятся наукоемкими. Сегодня в агропромышленном комплексе в настоящее время развивается аграрная наука, генетика, биоинженерия, глубокая переработка сельскохозяйственного сырья. Это в свою очередь приводит к увеличению конкурентного давления на отрасль и вызывает необходимость государственной поддержки. Приход крупных транснациональных компаний и агропромышленных холдингов в отрасль привел к деградации основ целостного, самостоятельного развития сельского хозяйства. Крупные игроки, руководствуясь принципом извлечения максимальной прибыли, не заинтересованы в конкурентном и честном развитии сельского хозяйства. Как отметил Л.И.Абалкин, аграрная трагедия состоит в том, что в течение 90 лет АПК выступал источником ресурсов, а не органическим звеном национальной экономики.¹

В других странах эволюция сельского хозяйства идет по пути сотрудничества мелких фермерских хозяйств и крупных перерабатывающих холдингов. При этом увеличение наукоемкости производственного цикла приводит к уменьшению количества хозяйств, но увеличению их производительности, что в целом ведет к росту всей отрасли. Отсутствие государственного протекционизма и неразвитость отечественных логистических сетей привело к тому, что рынки некоторых сельскохозяйственных продуктов до 70% заняты иностранными производителями из стран с противоположных континентов планеты. Отсутствие свободной логистики грузов привело к фрагментации агропромышленного комплекса. Поэтому конкурентоспособными являются только крупные компании, которые опять же сосредотачивают внимание на перепродаже продуктов с наценкой 30-40%. Производители при этом вынуждены сбывать свой продукт ниже себестоимости под диктовку сбытовых сетей. Получается, что с чисто рыночных позиций многие отечественные сельхозпроизводители не рентабельны и подлежат закрытию, а более выгодно поставлять зарубежные продукты.

Производство молока в России сократилось в 2000-х гг. в 1,5 раза из-за конкуренции импортного порошка. Цена кормов и энергии на производство 1 кг говядины при используемых в России технологиях превышает цену импортного мяса. В странах ОЭСР на поддержку аграриев тратиться до 350 млрд.долл., что позволяет значительно снижать закупочные цены и конкурировать на рынках Российской Федерации. В тоже время отечественная господдержка сельского хозяйства укладывается в 10 млрд.долл., а к 2018 г. согласно требованиям ВТО планируется ее сокращение до 4,4 млрд.долл.

Глобализация и принцип единственного конкурентного преимущества страны усиливает тенденции деградации собственного сельского хозяйства.

¹ Абалкин Л.И. Аграрная трагедия России // Вопросы экономики, – №9, – 2009.

Страны, занимая свои ниши в мировом рынке одновременно наращивают одни товарные позиции, отказываясь от других. Такая логика может привести Россию с доминирующим нефтегазо-добывающим сектором вообще к значительной продовольственной зависимости от других стран. Выход здесь заключается в отказе от узко-рыночного подхода к оценке и регулированию аграрного сектора, развитием его диверсификации и самодостаточности с непосредственной государственной поддержкой.

В этой связи продовольственная безопасность России, это такое состояние агропромышленного сектора, которое обеспечивает возможность потребления всего необходимого комплекса собственных продуктов населением страны по нормам научно-обоснованным для нормального развития человека и по ценам не предполагающим опережающий рост над доходами людей.

В настоящее время продовольственная безопасность России находится под угрозой. Имея 9% мировой пашни, страна производит до 2% мирового оборота мясо- и молокопродуктов. Продукция АПК составляет 3-4% экспорта, но 20-25% импорта. Более 80% колбасы в России производится из импортного мяса и на импортном оборудовании.²

В России, по данным Минсельхоза, от эрозии страдает 58,6% сельхозугодий, ежегодно утрачивается более 1,5 млрд. тонн плодородного слоя. Социально-демографическая функция АПК в России утрачена. Рождаемость на селе ниже, а смертность – выше, чем в городах. Акцент на крупных городах может привести к исчезновению малых городов, которые до сих пор являются оплотом сельского хозяйства. При этом важно обеспечить качественное социально-экономическое и культурно-массовое развитие малых городов: поддержать образовательные и медицинские учреждения, построить необходимую транспортную и энергетическую инфраструктуру, обеспечить жильем. Инновационная экономика предполагает свободу и возможность каждого человека развивать свои способности и участвовать в процессе принятия решений. Необходимо создать такие условия на селе.

После вступления России в ВТО средняя импортная пошлина в 2012–2020 гг. сокращается с 10 до 7,8%. Это приведет к еще большему удешевлению зарубежного продовольствия и повышению ее конкурентоспособности. По оценкам специалистов прямые потери консолидированного бюджета от снижения импортных и экспортных пошлин составят 430 млрд.руб. В качестве противодействия негативным последствиям вступления в ВТО, региональные власти могут помочь фермерам перевести земли в категорию неблагоприятных по условиям хозяйствования, что освободит их от многих ограничений ВТО. Также регионы могут без торгов предоставлять фермерам в аренду невостребованные земельные участки.

² Бляхман Л. С. Агроиндустриальная политика в инновационной экономике в условиях ВТО // Проблемы современной экономики, – №4 (44), – 2012, – С. 13-20.

released not only in this but also in subsequent periods. Also the volume of innovative products, produced in a certain period may depend on the costs incurred previously.

If the ratio of the amount released an innovative product and the cost of technological innovation for a certain period exceeds unity, then such investments effective, even given the fact that this effect is based on previous costs and partly may occur in subsequent periods.

Innovative activity of enterprises must be ongoing, aimed at further economic growth, improvement of the applicable enterprise technologies and equipment for production of higher quality product.

But not every region can fully implement this feature. There are other reasons hampering innovative activity of enterprises in the regions. These include the geographical location of the region, climatic conditions, mineral and other resources, historical conditions, the specialization of the region, and others have Also an important role for the state support of innovative activity of enterprises [9, p. 361]. All these factors have a direct impact on the innovative activity of economic entities.

With this in mind we can conclude that innovation activities at the regional level, planned this way, will not only affect the economic development of the region, but also on the economic development of the country as a whole.

Literature.

1. Kruglov V.N. Forms and methods of innovative development of economy in the regions of the Russian Federation. /Wonkroom//Audit and financial analysis. – 2011. № 5. – p. 341-346.
2. Kruglov V.N. The establishment of a comprehensive system for the implementation of priority national projects (on the example of Kaluga region). /Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2011. № 4. – p. 384-393.
3. Kruglov V.N. Strategic planning for industry development of Kaluga region 2020: integrated approach. /Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2011. № 4. – p. 351-368.
4. Kruglov V.N. Some aspects of the target-oriented support of innovative development in the Russian Federation. /Wonkroom//Economic analysis: theory and practice. – 2011. – № 31. – p.12-16.
5. Kruglov V.N. Factors ensure innovative development of the Russian economy at the present stage. /Wonkroom// Regional Economics: theory and practice. – 2011. № 25. – p. 22-26.
6. Vasilieva N.A., Kruglov V.N. Economic and social aspects of implementation of priority national projects in the region (on the example of Kaluga region). /Nautilia, Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2013. № 3. – p. 336-351.
7. Kruglov V.N., Leontiev PS problems of innovative development of small business in the Russian Federation. /Laselahttema, Wonkroom// Audit and financial analysis. – 2013. № 3. – p. 374-379.

One of the tools to achieve economic goals of regional development, is an innovative development strategy. Innovation strategy development should be guided by an overall strategy, it sets the objectives of innovation activities, the choice of means to achieve them, and sources of raising these funds.

Innovative development strategies that create a very challenging environment for project management, which include [4, p. 13]:

- increase the level of uncertainty of the results;
- increase the risk of an investment project;
- increasing the flow changes due to innovative restructuring.

Overcoming problems of development of economic systems in the regions, developing practical solutions, changing organizational forms and methods of management of the regional economic and industrial system, based on the experience of crisis management should be based on the design approach, as in this case, the proposals take the form of creating new structures [6. p. 337].

Therefore, these new organizations, whose functions are performed in the regions other existing structures, must be designed. This means a certain logic of justification for the creation of similar structures. What do you need?

First and foremost is to identify state and main trends in the development of the regional system, including changes in the economic structure, to establish the factors for such dynamics, we have to be able to diagnose the status of the regional system, including existing functions, organizational forms, current tasks that have already been implemented.

Next, you need to find out what functions are performed effectively, what is lost and not executed, and that operates inefficiently [7, p. 377]. When this becomes especially interesting: will changing development objectives need to change the functions and importance of new organizational forms?

It is desirable to clarify the goals and objectives of the development of a regional system, to choose the main direction of development, to formulate the basic theses of the program of development of the regional economy [5, p. 23].

Regional authorities, as a rule, have limited tools to influence the economy of the region, therefore, an important Federal component, including the relevant legislation. In addition, the regions are heterogeneous in structure, quality of labor and natural resources, their composition, production and technological capabilities. It actually determines the specialization of the regional economy.

At this stage it is important to assess the potential of the region [8, p. 332]. Resources, personnel, export, and all other directions.

Expenditure on technological innovation will ultimately lead to the increase of the production of innovative products. Comparison of the volume of innovative products and cost of technological innovation will show the effectiveness of such costs. But, when comparing the ratio of the volume of innovative products to the cost of technological innovation for a certain period, it must be borne in mind that the expenses in a particular period may affect the increase in the volume of innovative products that were

Необходимо совершенствовать налоговые преференции для аграриев. Например, в настоящее время продлены льготы по налогу на прибыль, от подоходного налога освобождены субсидии, а от НДС – покупка племенного скота и т.д. Необходимо увеличить данный набор льгот.

АПК в целом нужна система управления и страхования рисков, рейтинг кредитоспособности производителей, погектарные дотации, помощь в приобретении элитных семян, техники, средств защиты растений, снижение цен на услуги и продукцию инфраструктуры, согласованные с международными, технологические регламенты, доступные кредитные ресурсы (ссудный процент в России превышает 15%, а у конкурентов – 3-5%).

Необходимо перейти к непосредственной компенсации фермерам затрат на покупку техники для модернизации производства, а не через банки и их ссудный процент (на это сейчас уходит 70% государственной помощи).

В заключении необходимо отметить, что угрозы продовольственной безопасности не возможно решить только монетарными методами (увеличение прямой и косвенной финансовой поддержки) необходимы институциональные преобразования: земельная реформа, совершенствование водного вопроса, рациональная политика в лесном хозяйстве, развитие местного самоуправления сельских поселений, улучшение работы институтов гражданского общества.

Ефремов А.А.

аспирант, Белорусский государственный экономический университет

К ВОПРОСУ О ВЫБОРЕ КРИТЕРИЯ ОПТИМАЛЬНОСТИ ПРИ ПЛАНИРОВАНИИ КОМПЛЕКСА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РАБОТ

На сегодняшний день предприятия агропромышленного комплекса Республики Беларусь в значительной степени механизированы, располагают большим парком современных тракторов, сельскохозяйственных машин и орудий и способны выполнять широкий перечень агротехнических работ. Для последних лет характерна тенденция увеличения темпов роста оснащённости хозяйств новейшей техникой.

Для рационального внедрения комплексной механизации сельскохозяйственного производства необходимо определить оптимальный состав машинно-тракторного парка, то есть установить наиболее целесообразное, *оптимальное* соотношение между отдельными типами тракторов и сельскохозяйственных машин и их количеством в условиях конкретного хозяйства. Оптимальная структура машинно-тракторного парка позволяет значительно сократить текущие и

капитальные затраты, обеспечивает выполнение всех технологических операций в наилучшие агротехнические сроки. [1]

Принцип оптимальности является одним из основополагающих принципов современной науки организации производства (в том числе и сельскохозяйственного). Он постулирует необходимость рассмотрения нескольких вариантов в процессе принятия управленческого решения и выбора того из них, который соответствует наилучшему значению критерия оптимальности.

Под **критерием оптимальности** в данном случае понимают характерный показатель, по значению которого оценивается степень удовлетворения найденного решения поставленным в задаче требованиям.

Выбор и обоснование критерия оптимальности является одним из наиболее ответственных этапов моделирования. Даже при самой тщательной отработке систем переменных и ограничений модели, самом хорошем обеспечении адекватности модели реальным условиям неудачный выбор критерия оптимальности может привести к неудовлетворительным решениям, исказить целевую установку плано-экономической задачи. [4]

При постановке и решении локальных (частных) задач механизации к критерию оптимальности обычно предъявляется целый ряд требований. Так, считается, что он должен:

- 1) обеспечивать учёт всех существенных сторон решаемой задачи;
- 2) выражаться количественно;
- 3) выражаться единственным образом (однако допускается наличие в задачах низших уровней других критериев, не противоречащих выбранному);
- 4) определяться точно и быстро, без больших затрат времени и ресурсов;
- 5) иметь экономический (либо физический) смысл, что делает его понятным и осязаемым. [5]

В специализированной научной литературе по проблеме оптимизации выполнения комплекса взаимосвязанных механизированных работ в сельском хозяйстве нет единого мнения о том, какой из критериев является универсальным. Есть лишь рекомендации насчёт выбора в конкретных ситуациях (в частности, выбор зависит от целей моделирования, имеющейся в распоряжении исследователя информации и т.д.). В частности, разные специалисты предлагают рассматривать в качестве критериев оптимальности следующие технико-экономические показатели:

- 1) минимум приведённых затрат на выполнение заданного объёма работ;
- 2) минимум текущих затрат;
- 3) минимум капитальных вложений на приобретение тракторов, комбайнов и другой сельскохозяйственной техники;
- 4) минимум энергомашин;
- 5) минимум расхода топлива и др. [4]

Kruglov V.N.

doctor of economic sciences, professor, corresponding member of the RAE, Professor of General Management and Entrepreneurship of the Moscow State University of Economics, Statistics and Informatics (MESI); Professor of Economics, Finance University under the Government of the Russian Federation (Kaluga Branch); Professor of Economics Institute of management, business and technology (Kaluga)

SOME ASPECTS OF INNOVATION ACTIVITIES AT THE REGIONAL LEVEL

Annotation. The article examines the possibility of innovative development of the real sector of the economy at the regional level. Its relevance is demand for this sector considering the current trends and realities of the world economy. Estimates the potential of the regions in this way, given the resources available. Predicts possible structural changes by using the knowledge economy. Provides practical advice of use of innovative management approaches locally to strengthen the competitiveness of economic entities, and manufactured goods.

Keywords. Innovation, region, strategy, dynamics, cluster priorities. Rating, R & d, planning, territorial development, diversification, investments.

Economic development of the Russian Federation as a whole, as a single economic entity, depends on many factors. However, it should be recognized that in modern conditions the forefront of innovative development paradigm [1, p. 342]. This direction implies an economy based on scientific knowledge that are embodied in the latest technologies, techniques and equipment that allows you to reach new, more qualitative stage of economic development.

For innovation to enterprise needs a variety of resources: investment staff, with appropriate training, the conditions for conducting innovative research. However, with the development of new technology and equipment or their improvement, there are many risks associated with the uncertainty of exploration results, the timing of development, as well as risks associated with the production and sale of innovative products [2, p. 389]. All this together is a serious impediment to innovative changes.

All available resources in terms of innovation and transformation of the economy in the first place it is necessary to say about resource management. Implemented in Russia's radical economic transformation, dynamic innovation processes in all spheres of economic and industrial activities have a great potential in this direction.

Management resource plays a crucial role in the crisis and during the recession. Quite naturally use it as a tool to enhance the efficiency of management of socio-economic processes at all levels of social organization, as in these conditions it undergoes substantial changes [3, p. 352].

При виявленні особливостей туристичного ринку важливе місце повинно відводитися не тільки категорії «туристична пропозиція» і розгляду поняття «туристична послуга, а й поняттю «туристичний попит», в концепції якого пріоритетне місце відводиться споживачу, чії потреби і бажання туристичні організації передбачають задовольняти. Складності функціонування організацій індустрії туризму полягають у тому, що оцінка якості туристичних послуг споживачами є досить суб'єктивною і залежить від різних факторів: загальноекономічних, культурного та суспільно-психологічного характеру, соціально-демографічних, особистісно-поведінкових.

Значний вплив на попит у сфері туристичних послуг надають такі зміни в суспільній психології споживання, як інформованість, високий рівень освіченості, висока вимогливість до комфорту і якості послуг, індивідуалізм, екологізація мислення споживача, мобільність, фізична і розумова активність та прагнення отримувати більше вражень [4]. Сукупність усіх цих факторів і визначає виникнення і характер поведінкових особливостей споживачів туристичних послуг, які можуть бути виражені такими показниками, як: частотність туризму (кількість туристичних поїздок); переваги у виборі дестинації; краща форма організації туру, категорія готелю; уявлення туриста про ціну готельної послуги, туру; уявлення про торгову марку туристичної організації; комунікативна поведінка туриста; роль зовнішніх подразників у процесі прийняття рішення про місце проживання (виборі готелю), покупку туру і т.д.

Вибір туристичною організацією найбільш ефективних засобів щодо залучення споживача до туристичного продукту неможливий без чіткого опрацювання самого процесу прийняття рішення про покупку туристичного продукту потенційним туристом. Рішення споживача про покупку туристичного продукту передбачає оцінку і вибір єдиного туристичного продукту з альтернативного ряду, вибір відповідного набору різних послуг, які пропонуються організаціями індустрії туризму. Процес купівлі конкретного туристичного продукту починається задовго до здійснення акту купівлі-продажу.

Література:

1. Балабанов И.Т. Экономика туризма : [учебник] / И.Т. Балабанов, Ф.И. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 176 с.
2. Гаврилюк С.П. Конкурентоспроможність підприємств у сфері туристичного бізнесу : [навчальний посібник] / С.П. Гаврилюк. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 180 с.
3. Квартальнов В.А. Туризм : [учебник] / В.А. Квартальнов. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
4. Стеченко Д.М. Передумови і напрямки формування туристичного ринку України / Д.М. Стеченко // Туризм: теорія і практика. – 2005. – № 1. – С. 5-11.

Экономически наиболее обоснованным, по мнению большинства учёных, является критерий «минимум приведённых затрат на выполнение работ и приобретение техники», так как он позволяет минимизировать не только эксплуатационные расходы, но и затраты на приобретение техники с учётом их нормативной эффективности. [3.]

Существуют исследования, в которых доказывается предпочтительность замены типового критерия «минимум приведённых затрат» критерием «интегральные затраты». Последние (по замыслу авторов методики) включают также затраты на улучшение социальных и культурно-бытовых условий механизаторских кадров, стоимость потерь урожая от удлинения сроков выполнения отдельных механизированных работ. [2]

Некоторые учёные предлагают рассматривать целевую функцию в векторном виде (многоцелевая оптимизация). Так, в модель оптимизации выполнения комплекса сельхозработ, разработанную советскими специалистами, вместо стандартной целевой функции была введена система из шести целевых функций, отражающих следующие показатели эффективности системы машин: приведённые затраты, текущие затраты, капиталовложения, потребность в механизаторах, величина трудовых затрат, металлоёмкость.

Література:

1. Кравченко, Р.Г. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве. – М.: «Колос», 1978.
2. Бершицкий, Ю.И. Совершенствование метода оптимизации состава МТП. / Ю.И. Бершицкий, А.С. Болотов, Л.А. Королёва/ Эксплуатация машин. – С. 44.
3. Шипилкина, Ю.В. Применение экономико-математических методов для обоснования комплекта машин сельскохозяйственного предприятия. Труды конференции МОНА-2011.
4. Гатаулин, А.М. Математическое моделирование экономических процессов в сельском хозяйстве / Гатаулин А.М., Гаврилов Г.В., Сорокина Т.М. и др.; под ред. А.М. Гатаулина. – М.: Агропромиздат, 1990. – С. 120.
5. Вербицкий, Г.М. Основы оптимального использования машин в строительстве и горном деле : учеб. пособие / Г.М. Вербицкий. – Хабаровск : Изд-во Тихоокеан. гос. ун-та, 2006. – 105 с.

Бочарова Н. О.

к.е.н., доцент кафедри організації виробництва і агробізнесу,

Патрушев С. В., Манжола М. В.

*Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь,
Запорізька обл., Україна*

ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У процесі модернізації вітчизняної економіки особливого значення набувають питання побудови інфраструктури у різних секторах економіки, що відповідають новим умовам. Незважаючи на певний інтерес до питань формування інфраструктури агропродовольчого ринку, нині не сформовано досить чіткої уяви про методи її дослідження та оцінку ефективності функціонування. Саме через це, формування інфраструктури агропродовольчого ринку має хаотичний характер.

Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних та методичних засад формування і розвитку інфраструктури агропродовольчого ринку з урахуванням її особливостей та обґрунтуванні концепції щодо сутності, закономірностей, особливостей і принципів її формування.

Завдання доцільності наукового дослідження проблем визначення сутності виробничої інфраструктури аграрних підприємств полягає в тому, щоб проаналізувати сучасні наукові підходи до трактування змісту даного поняття та обґрунтування авторського підходу до формування інфраструктури агропродовольчого ринку України.

На сучасному етапі розвитку аграрної науки багато уваги приділяється теоретичним проблемам розвитку інфраструктури аграрного ринку та практичним аспектам її функціонування. Питання розвитку інфраструктури ринку висвітлено у працях багатьох вчених, серед яких: О. А. Горлачук [1], В. К. Збарський [2], Г. М. Калетнік [3], Т. Л. Мостенська [4], П. Т. Саблук [5], М. О. Солодкий [6], О. М. Шпичак [7] та інші. Водночас, окремі питання формування і розвитку інфраструктури залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, інфраструктура агропродовольчого ринку, яка розглядається у рамках інфраструктури товарного ринку, не дозволяє враховувати її специфіку.

Одним із основних факторів від якого залежить стабільна та ритмічна робота окремих підрозділів і всього господарства комплексу є виробнича інфраструктура.

Інфраструктура (англ. infrastructure) (рос. инфраструктура, англ. infrastructure, нім. infrastruktur) – сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують економіку, виробництво (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я та ін.). До її складу входять основні споруди і послуги, зокрема, системи каналізації, водопостачання, електропостачання, від яких залежить розвиток як окремих населених пунктів, так і економіки

REGIONAL ECONOMY

К.г.н., доцент Марченко О.А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна*

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Ми вважаємо, що формування у галузі конкурентних переваг неможливо без знання особливостей ринку, на якому вона функціонує. Туристичний ринок – це ринок послуг, тому що послуги виступають основним предметом обміну і складають 80,0 % всього обсягу продажів на розвинених туристичних ринках. Туристична послуга – це сукупність цілеспрямованих дій у сфері обслуговування, які орієнтовані на забезпечення і задоволення потреб туриста або екскурсанта, що відповідають цілям туризму, характеру та направленості туристичної послуги, туру, туристичного продукту, а також не суперечать загальнолюдським принципам моралі і доброго порядку [1].

Туристичним послугам властиві принаймні чотири характеристики, які відрізняють послугу від товару: невідчутність, нерозривність виробництва і споживання, мінливість та нездатність до зберігання. Однак туристичні послуги разом із специфічними характеристиками послуг мають і відмінні особливості: виділення досить чітко виражених туристичних зон, регіонів та інших територій або акваторій (наприклад, «сонце – море» – Кіпр, Болгарія, Туреччина; «відпочинок – лікування» – Карлові Вари, Трускавець; «спорт» – Австрія, Чехія, Швейцарія і т. д.); створення туристичного пакета пропозицій зусиллями багатьох організацій, кожна з яких має власні методи роботи, специфічні потреби та різні комерційні цілі.

Досягнення успіху на ринку можливо лише в тому випадку, якщо всі учасники туристичного обслуговування вироблять і будуть дотримуватися загальних цілей; подолання покупцем відстані, що відокремлює його від туристичної послуги та місця її споживання; залежність туристичної послуги від таких змінних, як час і простір [3]. Велике значення має чинник сезонності (маркетингові заходи туристичних організацій будуть відрізнятися в пік сезону і міжсезоння). У міжсезоння необхідні додаткові заходи стимулювання попиту: низькі ціни, різні додаткові послуги тощо.

Значний вплив на якість туристичних послуг здійснюють зовнішні чинники, що мають форсмажорний характер, тобто не залежать від волі і дій продавця і покупця: погода, природні умови, політичні обставини, міжнародні події, військові конфлікти або терористичні акти і т.д. Ці специфічні особливості, притаманні туристичним послугам, відображаються і на діяльності організацій галузі туризму [2].

ресурсов организации; оценить результаты деятельности предприятия по достигнутому уровню развития, по использованию имеющихся возможностей; оценить конкурентные позиции и конкурентные преимущества предприятия и т.д.

Литература

1. Веснин, В.Р. Менеджмент [Текст]: учеб./В.Р. Веснин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2006. – 540 с. – ISBN 5-482-00517-8.
2. Керимов, В.Э. Управленческий учет [Текст]: учеб./В. Э. Керимов. – 8-е изд., изм. и доп. – М.: Дашков и Ко, 2012. – 460 с. – ISBN 5-94798-598-5.
3. Григоренко, И. А. Управленческий анализ затрат на предприятиях по оказанию транспортных услуг [Текст]/И. А. Григоренко/Управленческий учет. – 2013. – № 7. – с. 41 – 51.
4. Федеральный портал малого и среднего предпринимательства // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://smb.gov.ru/content/news/reggen-eral/m,54,f,557461/>
5. Бизнес России. Орловская область // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.orel.allbusiness.ru/NewsAM/NewsAMShow.asp?ID=1965>
6. Орел – регион // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://орел-регион.рф/6186-v-orlovskoy-oblasti-dolya-predpriyatiy-malogo-i-srednego-biznesa-dostigla-45.html>

в цілому, а також будівництво доріг, каналів, портів, мостів, складів, енергетичного господарства, систем зв'язку, водопостачання, каналізації тощо [8].

Під час дослідження було встановлено, що формування і розвиток інфраструктури агропродовольчого ринку базується на наступних закономірностях: формування нових елементів інфраструктури на ринкових принципах (товарні біржі, торгові будинки, консалтингові служби, рекламні організації тощо); інертний характер процесу створення окремих елементів інфраструктури агропродовольчого ринку, порівняно із потребами у них (оптові продовольчі ринки).

Особливості інфраструктури агропродовольчого ринку:

- Потреба раціонального розміщення елементів інфраструктури агропродовольчого ринку на території з метою їх доступності товаровиробникам продовольства;
 - Належне технічне обладнання торгових місць і приміщень, виходячи із необхідності реалізації продовольчої продукції у короткі терміни;
 - Виявлення та створення специфічних елементів інфраструктури агропродовольчого ринку (постачальницько-збутових і споживчих кооперативів, елеваторів, продовольчих корпорацій) відповідно до особливостей продукції.
- У ході дослідження була сформульована концепція інфраструктури агропродовольчого ринку України, що являє собою один із варіантів системного уявлення, яка представлена на рис. 1.

Досліджуючи формування інфраструктурного забезпечення агропродовольчого ринку України було використано чисельні методи з урахуванням сучасного рівня знань, які дозволили визначити, по-перше, закономірності і принципи формування інфраструктури продовольчого ринку; по-друге, сукупність методологічних аспектів дослідження інфраструктурного забезпечення продовольчого ринку; по-третє, концептуальні підходи до оцінки ефективності інфраструктурного забезпечення агропродовольчого ринку.

Аналіз особливостей вітчизняного економічного середовища в аграрній сфері дозволив виявити проблеми і тенденції розвитку сільського будівництва в сучасних умовах, а також підтримання вже існуючих фондів підприємства. Отримані результати свідчать про незадовільний стан агропродовольчого ринку, яке на даному етапі свого розвитку не відповідає вимогам підйому агропромислового виробництва як у регіональному масштабі так і у державному, ефективного функціонування інфраструктури агропродовольчого ринку України.

Підводячи підсумок вищевикладеного, варто звернути увагу на те, що під інфраструктурою агропродовольчого ринку слід розуміти сукупність підприємств певних видів діяльності у сфері обігу продовольчих товарів, які забезпечують раціоналізацію товарообігу. Проблема вдосконалення інфраструктури агропродовольчого ринку України, яка прогресує в нашій державі необхідно розглядати з метою чіткого забезпечення виконання своїх функцій, вирішення яких в перспективі надаватиме можливість формування державної соціальної спрямованості, що у свою чергу забезпечить сільськогосподарським виробникам вищу якість продукції, вищий рівень доходів та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору в цілому.

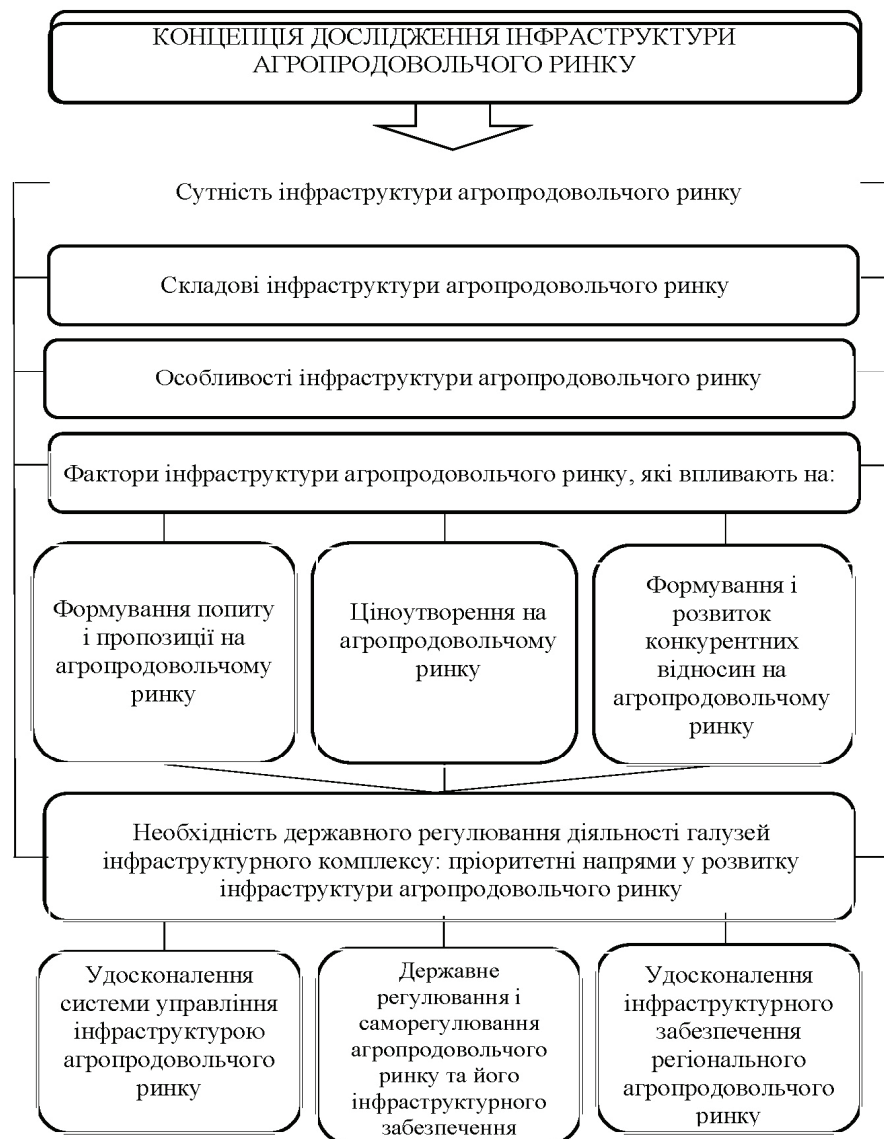

Рис. 1. Концепція дослідження інфраструктури агропродовольчого ринку

Таблица 2

**Карточка учета затрат на перевозку, произведенную
ЗАО «Стройтранс ОАО «Орелстрой»
Карточка учета затрат на перевозку произведенную
ЗАО «Стройтранс ОАО «Орелстрой» в январе 20__г.**

Дата: 28.01.	Грузоотправитель: ОАО «Орелстрой»	
Номер путевого листа: 750815	Грузополучатель: ООО «ОСУ-2» ОАО «Орелстрой» ЗАО «Жилстрой»	
Марка автомобиля: КамАЗ 5410 ГРН №417		
Статьи затрат	Сумма, руб.	
	план	факт
Прямые затраты		
Затраты на оплату труда водителей	350,62	350,62
Отчисления на социальные нужды	93,62	93,62
Топливо и ГСМ	498,40	498,40
Косвенные затраты		
Техническое обслуживание и эксплуатационный ремонт автомобилей:		
– материалы	47,84	0,00
– запчасти	274,64	1832,44
Амортизация подвижного состава	10,38	11,73
Общехозяйственные расходы	940,37	6029,68
Итого	2215,87	8816,49

Фактическая себестоимость рассматриваемой перевозки, произведенной в январе, составила 8816,49 руб., что на 6600,62 руб., или 297,9% больше, чем планировалось. Данное отклонение объясняется резким сокращением фактического грузооборота предприятия, вследствие которого произошел значительный рост уровня общехозяйственных расходов, приходящихся на 1 т[·]км грузооборота.

Также важное значение имеет глубокий анализ себестоимости перевозок для выявления внутренних неиспользованных резервов ее снижения, которое обуславливает поиск новых подходов к работе на рынке автотранспортных услуг.

Ретроспективный анализ играет большую роль в развитии предприятия. Он обеспечивает качественную и количественную оценку происходящих изменений в управляемом объекте. Он способствует своевременному выявлению нежелательных тенденций развития предприятия, а также прогрессивных явлений, которые окажут в будущем благоприятное воздействие на деятельность предприятия.

Данный анализ способствует выработки оптимального управленческого решения.

Ретроспективный анализ позволяет обосновать текущие бизнес-планы, обеспечив их корректность и оптимальность; контролировать выполнение бизнес-планов, а также экономное использование производственных и финансовых

– малых, 7992 – микропредприятия, более 21000 индивидуальных предпринимателей [8].

К 2012 г. Орле насчитывалось 15399 субъектов малого и среднего предпринимательства, в том числе индивидуальных предпринимателей было зарегистрировано 10301 [9].

По состоянию на 27 мая 2013 г. всего на территории региона зарегистрировано 7,5 тыс. средних, малых и микропредприятий, а также 19,3 тысячи индивидуальных предпринимателей.

Доля предприятий малого и среднего бизнеса составляет более 45% от числа всех хозяйствующих субъектов в Орловской области [10].

Рассмотрим в качестве примера затраты ЗАО «Стройтранс ОАО «Орелстрой», представленные в таблице 1 [7].

Из таблицы 1 видно, что наибольшую долю затрат составляли общехозяйственные расходы.

Их общая сумма составила 70 111 811,69 руб. В октябре они были наиболее высокими (7 050 510,04 руб., или 10, 1% от общей суммы).

Таблица 1

Данные расходов ЗАО «Стройтранс ОАО «Орелстрой»

	Виды расходов, руб.				Грузооборот, т* км
	Затраты на материалы	Затраты на запчасти	Отчисления на амортизацию	Общехозяйственные расходы	
Январь	164 721,02	1 478 949,18	37 217,98	4 963 280,72	1 199 870
Февраль	218 385,92	1 897 801,52	38 149,37	5 457 574,45	1 414 899
Март	33 474,43	1 982 010,46	38 301,5	4 924 194,57	1 268 541
Апрель	332 481,19	2 093 426,13	83 704,01	4 848 301,81	1 209 895
Май	223 184,46	1 314 147,73	65 796,14	6 133 608,80	1 399 770
Июнь	301 034,32	929 102,98	73 198,94	6 498 009,28	1 421 243
Июль	254 395,92	1 672 895,47	74 728,93	6 601 229,51	1 721 600
Август	371 453,7	2 215 136,48	74 481,85	6 887 898,39	1 608 744
Сентябрь	220 739,34	2 318 214,95	73 611,19	6 543 045,15	1 566 322
Октябрь	786 194,32	2 466 984,51	73 060,77	7 050 510,04	1 751 030
Ноябрь	195 526,94	1 333 662,37	72 300,41	5 170 175,13	1 198 546
Декабрь	439 493,9	630 274,02	71 337,23	5 033 983,84	945 285
Итого	3 541 085,46	20 332 605,8	775 888,32	70 111 811,69	16 705 745
Средняя	295 090,46	1 694 383,82	64 657,36	5 842 650,97	1 392 145,42

Для того чтобы отследить затраты по отношению к рассматриваемому заказу, бухгалтеру-аналитику данного предприятия необходимо открыть заказ и вести карточку учета затрат по заказу, в которой должна быть сформирована информация по прямым и косвенным затратам (таблица 2)[7].

Література

1. Горлачук О. А. Аграрний ринок регіону: економічна динаміка і ціновий механізм / О. А. Горлачук // Інноваційна економіка. – 2009. – № 4. – С. 143-147.
2. Збарський В. К. Сільське господарство у забезпеченні продовольчої безпеки України / В. К. Збарський А.В. Збарська // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 22. – С. 36-40.
3. Калетнік Г. М. Роль інфраструктури аграрного ринку в ціноутворенні на сільськогосподарську продукцію / Г.М. Калетнік, Г. О. Пчелянська // Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С. 21-24.
4. Мостенська Т. Стан та перспективи розвитку ринку продовольчих товарів в Україні / Т. Мостенська // Харчова і переробна промисловість. – 2009. – № 1. – С. 8-12.
5. Саблук П. Т. Розвиток інституцій удосконалення механізму реформування аграрного сектору економіки / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. – № 10. – С. 3-10.
6. Солодкий М. О. Стан та перспективи розвитку вітчизняного організованого аграрного ринку / М. О. Солодкий // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Економіка, аграрний менеджмент та бізнес». – 2010. – № 154. – Частина 1. – С. 310–315.
7. Шпичак О. М. Проблеми економічних механізмів державного регулювання ринків сільськогосподарської продукції / О. М. Шпичак // Наук. засади розвитку агропром. вир-ва в сучас. умовах. – К.: Аграр. наука, 2010. – С. 201-210.
8. Інфраструктура / [Електронна енциклопедія]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

К.э.н. Боброва Е.А.

*ФГБОУ ВПО Орловский государственный институт экономики и торговли,
Россия*

РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТ ПРИ ПРИНЯТИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Современное управление затратами предприятия требует повышения оперативности оценки факторов, влияющих на их снижение, эффективного планирования, позволяющего стабилизировать финансово-экономическое состояние, а в перспективе и обеспечить устойчивое экономическое развитие, что обосновывает направления исследования и актуальность данной проблематики.

Эффективное управление затратами предприятия предусматривает в первую очередь их контроль, своевременное выявления изменений и факта от-

клонений от заданных нормативов, определение причин и виновников необоснованного роста затрат, объективную оценку при формировании себестоимости продукции и формировании финансового результата. Своевременный контроль размера и состава затрат способствует оперативному принятию управленческих решений, направленных на рациональное использование материальных, трудовых и финансовых ресурсов.

В настоящее время исследование затрат требует развития методологии систем управления ими, применение научно-обоснованных методов и приемов оценки, современных подходов и моделей с применением компьютерных технологий к поиску резервов снижения затрат, максимизации прибыли.

Одним из направлений совершенствования системы управления затратами предприятия является применение и развитие методов экономического анализа в оценке динамических тенденций затрат, состава и структуры, факторов, влияющих на изменение.

Экономический анализ включает в себя почти все методы оценки затрат и уменьшения экономических выгод, а также относительной рентабельности затрат предприятия. В специальной литературе экономический анализ классифицируется по ряду признаков. Одним из них является управленческий признак, согласно которому этапу предварительного управления (планированию) соответствует перспективный (прогнозный) анализ, этапу оперативного управления – оперативный анализ и заключительному (контрольному) этапу управления – текущий (ретроспективный) анализ.

Под ретроспективным анализом понимают анализ, используемый для контроля за выполнением плана, для выявления неиспользованных резервов, для объективной оценки результатов деятельности предприятия [5]. Также его называют последующим и историческим анализом. Ретроспективный анализ делится на оперативный, или ситуационный, и итоговый. Оперативный анализ проводят сразу после совершения хозяйственной операции или изменения ситуации за короткие интервалы времени, например, за сутки. Итоговый, или заключительный, анализ проводится за отчетный период (месяц, квартал, год) [4].

Затраты – это явные (расчетные) издержки предприятия, т. е. выраженные в денежной форме фактические затраты, обусловленные приобретением и расходованием разных видов экономических ресурсов в процессе производства и обращения продукции, товаров или услуг [3]. Затраты формируют себестоимость продукции. Они могут возрастать или уменьшаться в зависимости от уровня техники, организации производства, от величины потребляемых материальных и трудовых ресурсов. При принятии верного управленческого решения производитель может привести в действие множество рычагов снижения затрат.

Управленческое решение – это обдуманный вывод о необходимости осуществить или отклонить какие-то действия, связанные с решением проблем, стоя-

щих перед организацией, или с достижением ее целей [1]. Управленческие решения не могут быть абстрактными. Они, конечно, могут приниматься, но с управленческой точки зрения они не имеют смысла.

Разработка и принятие управленческих решений происходят в пять этапов [3]:

1. Определяют и формулируют проблему.
2. Определяют цели и задачи, достигающиеся после осуществления принимаемого решения.
3. Устанавливают критерий выбора решения.
4. Разрабатывают возможные способы достижения цели варианты решения.
5. Оценивают по установленному критерию варианты решений и выбирают из них лучший.

Затраты, применяемые для принятия управленческих решений, представляют собой затраты явные и альтернативные, релевантные и нерелевантные, эффективные и неэффективные [3].

Единый для всех предприятий перечень затрат включает в себя: затраты на оплату труда, материальные затраты, отчисления на социальные нужды, амортизацию и прочие затраты.

Номенклатура статей затрат на производство продукции включает в себя: сырье, основные материалы, покупные полуфабрикаты, вспомогательные материалы, отчисления на социальные нужды, расходы на оплату труда, общепроизводственные расходы и т.д. [3].

Номенклатура статей затрат для цехов вспомогательных производств: материалы, топливо, энергия, амортизация и т.д.

Перечень статей затрат для функциональных служб коммерческой организации: расходы на канцелярские нужды, расходы на электроэнергию, износ хозяйственного инвентаря, командировочные расходы и т.д.

Ретроспективный анализ применяется преимущественно для предприятий малого и среднего бизнеса и позволяет оценить текущую деятельность организации. Данные типы предприятий получили широкое распространение.

В Орловской области малый и средний бизнес охватывает почти все основные виды экономической деятельности.

В его сферу вовлечены все социальные группы населения района.

В 2009 г. в Орловской области функционировало 9617 предприятий малого и среднего бизнеса. Из них: 137 – предприятия среднего бизнеса, 1219 – малого бизнеса и 8261 – микропредприятия [6].

В 2010 г. количество данных предприятий составляло 9096: средние предприятия – 158, предприятия малого бизнеса – 1214, микропредприятия – 7724.

Удельный вес данной группы предприятий в общей доле составлял 56%. В нашей области работало более 20500 индивидуальных предпринимателей [6].

В 2011 г. в Орловской области функционировало свыше 9000 субъектов малого и среднего предпринимательства, из них 122 – средних предприятий, 1037